

Pr. Luis SERDEȘNIUC , Dr. hab., Valeriu CAPCELEA

**VALOAREA PARTENERIATULUI DINTRE ȘCOALĂ ȘI BISERICĂ
ÎN DEVENIREA MORALĂ ȘI SPIRITUALĂ A ELEVILOR**

Bălți - Indigou Color, 2018

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții din RM

Serdeșniuc, Luis.

Valoarea parteneriatului dintre școală și biserică în devenirea morală și spirituală a elevilor / Luis Serdeșniuc, Valeriu Capcelea ; referent șt.: Elena Zolotariov. – Bălți : S. n., 2018 (Tipogr. „Indigou Color”). – 105 p. : fot. color, tab.

Rez.: lb. engl., rusă. – Referințe bibliogr.: p. 102-104 (111 tit.) și în subsol. – 200 ex.

ISBN 978-9975-3156-7-8.

37.017.93

S 49

Referent științific, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, Elena Zolotariov, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți.

Lucrarea apare cu binecuvântarea Prea Sfințitului Nicodim, Episcop de Edineț și Briceni.

Valoarea parteneriatului dintre școală și biserică în devenirea morală și spirituală a elevilor, reprezintă un studiu care tratează printr-o nouă abordare problemele educației morale și spirituale a elevilor. Sunt elucidate problemele ce țin de conexiunea dintre stat și religie în condițiile tranziției de la societatea totalitaristă la cea democratică și educația spiritual-morală a tinerii generații; tipurile și formele de parteneriate educaționale în formarea personalității elevului; metodologia eficientizării parteneriatului Școală-Biserică în educația morală și spirituală a elevilor. Totodată, este elucidată esența experimentului pedagogic privind eficientizarea parteneriatului Școală-Biserică în domeniul educației moral-spirituale a elevilor și rezultatele lui. De asemenea, sunt prezentate întrebările conținutul sondajului sociologic utilizat în procesul chestionării cadrelor didactice, părinților și elevilor, efectuat cu scopul de a determina atitudinea lor față de parteneriatul educațional Școală-Biserică, care demonstrează necesitatea stringentă a colaborării dintre ele în vederea soluționării și diminuării problemelor educaționale prin desfășurarea activităților comune în parteneriat.

În cadrul Anexei este oglindită activitatea extradidactică cu ocazia sărbătorilor pascale, realizată în Gimnaziul „Țaul” conform experimentului de formare morală și spirituală a elevilor.

Lucrarea în cauză este destinată pedagogilor, psihologilor, fețelor bisericesti, eticienilor și sociologilor. Ea prezintă interes și poate fi utilă unui cerc larg de cititori, în mod special, celor care vreau să cunoască și să se pătrundă de necesitatea educației morale și spirituale a elevilor prin intermediul parteneriatului dintre Școală și Biserică.

CUPRINS:		pag.
	INTRODUCERE	4-6
1	Capitolul 1. Conexiunea dintre stat și religie în condițiile tranziției de la societatea totalitaristă la cea democratică și educația spiritual-morală a tinerii generații	7-18
1.1.	Considerațiuni generale despre locul și rolul religiei în viața socială	7-9
1.2.	Interacțiunea dintre stat și religie în cadrul societății democratice	9-13
1.3.	Educația spirituală și morală a tineretului – imperativ categoric al societății moldovenești, aflate în tranziție	13-18
2	Capitolul 2. Parteneriate educaționale în formarea personalității elevului	19-36
2.1.	Parteneriatul educațional formă de comunicare, cooperare și colaborare	19-24
2.2.	Tipurile de parteneriate educaționale	24-29
2.3.	Managementul realizării parteneriatelor educaționale morale și spirituale	29-36
3	Capitolul 3. Metodologia eficientizării parteneriatului Școală-Biserică în educația morală și spirituală a elevilor	37-80
3.1.	Fundamente manageriale ale realizării parteneriatului Școală-Biserică	37-43
3.2.	Modelul managerial de eficientizare a colaborării Școlii cu Biserica	43-45
3.3.	Metodologia de implementare a modelului managerial de eficientizare a parteneriatului Școală-Biserică în educația morală și spirituală a elevilor	45-80
4	Capitolul 4. Validarea experimentală a modelului managerial și a metodologiei elaborate	81-89
4.1.	Experimentul pedagogic privind eficientizarea parteneriatului Școală-Biserică în domeniul educației spirituale și morale a elevilor	81-87
4.2.	Rezultatele experimentului pedagogic	87-89
	CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	90-92
	ANEXĂ	93-101
	BIBLIOGRAFIE	101-104
	SUMMARY	105
	PEȚIOME	105

INTRODUCERE

Educația în societatea postmodernă bazată pe cunoaștere este axată pe dimensiunea științifică care conduce, în mod inevitabil, spre o formare unidimensională a personalității umane. Pentru a depăși acest caracter al procesului instructiv-educativ centrat pe dimensiunea cognitiv-rațională din societatea informațională, este necesar de a recurge la alte mijloace eficiente de educație - morală, religie, tradiții și obiceiuri, care sunt în stare să formeze o tânără generație integră, care să înglobeze nu numai dimensiunea cognitiv-rațională, ci și dimensiunile volitive și afective ale personalității.

În condițiile contemporane, posibilitățile pedagogice ale școlii și familiei au devenit insuficiente pentru organizarea educației spiritual-morale. Epoca postmodernă se caracterizează printr-o sporire substanțială a mediului social și mediatic a societății de consum asupra devenirii personalității copilului. Reprezentările despre lumea spiritual-morală care au dominat comunitatea pedagogică în ultimele decenii și căile de dezvoltare a ei s-au dovedit a fi insuficiente pentru practica pedagogică a educației sociale care erau axate pe idealurile sociale tradiționale orientate spre „valorile eterne” ale altruismului, solidarității sociale, milosteniei, slujirii binelui comun. Cu toate că greutatea specifică a acestor valori este destul de considerabilă, ele constituind baza valorică a sistemului statal al Republicii Moldova, totuși, în noile împrejurări, este necesar de a găsi și alte mecanisme de translare a acestor valori noilor generații.

În procesul făuririi omului, educația este concepută ca o investiție în el, fiind compusă din mai multe elemente, organizate în sistem, aflate în strânse relații, care fac ca o modificare produsă în unul dintre ele să se resimtă în celelalte, astfel încât, fiecare element al acțiunii educative poate fi cauza unui efect și viceversa. Iată de ce problema în cauză reprezintă o preocupare a întregii societăți care presupune valorificarea optimă a resurselor sale materiale și umane. La realizarea procesului educațional contribuie familia, mediul social, școala, biserica, instituțiile culturale, mass-media și structurile asociative. În constelația acestor factori de educare a tinerei generații, școlii îi revine locul central fiind „*principala instituție socială specializată în pregătirea oamenilor pentru muncă și viață*”¹.

---

¹ Cucoș C. *Pedagogie*. Iasi: Ed. Polirom, 2006, p. 15.

Celălalt factor care contribuie la dezvoltarea personalității umane îl reprezintă Biserica. Ea „*compensează nevoia de filiație activă pe o linie ideatică, prin excelență spirituală*”¹. Influența educativă a Bisericii se realizează prin intermediul orelor de religie desfășurate în școală, prin slujbele divine din cadrul lăcașelor de cult și prin activitățile caritabile organizate la nivel de societate. Astfel, Biserica contribuie la instituirea unui proces de educație sistematică, explicită, din perspectiva valorilor morale și spirituale proprii religiei ortodoxe.

Astăzi școala, ca și întreaga societate, se confruntă cu mai multe probleme sociale și educaționale: abandonul școlar, cazuri de violență, extinderea pseudovalorilor, criza morală și spirituală, diminuarea sensibilității/empatiei/toleranței față de celălalt, probleme de ordin psihologic ale copiilor din familii socialmente vulnerabile sau ale copiilor ai căror părinți sunt plecați peste hotare. În aceste condiții, devine un imperativ categoric ca Școala să conlucreze cu diverși parteneri comunitari, inclusiv cu Biserica „*pentru a-și conjuga eforturile în vederea soluționării sau diminuării problemelor educaționale*”².

În ultimele decenii, problema dezvoltării spiritual-morale și a educației noilor generații în baza valorilor tradiționale a devenit un obiect al îngrijorării sociale, care și-a găsit oglindire în publicistică, în discuții sociale aprinse, mișcări și inițiative sociale, în experiența pedagogică actuală și, totodată, în cercetările științifice. Astăzi a devenit clar, că educația elevilor, dezvoltarea spirituală și morală a lor, trebuie să fie integrate în diverse tipuri de activitate: în timpul orelor, în afara lor, în afara școlii, în cadrul activităților social-utile. Timp de câteva decenii în societatea noastră a avut loc o discuție despre posibilitatea de a îngloba în programa școlară cursul de religie, care s-a soldat cu adoptarea *Hotărârii Guvernului nr. 596 din 2 iulie 2010* în care a fost stipulat ca începând cu anul de studii 2010-2011, se introduce disciplina „Religia” în calitate de curs opțional în baza cererii părinților sau a tutorilor legali ai elevilor. Astfel, a apărut posibilitatea de a contribui la educația spirituală și morală a elevilor prin intermediul valorilor moral-spirituale și a normelor religioase.

---

¹ Cristea, S. *Școala și comunitatea*. În: *Didactica Pro...*Nr. 4/2005, p. 49.

² Vasmas, E.-A. *Consilierea și educația părinților*. București: Ed. Aramis, 2002, p. 49.

Școala și Biserica reprezintă factorii ce formează personalitatea umană la acest început de mileniu, având menirea sacră de a repune în circulație trecutul istoric, stabilind o anumită continuitate în dezvoltarea colaborării parteneriatului educațional dintre generații și epoci. Anume trecutul istoric, tipurile de parteneriate educaționale, modul de cugetare și de conduită a elevilor în evoluția lui istorică, constituie un suport necesar și determinant în devenirea și afirmarea umană. De aceea, actualitatea lucrării este motivată, în mod special, de necesitatea de a completa, aprofunda și a aborda cercetarea colaborării factorilor educaționali din societate și, mai ales, a parteneriatului Școlii cu Biserica în educația morală și spirituală a elevilor. Dat fiind faptul, că învățământul constituie un proces firesc, născut, dezvoltat și definit în cadrul Bisericii, ar fi important ca acum această instituție divino-umană să participe la procesul de formare moral-spirituală a elevilor. Astfel, interacțiunea dintre Școală și Biserică reprezintă o condiție necesară a succesului dezvoltării spirituale și morale, a educației elevilor.

Pentru a realiza în mod practic, un parteneriat durabil dintre Școală și Biserică, trebuie să se producă o schimbare de valori, atitudini, comportamente la nivelul tuturor factorilor sociali implicați: cadre didactice, familie, preoți, elevi. Acest parteneriate trebuie să fie construite pe un sistem deschis, să se afle într-o relație directă cu mediul său exterior și inerent, cu comunitatea în cadrul căreia funcționează.

Un argument central ce ține de problema cercetată îl găsim în conceptul educațional ce este promovat de *Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova*, în baza *Codului Educației*. În art. 7. intitulat *Principiile fundamentale ale educației* este stipulat: o) principiul participării și responsabilității comunității, a părinților și a altor actori comunitari interesați¹. Articolul în cauză plasează Biserica printre actorii comunitari interesați și constituie baza juridică a parteneriatului educațional Școală-Biserică. Totodată, un alt argument îl constituie articolul 39, unde sunt expuse *Standardele educaționale de Stat*², în care există explicația misiunii învățământului pe nivele de școlarizare.

---

¹ *Codul Educației al Republicii Moldova* Nr.152 din 17.07.2014. Publicat în Monitorul Oficial Nr. 319-324, art. 7, al. o.

² *Ibidem*, art. 39.

CAPITOLUL I. CONEXIUNEA DINTRE STAT ȘI RELIGIE ÎN CONDIȚIILE TRANZIȚIEI DE LA SOCIETATEA TOTALITARISTĂ LA CEA DEMOCRATICĂ ȘI EDUCAȚIA SPIRITUAL-MORALĂ A TINERII GENERAȚII

1.1. Considerațiuni generale despre locul și rolul religiei în viața socială

Cercetările efectuate de specialiștii în studiul religiilor ne vorbesc despre faptul că majoritatea oamenilor au raporturi permanente cu religia și cu instituțiile de cult, în ciuda perpetuării comportamentelor religioase și a atitudinilor religioase din perioada totalitarist-comunistă, care a fost dominată, mai ales, la nivelul puterii politice, de ideologia ateistă. Astfel, s-a dovedit că religia, după cum sublinia pe bună dreptate, psihiatrul elvețian C.G. Jung, rămâne una din manifestările cele mai profunde ale sufletului uman¹. Prin urmare, credința în divinitate reprezintă o dimensiune fundamentală a exprimării și afirmării identității individuale și de grup, deși ea reprezintă, în societatea contemporană puternic secularizată, o opțiune personală, contribuind la procesul de integrare socială a oamenilor prin susținerea unor norme morale².

Din orice punct de vedere ar fi abordată, tema religiei constituie o permanentă dispută, adeseori depășind limitele ei. Religia, în opinia noastră, reprezintă o condiție necesară de existență a societății în virtutea funcției pe care o exercită - de elaborare, tezaurizare și transformare a unei limbi specifice, simbolice, de care are nevoie societatea. Iată de ce, este necesar de a studia și a utiliza religia care asigură continuitatea în dezvoltarea culturală și care este acel depozit unde se păstrează toate comorile - bogăția spirituală reprezentată sub formă simbolică. *Biblia*, care a fost și rămâne ca punct de plecare în tentativa de organizare a afectelor și faptelor omenești, înfățișează astăzi pentru mulți o instanță prea îndepărtată, a cărei autoritate a fost minată de zeci de ani de teroare comunistă. În această ordine de idei, devine oportună studierea profundă a *Bibliei* de către tânăra generație în școală, deoarece ea reprezintă un tezaur de concepții, de valori morale și

---

¹ Jung, C.G. *Imaginea omului și imaginea lui Dumnezeu*; traducere de Maria-Magdalena Angheliescu. București: Ed. Teora, 1997, p. 21.

² Ellison, G.Cr.; Sherkatt, E.D. *Is Sociology the Core Discipline for the Scientific Study of Religion?* In: Social Forcea, volume 73; 1995, nr. 4, june, p. 1257.

spirituale, norme de conduită, ce e bine de utilizat la justa valoare. Religia se implică, cu grade diferite de impact, în procesul de socializare a individului, fiind un depozitar al tradițiilor, care pot fi utilizate în educarea tinerei generații.

Tratarea filosofică cu privire la semnificațiile sociologice ale religiei a găsit în gândirea celebrului filosof român Mircea Eliade, o confirmare indiscutabilă. El concepe sacrul ca pe un element intrinsec conștiinței, ceea ce vine să nege demersul raționalist, care vede fenomenul religios ca un studiu preștiințific al evoluției omenirii. Religia, afirmă M. Eliade, presupune și afirmă transcenderea profanului, oferindu-i omului posibilitatea să perceapă sacrul¹.

Filosofia, susține unul din cei mai mari filosofi ai sec. al XX-lea, englezul Bertrand Russell, preferă deducerea religiei din concepte. El crede că „vom fi obligați să renunțăm la speranța de a găsi demonstrații filosofice pentru convingerile noastre religioase”². Rațiunea ei caută fie să impună, fie să desființeze Divinul în cadrele principiilor logice al identității, noncontradicției și rațiunii suficiente. Filosofii se străduiesc să afle Cauza primă, principiul Unului, care, consideră ei, ar rezolva problema umană a rostului geniului nostru pe lume. O Cauză primă demonstrată, însă, neavând incidență cu respectiva problemă, prezintă tot atâta însemnătate pentru miliarde de destine umane cât un calcul de geometrie analitică. Mai există, în opinia teologului polonez Leszek Kolakowski, și filosofia religiei, aplecată asupra „semnificației acesteia în procesele istorice și asupra modului în care diferite civilizații sau omenirea în totalitate și-au exprimat prin simboluri religioase percepția destinului lor”³. Dar, „filosoful discută probleme care, deși perfect legitime în sine, sunt foarte departe de grijile reale ale persoanelor religioase și nereligioase, deopotrivă”⁴.

Religia, prin natura ei, nu e atașată de fenomene, cărora nu le caută explicarea, în accepțiunea științifică a termenului și, de aceea, e greu de susținut că omul arhaic era religios. Filosoful român din perioada interbelică, Nae Ionescu, constată că „cunoștințele religioase nu au fundarea lor obiectivă; adică nu este posibilitate de transmitere obiectivă a lor. Fundarea

---

¹ Eliade, M. *Istoria credințelor și ideilor religioase*. Vol. II. București: Ed. ESE, 1986, p. 108.

² Russel, B. *Problemele filosofiei*: Traducere de Mihai Ganea: studiu introductiv de Mircea Flonta. București: Ed. BicALL, 2004, p. 102.

³ Kolakowski, L. *Religia: Dacă nu există Dumnezeu: despre Dumnezeu, Diavol, Păcat și alte necazuri ale așa numitei filosofii a religiei*; traducere de Sorin Mărculescu. București: Ed. Humanitas, 1999, p. 9.

⁴ Ibidem, p. 10.

cunoștințelor acestora de ordin religios este de natură strict omenească, subiectivă, adică umanistă”¹. Mai degrabă, religia constituie un demers complex întru mântuirea fiecărui om credincios de Dumnezeu și veșnicie sacră. Omul, fiind o rațiune axiologizantă, spirit creator în limitele vieții sale biosociale, parcurge o cale către veșnicie, trebuind să treacă prin moarte. El aspiră să fie mântuit trecând de aici dincolo nu bizuindu-se pe forțele sale relative de aici, ci pe forța divină absolută, cu care stă în relație încredințătoare. Ideea de cale este întâlnită și în daoism, și în buddhism, ea unind realitatea finitudinii cu veșnicia ca „împărăție a cerurilor”. În această privință, în *Deuteronom* scrie: „Iată eu astăzi ți-am pus înaintea viața și moartea, binele și răul. Poruncindu-ți astăzi să iubești pe Domnul Dumnezeul tău, să umbli în toate căile Lui și să împlinești poruncile Lui, hotărârile Lui și Legile Lui, ca să trăiești și să te înmulțești și să te binecuvânteze Domnul Dumnezeul tău pe pământul pe care îl vei stăpâni”².

Încă de la începutul creației sale ca ființă rațională, omul a pus religia la baza existenței și a cunoașterii sale naturale și supranaturale, făcând ca sentimentul religios să fie indispensabil de-a lungul istoriei omenirii. Religia dintotdeauna, dar, mai ales, astăzi îl ajută pe om să nu rămână pe treapta inferioară a degradării sale morale, ci îi oferă puterea și curajul de a înainta spre desăvârșire. Astfel, religia a fost și rămâne un factor și un mediu de formare a omului.

1.2. Interacțiunea dintre stat și religie în cadrul societății democratice

Biserica a avut întotdeauna dorința de a se manifesta liber și de a fi recunoscută în calitate de identitate comunitară. De aceea, relațiile dintre Biserică și Stat trebuie privite dintr-o perspectivă nu numai legală, ci și în strânsă legătură cu fenomenul religios pe care omul îl trăiește, contextul social care îl caracterizează. Din această perspectivă, religia a avut și are mereu o dimensiune socială, exercitând influență în societatea tuturor timpurilor și a tuturor popoarelor. Drept urmare, putem vorbi, la nivel mondial, despre o cultură religioasă, ca parte componentă a culturii generale.

---

¹ Ionescu, N. *Filosofia religiei*. Prefață de Nicolae Tatu, Postfață de Mircea Vulcănescu. Ediție îngrijită de Marin Diaconu. București: Ed. Eminescu, 1998, p. 23.

² *Biblia sau sfânta scriptură*. București: Ed. Institutului Biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1991, 30: 15-16.

În condițiile societății contemporane, la acest început de mileniu, a devenit cert faptul că între stat și religie e bine să existe o interacțiune dialectică, pe motiv că este necesar de a studia influența dogmelor și normelor moral-spirituale asupra politicii statului, a utilizării religiei în realizarea obiectivelor statale, locul și rolul sentimentului religios în dezvoltarea culturii morale și spirituale a tinerii generații, în materializarea unui comportament uman civilizat.

Se cere de remarcat și faptul că în prezent a devenit destul de actuală, mai ales în condițiile țării noastre, care se află în perioada de tranziție de la sistemul totalitar la cel democratic, problema raportului dintre religie, Biserică și Stat ca urmare a situației ce s-a creat în timpul dominației sistemului totalitar. În opinia juristului român Barbu Berceanu, statul ca deținător al puterii materiale, dar neinteresat în mod necesar de a reține puterea spirituală, poate: fie să se subordoneze spiritual Bisericii, fie să o privilegieze, fie să o lase liberă, despărțită ori să conlucreze cu ea, fie să o tolereze, fie să se considere cu ea în raporturi de adversitate¹. Indiferent de faptul că în *Legea privind cultele religioase și părțile lor componente* este stipulat că aceste culte sunt autonome, separate de stat, egale în drepturi în fața legii și a autorității publice și discriminarea unui sau altui cult religios se pedepsește conform legislației în vigoare².

Biserica Ortodoxă este tradițională pentru poporul nostru fiind acea instituție divino-umană care a determinat formarea spirituală a societății noastre. E bine să conștientizăm faptul că credința religioasă nu acționează în mod direct, ci printr-o intermediere „culturală”, adică a unor practici individuale care sunt localizate în „lume”, dar introducerea în „lume” a unei „asceze” duhovnicești motivează importanta cunoașterii gradului de manifestare a ei și a percepției nivelării culturale.

Influența statului asupra religiei, mai ales în prezent, este specifică în *Constituția Republicii Moldova* prin art. 31³ în care este stipulat că este garantată libertatea conștiinței, cultele religioase sunt autonome, separate de stat și se bucură de sprijinul acestuia. În același

---

¹ Barbu, B. Berceanu. *Religia și dreptul*. În: Revista de filosofie, Editura Academiei Române, 1999, nr 3-4, mai-august, p. 147.

² *Lege privind cultele religioase și părțile lor componente* nr. 125-XVI din 11.05.2007. În: Monitorul Oficial nr. 127-130/546 din 17.08.20, art. 15 (1).

³ *Constituția Republicii Moldova*. Cu modificările și completările din 5 iulie 2000. Chișinău: Moldpres, 2000, art. 31, al. 2.

timp, astăzi a devenit evident că statul nu trebuie să fie indiferent la de un șir de forme bizare de utilizare a libertății conștiinței de către cultele antisociale care practică prozelitismul. Practica din toate țările lumii nu cunoaște nici o sectă care să nu aplice prozelitismul, deoarece orice varietăți ale lui reprezintă un abuz psihic a libertății schimbării conștiinței și a libertății conștiinței în ansamblu.

Prozelitismul cuprinde anumite activități, care are scopul de a-i influența pe oameni să-și schimbe apartenența confesională. Este necesar, în această ordine de idei, ca statul să contracareze utilizarea oricărei forme de abuzare forțată de constrângere morală și presiune psihică asupra cetățenilor. Totodată, e necesar să fie excluse oferta explicită sau implicită de mijloace de educație, de asistență medicală sau de atracții materiale, prin utilizarea mijloacelor financiare cu scopul de a converti oamenii și a-i orienta spre credința lor. Deseori este utilizată manipularea sau exploatarea necesităților, a slăbiciunilor sau a insuficienței educative a oamenilor care se află într-o situație materială precară, fapt care echivalează cu lezarea libertății și demnității umane. Cu toate că în *Legea privind cultele religioase și părțile lor* în art. 4 al. 4 este interzis prozelitismul abuziv, totuși nu găsim în lege nici un fel de prevederi care ar contracara fenomenul prozelitismului. Prin urmare, legea permite utilizarea acestor metode de abuz a libertății conștiinței cetățenilor săi și prin aceasta stimulează activitatea subversivă a sectelor care conduce la deteriorarea conștiinței umane și la încălcarea flagrantă a libertății conștiinței proclamată de *Constituția RM*. În alte țări prozelitismul este interzis completamente, spre exemplu, în Armenia.

În același timp, o lacună a *Legii privind cultele religioase și părțile lor componente* constă în faptul ca ea nu face o deosebire dintre cultele totalitare, distructive, comerciale, satanice, pseudoreligioase și cultele recunoscute, fapt care permite controlul libertății conștiinței. Mai mult ca atât, legea în cauză oferă copiilor dreptul de a alege cultul pe care aceștia doresc să-l studieze sau le permite să refuze studierea oricărui cult în instituțiile de învățământ.

Un pericol iminent pentru societatea noastră îl constituie religiile ocultiste și sectele totalitare, care s-au rupt de o credință importantă și care consideră doctrina sa religioasă drept singura adevărată, ce reprimă personalitatea și, prin intermediul zombianismului, o transformă într-un executant orb al voinței „învățătorului”. Ocultismul înfățișează o mișcare

socială destul de largă, răspândită în diferite țări, inclusiv în țara noastră. În cadrul acestei mișcări, s-au format un șir de opinii referitoare la organizarea statală. Teoria ocultistă a statului presupune atribuirea acestei ideologii unui statut oficial, fiindcă cetățenii statului ocultist trebuie să respecte în permanență ritualurile prescrise lor, care reglementează în mod absolut toate sferele vieții sociale. În cazul când cineva refuză să se supună unei astfel de reglementări, el este amenințat cu moartea, din motiv că, potrivit concepției răsplătii tainice, toți oamenii sunt legați între ei și pentru acțiunile unora pot să răspundă alții, spre exemplu, rudele, apropiații etc. Astfel, dreptul ocultist, care reglementează nu numai comportamentul, ci și orice activitate a omului, inclusiv ceea ce nu poate fi sesizată, trebuie considerat un drept totalitar, care nu poate să nu molisească societatea noastră, deoarece oamenii cunosc din propria experiență manifestările regimului totalitar.

Una din modalitățile eficiente ale efectuării controlului social asupra manifestărilor antisociale ale religiozității ar putea fi expertiza cultelor religioase care trebuie să fie îndreptată spre analiza efectelor ce derivă dintr-o credință sau alta, cu scopul de a depista motivele posibile ale unor infracțiuni. Momentul principal al expertizei cultelor constă în a determina caracterul credinței religioase, care trebuie efectuată nu numai la momentul înregistrării cultelor religioase, dar și în procesul activității lor. Problema constă în faptul, că credincioșii deseori tănuiesc sensul credinței cu scopul de a nu atrage atenția autorităților statale. Din această cauză, este necesar de a efectua o analiză minuțioasă a acestor credințe, a efectua audierea credincioșilor în conformitate cu o metodică specială. În cazul când această expertiză este imposibil de fi efectuată, este necesar de a utiliza analiza indirectă a structurii comunității, caracterul istoriei ei, practicarea cultelor, componența lor socială, a activității obștești etc. Însă, *Legea privind cultele religioase și părțile lor componente* nu prevede o astfel de expertiză ce reprezintă, în opinia noastră, o lacună care trebuie înlăturată¹. Este cert faptul că în condițiile societății democratice nu poate fi impus un control asupra conștiinței și nu poate fi instituită o cenzură asupra informației, dar e necesar de a interzice acele organizații religioase în care se înrădăcinează credințe ce conțin, într-o formă camuflată, cauze criminale. Analiza cultelor religioase poate să ne ofere posibilitatea de a promova prevenirea criminalității din motive religioase, care în toate țările lumii, inclusiv în Moldova

---

¹ A se vedea: *Legea privind cultele religioase și părțile lor componente*. Op. cit.

este destul de actuală.

Pericolul social al unei sau altei confesiuni religioase depinde, mai întâi de toate, de credința în cauză, iar mai apoi și de caracterul organizării ei. Un pericol deosebit, îl prezintă învățăturile apocaliptice conform cărora noi trăim în ultimele zile ale existenței lumii și totul se va prăbuși în curând, și din această cauză a venit timpul să acționăm. Aceste învățături acordă o atenție deosebită unor astfel de detalii ale învățăturilor mistice, conform cărora frontiera dintre real și lumea de dincolo este convențională și instabilă. Sunt destul de periculoase și mărturisirile nihiliste care neagă necesitatea de a se conduce în activitatea cotidiană de anumite reguli morale, de a nu lua în considerație nimic în afară de interesele personale sau a grupului religios din care face parte.

În aceste condiții, este oportună problema creării unui parteneriat durabil dintre Stat și Biserica ortodoxă pentru a contribui la formarea morală și spirituală a tinerii generații, deoarece Republica Moldova este o țară cu 93% din populație care sunt creștini ortodocși, pentru a contracara aceste fenomene negative care se manifestă în societate odată cu tranziția de la sistemul totalitar spre democrație care au o influență nefastă asupra existenței sociale.

1.3. Educația spirituală și morală a tineretului – imperativ categoric al societății moldovenești aflate în tranziție de la societatea totalitaristă la cea democratică

În societatea postmodernă au fost afectate fundamentele morale ale existenței civilizației umane, iar moralitatea oamenilor a ajuns la un nivel destul de scăzut. Această stare de lucruri e și mai gravă în statele care au ieșit din societatea comunistă unde a dominat etica totalitară clasică, care nu trata omul ca o valoare supremă, el fiind considerat drept mijloc pentru atingerea scopului proclamat de ideologia comunistă. De aceea, în condițiile societății în schimbare, mai ales, în situația țării noastre care se află într-un proces chinuitor de tranziție postcomunistă, educației morale și spirituale în duhul valorilor și normelor moralei creștine ortodoxe, îi revin roluri tot mai complexe. Educația morală și cea spirituală în țările europene se intersectează adesea cu educația interculturală și educația civică. Reieșind din faptul că Republica Moldova a semnat în 2014 *Acordul de Asociere la Uniunea Europeană* și luând în calcul politicile educaționale din statele Uniunii Europene, care

abordează această problematică, sunt admise trei principii fundamentale, care direcționează educația moral-religioasă, interculturală și civică:

1) religia este un important fapt cultural (similar altor surse de identitate, precum limba, istoria sau moștenirea culturală);

2) credințele despre lume și valorile trebuie dezvoltate progresiv, având la bază experiențe individuale și sociale autentice de învățare;

3) trebuie promovată o abordare integrată a valorilor spirituale, religioase, morale și civice¹.

În această ordine de idei, ne raliem opiniei pedagogului bălțean E. Zolotariov, care remarcă că: „Modelul cultural al societății contemporane postmoderne, postindustriale, informaționale impun educației cerința de a se schimba în mod corespunzător, în special, pe segmentul care vizează facilitarea spiritualității și moralității unei civilizații puse în mișcare de cunoaștere. Educația trebuie în aceste noi contexte ale sec. al XXI-lea să pună la dispoziția oamenilor instrumente de orientare și punctele de referință cu ajutorul cărora aceștia vor învăța, de-a lungul vieții, atât pentru a-și lărgi orizontul cunoașterii, cât și pentru a înțelege mai bine propriul mediu înconjurător, suficient pentru a duce o viață demnă de Om, a se cunoaște pe sine, pentru o deschidere ulterioară către ceilalți, a conștientiza dimensiunea interioară a vieții, autogovernându-se inteligent pe plan moral, fără să mai fie copleșiți de fluxul informației, în mare parte efemeră, care invadează mediul public și cel privat. În același timp, educația trebuie să aibă în vedere, ca scop final, dezvoltarea la nivel individual și comunitar a capacității individului uman de a acționa cu o autonomie crescândă, de a judeca prin prisma propriilor concepții și a rezolva situațiile conflictuale în spiritul valorilor omeniei, bunătății, responsabilității morale”².

Perturbările economice și politice din ultimele decenii nu au putut decât să afecteze sistemul de valori spirituale și morale. În aceste condiții, au fost re-interpretate astfel de

---

¹ A se vedea: Keast, John (Edit.): *Religious diversity and intercultural education: a reference book for schools*. Council of Europe, 2007.

² Zolotariov, E. *Educația spiritual/morală în școala postmodernă: exigențele unei noi viziuni*. În: „Știința în Nordul Republicii Moldova: realizări, probleme, perspective”, conferință națională (2; 2016 ; Bălți). Conferință națională cu participare internațională „Știința în Nordul Republicii Moldova: realizări, problem, perspective” : consacrată aniversărilor de 70 de ani de la constituirea Instituțiilor de Cercetare Științifică din Moldova, 55 de ani de la fondarea Academiei de Științe a Moldovei, (Ed. a 2-a), 29-30 septembrie 2016, Bălți / col. Red.: Valeriu Capcelea (coord.) [et al.]. Bălți: S. n., 2016 (Tipog. Foxtrot”), p. 244.

concepte, cum ar fi bine și rău, onestitate și decență, un sentiment de patriotism și credințe religioase. Totodată, o influență nefastă asupra tineretului o are și așa-numita „cultură de masă” care nu recunoaște categoria de „memorie” și se impune în societate în conformitate cu principiul consumist „utilizează și aruncă”. În limitele culturii tradiționale, totul este orientat spre socializarea și integrarea individului în comunitatea socială și națională, spre însușirea memoriei și a rolurilor, normelor și valorilor acumulate de secole. Condiția funcționării „culturii de masă” contemporane e invers proporțională celei tradiționale, deoarece în cadrul ei e necesară o anumită desocializare a individului, separarea lui din sistemul de roluri și valori tradiționale¹. Pentru cultura tradițională, dimpotrivă, este caracteristic faptul că valorile culturale nu se asimilează ca ceva eterogen, ci trăiesc cu ele, conținutul lor fiind transmis odată cu laptele mamei, de aceea, cu cât mai strânse sunt legăturile interioare și cele interpersonale ale societății, cu atât mai plener și mai profund se materializează în viața cotidiană normele culturale tradiționale.

Pentru a salvarda situația, noi trebuie să conștientizăm faptul că fără un anumit echipament spiritual, fără un anumit sistem de credințe, tradiții, norme morale care să le orienteze experiența și comportamentul, societățile se pot dezintegra. Ele asigură supraviețuirea și funcționalitatea grupului uman și a individului. Cerințele obiective ale societății sunt și ale individului în măsura în care el își apropie aceste exigențe, integrându-și valorile corespunzătoare lor. Trecerea de la necesitate la individ prin valoare are un caracter istoric, întrucât valorile sunt reprezentări mai mult sau mai puțin însușite și înțelese de individ, reprezentări ale unei anumite națiuni asupra necesității respective. Însă aceste reprezentări sunt, oarecum, filtrate prin năzuințele personale ale celui care acționează, fiind treptat transformate în matrice-tipare ale conștiinței și acțiunii lui. Astfel, ele apar ca legături între momentul individual și cel de grup, ca proces prin care fiecare individ este legat de întreaga funcționare a societății, de procesul istoric continuu. Prin urmare, o națiune, un popor își constituie valoarea și reputația din suma valorilor cetățenilor săi, prin felul în care aceștia sunt capabili să-și asume răspunderile ce le revin pentru viața lor.

În această ordine de idei, este necesar să luăm în calcul și de faptul că numai în cadrul unei tradiții se poate constitui și capătă sens inovația, în afara ei creația e de neconceput,

---

¹ Capcelea, V. *Esența și rolul tradiției în existența socială*. Chișinău: Ed. ARC, 2011, p. 53.

deoarece istoria s-ar întrerupe și umanitatea nu s-ar putea constitui. „E o iluzie periculoasă, remarcă filosoful francez Mikel Dufrenne, să credem că ne putem sustrage prezentului pornind de la o „tabula rasa”, că putem examina trecutul cu toată obiectivitatea, că îl putem înțelege ca un echipament mintal, cu o psihologie și o conștiință neîntrunite de cărțile pe care le-am citit”¹. Deprinderile noastre de gândire, asociațiile de idei se formează sub influența prezentului, dar și a credinței pe care o împărtășim, a experiențelor și trăirilor noastre ca oameni, toate constitutive ale acelei mișcări vii ce formează viața însăși, istoria noastră.

Prin urmare, a devenit stringentă problema dezvoltării culturii spirituale, subzistenței memoriei naționale, continuității generațiilor, a solidarității dintre ele, a afilierii tineretului la valorile morale general umane (creștine), care ar exclude tensiunile, divergențele și antagonismele existente astăzi. Un loc deosebit în soluționarea problemei în cauză trebuie să o ocupe educația morală și spirituală a elevilor, care poate asigura schimbarea orientării conștiinței individuale de la valorile culturii străine mediului autohton spre memoria națională, spre valorile morale ortodoxe, care au fost acumulate de secole. Astfel, tânăra generație se poate atașa la „temele” autentice ale culturii tradiționale, care pot deveni un mijloc eficient de formare a trăsăturilor de bază ale personalității și de a reglementare a comportamentului ei. În și prin cultura națională se decantează și se structurează acel fond etnic spiritual al națiunii, constituit din memoria națională, norme morale, obiceiuri, tradiții, mentalități de psihologie socială, modele și norme de comportament atât de necesare în prezent. Doar în acest caz procesul de socializare a tinerii generații poate fi eficient, pentru că el va fi determinat de experiența care se decantează prin intermediul tradițiilor, al metodelor tradiționale de educație a copiilor.

Așadar, este necesar ca în procesul educației morale și spirituale a elevilor să ne axăm pe cultura spirituală tradițională pentru a contracara, pe de o parte, influența nocivă a „culturii de masă”, asupra tinerii generații, iar pe de altă parte, de a cultiva la ei valorile autentice spirituale și morale ale creștinismului autentic.

Este cunoscut faptul că orice societate poate fi considerată sănătoasă numai în cazul când ea își fundează existența sa pe valori morale. Pentru societatea noastră morala a fost dintotdeauna inseparabilă de credința ortodoxă. În această ordine de idei, e bine să

---

¹ Dufrenne, M. *Pentru om (idei contemporane)*. București: Ed. Politică, 1974, p. 22.

conștientizăm faptul că dezvoltarea spirituală a tineretului e nevoie să existe atât în școală, dar se impune a fi continuată în cadrul instituțiilor superioare de învățământ unde trebuie studiate valorile, normele și principii moralei creștine, deoarece avem marea responsabilitate să pregătim viitorii educatori.

Deseori putem auzi afirmații care se referă la necesitatea de a face o opțiune certă vizavi de ceea ce este mai important pentru om - starea lui spirituală și morală sau bagajul intelectual și dexteritățile practice? Însăși întrebarea în cauză trezește nedumerire, la prima vedere: Oare ea contravine una alteia? În acest caz, chestiunea contă nu în contradicție, ci în repercusiunile posibile pentru om a predominării uneia sau alteia. Dacă puritatea spirituală și morală nu numai că nu este contradictorie cunoașterii, dar întotdeauna rămâne un început creator, intrinsec omului: iubirea nu poate să nu creeze binele, dar cunoștințele fără morală foarte ușor pot deveni o armă de înrobire și a distragerii semenilor săi, a tot ce există.

În această privință, ne raliem opiniei, preotului, dr., moldovean Alexei Boencic, care scrie că „Mediul educativ în care se dezvoltă elevii..., poate determina esențiale schimbări în ceea ce privește vârsta spirituală a acestora, iar un mediu marcat de religiozitate va favoriza dezvoltarea spirituală a acestora. Este de o mare importanță conlucrarea reală și susținută dintre cei trei factori educativi principali – Familia, Școala, Biserica, entități educative aflate uneori, cu regret, în contradicție. Familia consideră că școala este specializată în educarea copiilor și principala sau chiar singura responsabilă în acest sens; școala tinde să reducă rolul său la unul strict informativ; parohia întâmpină dificultăți în dialogul cu tinerii, nereușind să propună trasee educaționale atractive și convingătoare, pentru ca aceștia să fie convinși de faptul că au în față o alternativă în concordanță cu propriile așteptări. Profesorul de religie poate constitui un liant între cele trei instituții educative, iar cercetările pedagogice dovedesc că prin intermediul școlii tânărul poate intra mai ușor în centrul vieții parohiale și comunitare prin implicarea în unele activități religioase alături de părinți”¹. În aceste condiții, în viziunea

---

¹ Boencic, A. *Educația religioasă în învățământul din Republica Moldova. Așteptările familiei, școlii și societății*. În: Școala și Biserica: parteneriat pentru educație: 1700 de ani de la proclamarea Edictului de la Milan – model de toleranță și de conlucrare între Stat și Biserică”, seminar metodologic republican (2; 2013; Chișinău). Școala și Biserica – parteneriat pentru educație: 1700 de ani de la proclamarea Edictului de la Milan – model de toleranță și de conlucrare între Stat și Biserică: Seminar metodologic republican, Ed. a 2-a, 27-28.06.2013 / coord. șt.: Octavian Moșin. Chișinău: Cuvântul-ABC, 2013, p. 17.

noastră, un imperativ categoric al societății în care trăim îl constituie formarea moralității autentice fundată pe valorile general-umane, care trebuie să se constituie încă din frageda copilărie, în cei șapte ani de acasă, apoi în cadrul școlii, ca ulterior să se interiorizeze în conștiința omului transformându-se într-un nucleu de decizie pe care el își va funda judecata morală. Însă, aceasta se poate realiza numai în cazul când la copil va fi cultivat spiritul rușinii și vinovăției, care își au originea în conștiință, în codul moral interiorizat.

Pentru a realiza acest deziderat, este necesară conlucrarea dintre familie, Școală și Biserică, care trebuie să devină parteneri în cauza educației morale și spirituale a tinerii generații. Un aport deosebit trebuie să-l aducă parteneriatul dintre Școală și Biserică, care poate și este în stare să contribuie la îndeplinirea acestui obiectiv destul de complicat, dar, totodată, realizabil.

Așadar, educația morală și spirituală oferă posibilitatea de a crea un fundament al vieții spirituale a tinerii generații pe fundalul căreia se va desfășura viața lor ulterioară destul de complicată. În caz contrar, un om ce nu posedă această bază spirituală, nu poate fi considerat om în deplinul înțeles al cuvântului.

Parteneriatul dintre Școală și Biserică nu urmărește impunerea unei sau altei concepții despre lume, dar oferă posibilitatea de a edifica un sistem de educație în cadrul școlii, prin utilizarea potențialului destul de prețios al religiei. Este evident și faptul că aceasta depinde, în mare măsură, de tendința și responsabilitatea ambelor părți - a Școlii și Bisericii în materializarea acestui nobil obiectiv – de a implementa și dezvolta la elevi o moralitate și spiritualitate autentică ce se fundează pe valorile general-umane elaborate de civilizația umană timp de secole și milenii.

Totuși, în contextul secularizării actuale, când valorile tradiționale sunt depreciate, iar educația este supusă unor schimbări de paradigmă, elevii au nevoie de funcționarea eficientă a parteneriatului dintre Școală și Biserică, întrucât doar printr-o orientare adecvată și prin promovarea modelelor autentice vor putea să discearnă între provocările actuale și perspectivele de viitor.

CAPITOLUL II. PARTENERIATE EDUCAȚIONALE ÎN FORMAREA PERSONALITĂȚII ELEVULUI

2.1. Parteneriatul educațional – formă de comunicare, cooperare și colaborare

Parteneriatul educațional reprezintă o colaborare eficientă și productivă în care prin analiza, conlucrarea, cercetarea problemele comune ale grupului (participanților) se ajunge la performanțe și succes. Parteneriatul educațional poate fi analizat ca o formă de activitate umană, ca o atitudine și o relație în câmpul infinit al educației. Aceste ipostaze amintite îi imprimă parteneriatului un caracter relațional complex, multidimensional și interdependent.

Parteneriatul educațional se desfășoară în mod continuu și concomitent cu procesul și actul educațional. El se realizează între instituțiile educației prin intermediul actorilor (agenților) educaționali (copii, părinți, educatori, învățători etc.). Acest parteneriat educațional are o dimensiune axiologică desemnată de necesitatea de a face din valorile promovate, resorturi interne de declanșare și orientare a activității individului și societății. Parteneriatul educațional explică de ce ființa umană acționează într-un fel sau altul, de ce își fixează anumite obiective-cadru către care se îndreaptă. El este unul dintre factorii eficienței atât în activitatea socială, cât și în împlinirea socială. Problema apare atunci când acțiunile și rezultatul lor nu corespund așteptărilor.

Scopul general al parteneriatului educațional este cunoașterea reciprocă a punctelor de vedere, a opțiunilor partenerilor prin identificarea nevoilor grădiniței și ale copiilor, dar și implicarea comună în satisfacerea acestor necesități. Atunci când părinții, cadrele didactice și ceilalți membri ai comunității (Biserica) se transformă în parteneri educaționali, în jurul copiilor se formează o comuniune de suport, care poate funcționa ca un angrenaj bine pus la punct. Astfel, parteneriatele constituie o componentă esențială în organizarea și desfășurarea activităților în unitatea de învățământ. Parteneriatul reprezintă *„procesul de colaborare dintre două sau mai multe părți, care acționează împreună pentru realizarea unor interese sau scopuri comune”*¹.

---

¹ Băran-Pescaru, A. *Parteneriat în Educație*. București: Ed. Aramis, 2004, p. 21.

Termenul parteneriat este definit ca asocierea a doi sau mai mulți parteneri, iar în literatura de specialitate, parteneriatul reprezintă „*modalitatea, formală sau informală, prin care două sau mai multe părți decid să acționeze împreună pentru atingerea unui scop comun*”¹.

Există în practica școlară mai multe expresii destinate parteneriatului educațional: acord de parteneriat, acord cadru de parteneriat pentru educație, parteneriat de colaborare, protocol de colaborare, protocol de parteneriat, contract de parteneriat, convenție de parteneriat, parteneriat de colaborare instituțională, proiect de parteneriat și altele.

În continuare, urmează să dezvăluim o parte mai subtilă a funcționării parteneriatului din perspectiva parteneriatului educațional, anume ceea ce ține de interacțiunea Școală-Biserică. Parteneriatul educațional nu este o expresie foarte cunoscută în acest sens, dar constituie un indice de bază în orientarea educativă, problemă cu „ecou”, prin lipsa unor cadre competente și eficiente.

Pe lângă utilitatea acestui studiu, vom urmări evidențierea corelației dintre parteneriatul educațional și orientarea educativă spirituală ca o competență socială, noțiune „recentă” și „prețioasă”, din literatura de specialitate. Conturarea parteneriatului educațional permite o mai bună cunoaștere de sine, o evaluare care împreună cu celelalte componente ale personalității ar produce creșterea eficienței procesului instructiv-educativ.

În această lucrare, noi ne vom axa pe înțelegerea parteneriatului educațional în calitate de „*un concept complex ce reflectă o atitudine și o relație a agenților sociali care devin parteneri în câmpul educației*”².

Ca atitudine, parteneriatul educațional presupune:

- a) acceptarea acțiunilor și influențelor educative;
- b) egalizarea șanselor pentru a participa la o acțiune educativă comună³.

Ca relație, parteneriatul educațional presupune: comunicarea optimă între agenții sociali care participă la educație, colaborarea agenților educației sub diverse forme și modalități, orientarea spre formarea personalității copilului, cooperare în domeniul

---

¹ Ibidem, p. 22.

² Cristea, S. *Dicționar de pedagogie*. Chișinău-București: Ed. Litera Internațional, 2000, p. 51.

³ Idem.

interrelațiilor și unirea eforturilor pentru realizarea acțiunilor educative comune, interacțiunea și „feed-back-ul” - acceptat și realizat de toți partenerii.

Originea conceptului de parteneriat provine din sfera vieții economice. În perioada anilor 70 ai sec. al XX-lea, semnificația dată viza activitatea de muncă productivă susținută împreună cu alți factori de decizie. La începutul anilor 80, acest model pătrunde și în sfera educației, fiind conceput în calitate de stimul în dezvoltarea conceptului de „școală deschisă”, care a fost aprofundat și lărgit în „*contextul intensificării legăturilor cu întreprinderea industrială și cu modificarea modalităților de formare tehnologică și profesională a elevilor și studenților*”¹.

Aria definirii parteneriatului educațional este, în general, destul de extinsă în literatura de specialitate. Parteneriatul educațional, prin esența sa, nu constituie o invenție a pedagogiei contemporane. Elemente bine conturate ale parteneriatului educațional atestăm încă în operele filosofilor antici. Astfel, Platon (427-347 î.Hr.), în lucrarea *Protagor* și Aristotel (384-322 î.Hr.), în lucrarea *Politica*, au menționat „*necesitatea și însemnătatea unirii forțelor familiei, școlii și societății, pentru educația unui om și cetățean adevărat*”².

Conform aprecierilor efectuate de savanții Ph. Ariès, De Mause, Ed. Shorter, J.L. Flandrin, E. Stănciulescu, sentimentul copilăriei și sentimentul familiei s-au constituit treptat și simultan, unul în corelație cu celălalt.

În lucrările sale, sociologul francez Philippe Ariès, afirmă că „*apariția sentimentului copilăriei și ai interesului părinților pentru educația copiilor sunt, din punct de vedere istoric, simultane cu dezvoltarea educației școlare*”³. Poate că astăzi școala răpește copilul din sânul familiei, dar la vremea aceea, dimpotrivă, ea l-a dăruit familiei care nu se ocupase deloc de el mai înainte. Astfel, copilul a fost plasat treptat în centrul familiei, iar familia patrimonială este înlocuită cu cea centrată pe copil.

---

¹ Ibidem, p. 37.

² Apud, Buga, I. *Pastorala - Calea Preotului*, Ediția a II-a, revăzută și adăugită. București: Ed. Sfântul Gheorghe-Vechi, 1999, p. 25.

³ Apud, Dandara, O.; Sclifos, L. *Pedagogie. Suport de curs*. Ediția a II-a. Chișinău: CEP USM, 2011, p. 39.

Parteneriatul educațional se manifestă ca un fenomen social și pedagogic ce presupune abordarea curriculară a educației, care este axată pe respectarea și „valorizarea diversității unicității fiecărei ființe umane și multiculturalității”¹.

În viziunea pedagogului român Sorin Cristea, prin parteneriat pedagogic educațional se înțelege:

1. Un angajament într-o acțiune comună, negociată.
2. Un aport de resurse, de schimbări, de contacte, de rețele asociate în termeni constructivi.
3. O negociere între părți având puterea de a interrelaționa cu un interlocutor recunoscut.
4. Un acord de colaborare între parteneri egal care lucrează împreună pentru realizarea propriilor interese, rezolvând probleme comune.
5. Un cadru instituțional de rezolvare a unor probleme comune printr-o acțiune coerentă, plecând de la definirea obiectivelor generale într-un timp determinat, cu repartiția clară a responsabilităților și a procedeele de evaluare².

Totodată, conform opiniei lui S. Cristea, parteneriatul educațional exercită două funcții destul de importante:

- „funcția de deschidere organizațională a școlii spre instituții și personalități aflate în afara sistemului de învățământ, care tind să fie integrate în sistemul educațional;
- funcția de acțiune sinergetică exercitată în interiorul și în exteriorul sistemului de învățământ, ce vizează relația școlii cu alte instituții implicate în mod direct și indirect în realizarea finalității educației”³.

Conținutul specific pedagogic al conceptului de parteneriat educațional este evidențiat în funcție de următoarele repere metodologice:

- a) reperul formelor de educație/instruire care angajează complementaritatea relațiilor dintre școală și instituțiile specializate în mod direct, sau prin diferite relații contractuale în realizarea unor programe de educație/instruire non-formală;

---

¹ Vasmas, E.-A. Op. Cit., p. 18.

² Cristea, S. Op. Cit., p. 58.

³ Ibidem, p. 61.

b) reperul concepției manageriale care presupune intervenția unor strategii de descentralizare bazate pe valorificarea deplină a resurselor existente la nivelul comunităților educative teritoriale și locale;

c) reperul modalităților de funcționare care evidențiază diferența existentă între parteneriat și sponsorizare.

Analiza literaturii de specialitate ne-a permis, să constatăm preocupări consistente vizavi de parteneriatul educațional în fundamentala operă a sec. al XVII-lea, *Didactica Magna*. În compartimentul despre însemnătatea didacticii, pedagogul cex Jan Amos Comenius, se adresează părinților, elevilor, învățătorilor, conducătorilor școlilor menționând că „realizarea și cunoașterea, principiilor și metodelor instruirii vor deveni eficiente, dacă agenții enumerați își vor uni forțele”¹.

Parteneriatul factorilor educaționali din comunitate implică un ansamblu de agenți educaționali: copii, părinți, învățători, profesori, manageri, psihologi, fețe bisericești etc. Acest parteneriat poate fi analizat ca o formă de activitate umană, drept o atitudine și o relație în câmpul infinit al educației. Aceste ipostaze îi imprimă parteneriatului un caracter relațional complex, multidimensional și interdependent.

Cercetările pe scară largă, întreprinse de pedagogul american Joyce Epstein, în rândul părinților, profesorilor și al elevilor asupra opiniilor și acțiunilor lor legate de educație, au oferit materiale pentru dezvoltarea modelului teoretic a ceea ce ea numește „parteneriatele școlare”. Termenul este utilizat pentru „a sublinia faptul că școlile, familiile și membrii comunităților (reprezentanții bisericii) împart responsabilitățile ce vizează copiii, prin suprapunerea sferelor de influență”². Ele pot fi separate, în cazul în care instituțiile respective își alocă foarte puțin în ceea ce privește resursele, scopurile sau responsabilitățile, sau se pot suprapune, creând un „spațiu” pentru activitățile de parteneriat”.

Imaginea parteneriatului este încadrată într-un model de piață, al cărui scop este să genereze capital: „Avem acțiuni în parteneriat; suntem responsabili pentru resursele și investițiile noastre și căutăm profitul”³. Elevii sunt plasați în centrul acestui model, fiind

---

¹ Apud, Bontaș, I. *Pedagogie*. București: Ed. All Educațional, 1996, p. 14.

² Apud, Cristea, S. *Școala și comunitatea*. În: *Didactica Pro...*Nr. 4/2005, p. 39.

³ *Ibidem*, p. 41.

priviți ca actori principali: „Parteneriatele școală-familie, nu << produc >> elevi de succes. Mai degrabă, activitățile de parteneriat care includ profesori, părinți și elevi angajează, ghidează, energizează și motivează elevii, așa încât ei obțin singuri succesul”¹.

Idea de bază constă în aceea, că grupurile investesc în școlarizarea copiilor, furnizându-le elevilor resursele și cadrele motivaționale pentru a alege strategii de succes. Schimburile sociale printr-o bună structurare a programelor pot să producă un capital uman și social, pe care-l dorim rezultat din parteneriate cu factorii educaționali din comunitate.

2.2. Tipurile de parteneriate educaționale

Pentru realizarea unui tip de parteneriat cu succes, sunt necesare parcurgerea unor „*etape de explorare - evaluare - planificare - formare - inițiere - realizare - verificare - reglementare - consolidare - acționare - implementare - evaluare*”². Important este de a fi respectate cele patru condiții de realizare a acestui proces: comunicare, coordonare, cooperare și parteneriat.

Procesul de colaborare pornește de la un nivel inferior, cel al comunicării pentru a ajunge la un nivel superior, cel al parteneriatului. Astfel, parteneriatul reprezintă o formă avansată a relației dintre două sau mai multe părți, cooperarea și coordonarea sunt formele intermediare, cele care facilitează stabilirea unui parteneriat, iar comunicarea reprezintă punctul de plecare în vederea realizării parteneriatului între două sau mai multe părți.

Un tip de parteneriat reușit implică:

- identificarea scopurilor, interesele comune și utile partenerilor comunității;
- găsirea modului optim pentru realizarea scopului propus;
- organizarea și conducerea resurselor disponibile pentru a atinge scopul propus;
- identificarea competențelor persoanelor implicate în aceste proiecte pentru a le putea folosi la maxim;
- combinarea eficientă a atitudinilor, abordărilor și tehnicilor diferite care se pot aplica diferitelor sarcini;

---

¹ Bontaș, I. Op. Cit., p. 23.

² Iosifescu, Ș. (coord.). *Managementul educațional pentru instituțiile de învățământ*. București: Tipogrup Press, 2001, p. 23.

- utilizarea cu succes a schimbării în folosul instituției.

Pedagogul român, Constantin Cucuș, clasifică diferitele tipuri de parteneriate educaționale:

În funcție de domeniul de colaborare:

- parteneriate în vederea finanțării derulării unor proiecte;
- parteneriate de realizarea a unor proiecte comune de dezvoltare instituțională;
- parteneriate de dezvoltare a unor proiecte comune didactice;
- parteneriate ce vizează contracte de cercetare;
- parteneriate ce au ca scop activitățile de formare profesională;
- parteneriate în vederea organizării de manifestări științifice și publicarea produselor;
- parteneriate de inițiere, derulare, evaluare a unor programe internaționale.

În funcție de scopul și obiectivele urmărite:

- parteneriate de reprezentare: federații, uniuni, consilii, alianțe, coaliții;
- parteneriate operaționale cu proiecte concrete ca motiv al asocierii.

În funcție de durata de desfășurare:

- parteneriate pe termen scurt;
- parteneriate pe termen mediu;
- parteneriate pe termen lung.

În funcție de forma de finanțare:

- parteneriate cu finanțare integrală;
- parteneriate cu finanțare parțială;
- parteneriate fără finanțare;
- parteneriate cu autofinanțare.

În funcție de tipul de unitate:

- unitate de învățământ;
- agent economic;
- sindicat reprezentativ;
- instituții și organisme guvernamentale centrale/locale;
- instituții nonguvernamentale.

În funcție de tipul de rețea și în funcție de domeniul de interes¹.

Autorii autohtoni, semnifică importanța și necesitățile obiective care impun stabilirea parteneriatelor educaționale ce au determinat și tipurile acestora, al căror sumar de activități se impune a fi proiectat riguros, potrivit cu nevoile identificate, cu scopul și obiectivele urmărite:

- parteneriate care își propun modernizarea bazei materiale și a spațiilor de învățământ, dotarea și diversificarea materialului didactic aferent procesului educativ - cu familia, comunitatea, agenți economici, ONG-uri, Biserica, instituții de învățământ;

- parteneriate pentru cunoașterea reciprocă și buna relaționare - cu instituții culturale și de învățământ, cu familia, comunitatea;

- parteneriate ce vizează atenuarea problemelor copiilor cu nevoi speciale - cu asistenți sociali, instituții de învățământ, ONG-uri, actori comunitari, organisme naționale și internaționale abilitate;

- parteneriate profesionale – cu instituții de învățământ din țară și de peste hotare, ONG-uri, organizații internaționale;

- parteneriate ce vizează formarea continuă a cadrelor didactice - cu instituții de perfecționare;

- parteneriate de imagine, în scopul popularizării experiențelor pozitive ce se înscriu în sfera unui management al imaginii - cu familia, mass-media; participări la simpozioane, conferințe locale, naționale și internaționale etc.².

Parteneriatul educațional în favoarea copilului mic se realizează între:

- instituțiile educației: familie, grădiniță, școală, comunitate, muzee, biblioteci, teatre, universități, academii de studii, ONG-uri, precum și biserica, poliția rutieră, serviciul de pompieri etc.;

- agenți educaționali: copii, părinți, cadre didactice, psihologi, consilieri, psihopedagogi, terapeuți ocupaționali, asistenți sociali, precum și APL, ambasade acreditate în Republica Moldova, agenți economici etc.;

---

¹ Cucos, C. *Pedagogie*, editia a II-a. Iași: Ed. Polirom, 2002, p. 34.

² Baranov, M.; Botnaru, V.; Vrânceanu M. *Ghidul cadrelor didactice - pentru educația timpurie și preșcolară*. Ministerul Educației și Tineretului-UNICEF. Chișinău, 2008, p. 32.

- membri ai comunității cu influențe asupra creșterii, educării și dezvoltării copilului mic (scriitori, poeți, pictori, artiști, muzeografi, medici, factori decizionali, reprezentanți ai poliției și ai brigăzii de pompieri, meșteri populari, lideri ai comunității etc.).

Tipurile de parteneriat educațional sunt diferite în funcție de trei criterii:

- a) domeniul atins (*parteneriat cultural, economie, de asistență socială etc.*);
- b) sferei de acțiune (parteneriat intern sau extern);
- c) a modului de funcționare - parteneriat de promovare, de realizare, (*parteneriat bazat pe diferite rețete de colaborare*)¹.

În vederea realizării tipurilor parteneriatului de succes este indicat a se urma anumiți pași, primul dintre aceștia, fiind constituirea grupului de lucru la nivel de școală. Pentru a asigura succesul este foarte important identificarea în cadrul școlii a persoanelor potrivite proiectului ales. Aceste persoane ar fi bine să își dorească implicarea în proiect, să aibă cunoștințe și abilități potrivite subiectului propus, să nu le lipsească calitățile de comunicare și relaționare cu celelalte persoane implicate în proiect. Totodată, la nivel de instituție educativă, este necesară o autoevaluare a nevoilor și resurselor interne de care dispune școala la acel moment și identificarea factorilor stimulatori, dar și pe cei care ar împiedica și constrânge realizarea cu succes a proiectului.

*„Un pas deosebit de important în realizarea diferitor tipuri de parteneriat este identificarea posibililor parteneri, care trebuie să răspundă nevoilor și cerințelor proiectului”*². Astfel, grupul de lucru din cadrul instituției trebuie să stabilească o listă a posibililor parteneri ținând cont de misiunea, obiectivele, istoricul, experiența și, nu în ultimul rând, a referințelor despre un anumit partener al proiectului. Așadar, ar putea exista o serie de parteneri posibili ai școlii precum: părinți, asociații ale părinților, instituții educaționale precum: grădinițe, școli, licee, universități, centre de resurse educaționale sau asistență psiho-pedagogică și altele, agenți educaționali: cadre didactice, specialiști precum psihologi, consilieri școlari, logopezi, psihopedagogi, psihologi, dar și bibliotecari, muzeografi și alții; membrii ai comunității cu influență asupra creșterii, educării și dezvoltării copilului precum medici, reprezentanți ai Bisericii, ai poliției etc., reprezentanți ai unor

---

¹ Ibidem, p. 34.

² Antonesei, L. *Paideia revisited. Fundamentele culturale ale educației*. Iași: Ed. Polirom, 1996, p. 7.

instituții precum: primării, dispensare, teatre, muzee, biblioteci, pompieri, poliție, agenți de protecție a mediului, asociații ortodoxe și altele.

Un parteneriat eficient presupune nu numai acțiuni comune de decizie, proiectare, realizare și monitorizare ci și „*eforturi comune în respectarea unor norme etice*”¹. După realizarea unei negocieri și a stabilirii scopului obiectivelor comune proiectului, se poate semna un protocol de parteneriat în care să fie stipulate: scopul, obiectul și durata parteneriatului, formele de colaborare dintre parteneri, obligațiile și responsabilitățile părților, tipul parteneriatului, finanțarea proiectului și alte dispoziții finale. Se poate spune că părinții sunt primii educatori ai copilului, dar odată cu intrarea lui în școală, educația copilului este pusă pe umerii profesorilor, care printr-o anumită metodologie și un curriculum specific vârstei elevilor se ocupă de educarea și formarea acestora.

Familia constituie primul factor educativ în viața copilului și este prima care influențează dezvoltarea lui punându-și amprenta pe întreaga sa personalitate. Primele valori sociale sunt „*transmise de familie înainte de a beneficia de educația instituționalizată*”².

Societatea postmodernă se confruntă cu solicitări sporite, din dorința de a oferi siguranța economică necesară familiei, dar părinții petrec mai puțin timp împreună cu copiii. În zonele urbane, părinții nu au suficient timp să-și supravegheze copilul, astfel că elevii își petrec cea mai mare parte din timpul dezvoltării lor intelectuale și morale într-un cadru instituționalizat, și anume la școală.

Prin încheierea diferitor tipuri de parteneriat, părinții sunt încurajați să ia parte la planificarea și derularea programelor educative, ceea ce implică o responsabilizare și o eficiență sporită. Astfel, printre obiectivele principale ale colaborării dintre instituțiile educative putem aminti: înlăturarea factorilor perturbatori în cadrul comunicării, creșterea gradului de implicare a părinților în toate activitățile școlare și extrașcolare, schimbarea mentalității neadecvate a unor părinți față de școală, cunoașterea de către părinți a posibilităților și nevoilor psiho-fizice ale copiilor, învățarea unor deprinderi și tehnici de muncă intelectuală sub formă de activități comune elevi-părinți-cadre didactice. Majoritatea părinților au nevoie de informații de bază ce se referă la copiii lor. E bine să îi informăm

---

¹ Capcelea, V. *Etica și conduita umană*: man. pentru instit. de învăț. superior. Chișinău: Ed. ARC, 2010.

² Bistruceanu, C. *Sociologia familiei*. București: Ed. Fundației „România de mâine”, 2005, p. 46.

despre scopul de bază al programului educativ la care participă copiii lor, ca ei să fie la curent cu progresele copilului.

Pentru realizarea coordonării cu părinții elevilor a diferitor tipuri de parteneriate, este esențial ca: *„părinții să fie priviți ca participanți activi ce pot aduce o contribuție reală și valoroasă la educarea copiilor lor, să se recunoască și să se valorifice informațiile date de părinți referitor la copii, părinții să ia parte la adoptarea deciziilor referitoare la copiii lor, responsabilitatea să fie împărțită între părinți și profesori, părinții să facă parte din comitetele de părinți, să ajute la continuarea programului educativ acasă, să urmărească în mod regulat progresul copiilor lor, să ia parte, să sprijine activitățile extrașcolare organizate”*¹.

Datorită diferențelor de scopuri, resurse, pregătire, valori, nevoilor diferite, percepții, atitudini, de foarte multe ori exista posibilitatea apariției unor conflicte ce pot fi determinate de: o slabă colaborare, lipsa de informații, intoleranța la stilul de viață al celuilalt, la opiniile sau chiar la prezența fizică, neacceptarea unor diferențe de pregătire, condiții sociale, morale, religie, naționalitate, lipsa unor preocupări în sensul construirii relațiilor de colaborare etc.

De aceea, cele mai importante căi de rezolvare a conflictelor sunt: cunoașterea reciprocă, comunicarea periodică cu aspecte formale și informale, acceptarea reciprocă, înțelegere și toleranță față de diferențe, evaluarea permanentă a relațiilor comune, sprijinul acordat familiei în raport cu creșterea și educarea copilului, atmosfera relaxată, non-formală și pozitivă.

2.3. Managementul realizării parteneriatelor educaționale morale și spirituale

Societatea, ca noțiune sociologică, reprezintă o colectivitate socială relativ restrânsă, bazată pe raporturi directe între membrii săi, realizate conform unor valori, norme și obișnuințe unitare, asumate teoretic și exprimate comportamental, în sens participativ. Comunitatea educativă reprezintă *„o colectivitate socială distinctă care poate fi identificată la diferite niveluri ale structurii sociale care angajează valori norme și obișnuințe cu semnificație pedagogică directă și indirectă”*².

---

¹ Ibidem, p. 51.

² Cucos, C. *Pedagogie*. Op. Cit., 2002, p. 60.

Școala reprezintă instituția specializată în proiectarea și realizarea activităților educaționale în cadrul procesului de învățământ. Structura de relație a sistemului de învățământ exprimă gradul de deschidere a școlii spre societate, spre comunitate. Relația școală-societate „este orientată în special în direcția îndeplinirii unor obiective specifice legate de:

- a) prevenirea și combaterea eșecului și a abandonului școlar;
- b) îmbunătățirea bazei didactico-materiale;
- c) perfecționarea structurii de relație a sistemului în plan teritorial;
- d) asigurarea unor oferte de educație/instruire formală și non-formală suplimentare sau alternative;
- e) valorificarea influențelor pozitive oferite de mediul social de referință în plan cultural, educațional, demografic și religios”¹.

În cadrul societății, școala devine un factor important al educației sistematice și continue. Școala semnifică principalul cadru și mediu educațional, infuzat permanent de noi cunoștințe, metode, mijloace, valori, orientat de finalități, susținut de o asistență psihopedagogică profesionistă și conceput ca o „*activitate de educare a generației tinere*”, ca un „*sistem complex de influențe organizate și exercitate sistematic asupra copiilor și tinerilor*”².

Fiind o instituție în care educația este programată și planificată, conținuturile care se transmit sunt selectate cu grijă după criteriile psiho-pedagogice și principiile didactice certe. Dincolo de conținuturile concrete care se transmit în activitatea didactică, sunt importante și relațiile dintre cadrul didactic și elevi. „*Profesorul, fără a relativiza valoarea cunoștințelor, trebuie să procedeze în așa fel încât să respecte convingerile elevilor*”³.

Școala obișnuiește elevii să se supună autorității profesorului, ceea ce implică o familiarizare a lor cu normele și regulile. Elevul își însușește valorile elementare ale vieții morale prin experiențele oferite de școală. (Robert Doltrens, 1970). În cadrul școlii se oferă

---

¹ Ibidem, p. 60-61.

² Noveanu, E.; Potolea, D. *Științele educației. Dictionar enciclopedic*. București: Ed. Sigma, vol. I, II, 2007, 2008, p. 98.

³ Cucoș, C. *Pedagogie*. Op. Cit., 2006, p. 49.

copiilor o „situație socială de înalt nivel calitativ, astfel ca din relațiile umane să ia tot ce este mai avantajos pentru educația lor”¹.

Profesorul trebuie să țină cont în orice moment de elevii săi, trebuie să-i ajute să găsească soluții la problemele cu care se confruntă și să-i orienteze pe drumul cel bun, stimulându-i să se autodepășească. „A spune că o plantă crește nu semnifică că are libertatea de a se plimba unde îi place, ci de a trăi ascultând de legile naturale ale dezvoltării ei”².

De fapt, libertatea acordată elevului înseamnă eliberarea lui progresivă de instinctele și înclinările sale. Ea constă într-un „dozaj individual de permisiuni și interdicții, de liber-arbitru și disciplină, de autoritate bazată pe constrângeri și de autoritate bazată pe îndrumare, fiind o pregătire permanentă spre echilibrul interior, spre satisfacție, spre dezvoltarea personalității”³.

Pentru că profesorul și elevii aparțin unei instituții școlare, pedagogul român Emil Păun, susține că este necesar să se țină cont și de particularitățile acesteia, care constau în: desfășurarea simultană a două activități, cea managerială-administrativă și cea educațională, participarea mai multor membrii la activitățile organizatei, manifestarea puternică a dimensiunilor formale și informale⁴.

„Calitatea școlii și calitatea dezvoltării sociale sunt aspecte solidare, puternic corelate pentru că școala mobilizează energiile umane ale unei societăți”⁵. Școala este considerată axul „esențial al dezvoltării sociale.”⁶. Pentru a se obține „rezultate educative superioare”, trebuie să acționeze într-o societate în care membrii ei contribuie la propria sa perfecționare⁷. Ea are obligată să ofere individului cunoștințele și capacitățile care să-i permită integrarea cu succes în societate și la continua adaptare la schimbările ce apar în cadrul acesteia.

Managementul realizării parteneriatelor educaționale moral-spirituale sunt încheiate în urma unor acorduri semnate între directorii și reprezentanții instituțiilor care doresc să

---

¹ Noveanu, E.; Potolea, D. Op. Cit., p. 52.

² Ibidem, p. 53.

³ Ibidem, p. 18.

⁴ Ibidem, p. 106.

⁵ Antonesei, L. Op. Cit., p. 5.

⁶ Idem.

⁷ Ibidem, p. 342.

desfășoare una sau mai multe acțiuni comune. Activitățile se desfășoară ținând cont de tema aleasă în cadrul parteneriatului, de resursele materiale și de timp, de resursele umane de care dispun, de grupurile țintă cărora le sunt adresate.

Realizarea procesului de management presupune îndeplinirea unor acțiuni specifice care pot fi grupate în câteva funcții obligatorii pentru un conducător (manager). Primul, care a concretizat aceste funcții ale managementului a fost francezul Henri Fayol, care a creat *Teoria clasică a administrării* (1916). Conform concepțiilor sale, funcțiile managementului pot fi următoarele:

- *prevederea și planificarea* (examinarea viitorului și elaborarea planurilor de acțiune);
- *organizarea* (întocmirea structurilor organizatorice);
- *conducerea* (menținerea la un nivel ridicat a activității);
- *coordonarea* (corelarea, echilibrarea, unificarea - armonizarea tuturor activităților și eforturilor);
- *controlul* (supravegherea, îndrumarea în vederea respectării normelor, regulilor și standardelor fixate)¹.

Un parteneriat eficient își dorește atragerea unui număr de participanți care să urmărească un scop bine definit. Obiectivele se stabilesc între parteneri, ele trebuie să fie clare, operaționale, măsurabile și în concordanță cu scopul parteneriatului educațional.

Alegerea temelor proiectate în parteneriat trebuie să ia în calcul vârsta copiilor, interesele acestora, să poată fi desfășurate fără a perturba programul activităților zilnice din cadrul unităților implicate.

Parteneriatul educațional se poate încheia cu școala, unitățile preșcolare, comunitatea locală și cu alți factori educaționali, etc.

Structura unui parteneriat educațional moral-spiritual cuprinde următoarele elemente:²

- tema (*titlul parteneriatului*), inițiatorii (*unul sau mai mulți inițiatori*), coordonatorii (*unul sau mai mulți coordonatori*), durata (*zile, săptămâni, luni, ani*);

---

¹ Apud, Iosifescu, Ș. Op. Cit., p. 21.

² Ibidem, p. 27.

- argumentul (*expus în mod succint, care descrie conținutul temei*), scopul (*trebuie să fie comun tuturor partenerilor educaționali*), obiectivele specifice (*care surprind părțile operaționale ale parteneriatului*), grupul țintă (*grupul cărora le este adresat: preșcolari, elevi, etc.*), beneficiari și resurse (*umane, materiale, de informare, financiare*).

Planul operațional surprinde inventarul de activități adică planificarea activităților cuprinse în program.

Rezultatele așteptate se referă la rezultatele vizate obținute în urma derulării parteneriatului educațional. Aceste rezultate sunt monitorizate, evaluarea efectuându-se în funcție de materialele didactice avute la dispoziție, care surprind cel mai bine aspectele urmărite pe parcursul desfășurării parteneriatului.

Diseminarea rezultatelor este în strânsă legătură cu așteptările, monitorizarea și evaluarea rezultatelor, iar la baza derulării parteneriatelor educaționale stau acordurile încheiate.

Un protocol de parteneriat educațional cuprinde următoarele elemente: **Antetul** instituțiilor care doresc încheierea protocolului de parteneriat educațional, **titlul** scris cu majuscule, după care urmează **conținutul** protocolului:

Unitatea _____ Unitatea
Nr. _____ din _____ Nr. _____ din _____

PROTOCOL DE PARTENERIAT EDUCAȚIONAL

Încheiat între:

_____ reprezentată de dl/d-na _____ în calitate de director și
educatoare/profesor _____ inițiatoarele
proiectului.

Și _____ reprezentată de doamna _____ în calitate de
director _____ al _____

Articolul 1

Prezentul protocol are drept obiect colaborarea părților în vederea desfășurării
programului de activități extracurriculare în parteneriat
cu _____

Articolul 2 – Obiectul protocolului

Prezentul protocol are drept obiect, colaborarea dintre părți în vederea desfășurării în bune
condiții la grupa/clasa _____ a următorului calendar de activități:

Articolul 3 – Durata parteneriatului

Parteneriatul se desfășoară în
perioada _____

Articolul 4 – Obligațiile părților

Părțile stabilesc împreună strategiile de lucru în conformitate cu particularitățile de vârstă și
nivelul grupei/clasei, asigură logistica necesară, mobilizează copiii
pentru _____

Articolul 5 – Alte obligații

Partenerii vor avea în vedere necesitatea consultării cu privire la stabilirea termenelor de
desfășurare a activităților, pentru a nu perturba reciproc programul.

Modificările ce survin pe parcursul derulării programului de activități se vor face cu
consultarea părților.

Prezentul protocol a fost încheiat în _____ exemplare.

Director,

Partener,

În ultimii ani, parteneriatele educaționale sunt încheiate între instituții pentru a crea un liant între școală și societate, informațiile obținute de copii pe parcursul desfășurării acestora fiind utile și în afara vieții școlii.

Societatea modernă fiind în continuă schimbare, are nevoie de tineri instruiți care să răspundă solicitărilor epocii în care trăiesc. La etapa actuală posibilitățile tinerilor de a avea acces la informație sunt multiple.

La nivelul instituțiilor de învățământ din Republica Moldova, în opinia pedagogilor autohtoni Viorica Goraș-Postică și Mariana Botezatu, parteneriatele educaționale se dovedesc a fi „*modalități de comunicare eficientă*”¹ între școală și comunitate, întrucât pe lângă informațiile teoretice de care beneficiază partenerii educaționali mai există și aplicațiile practice care vin să completeze într-un mod plăcut bagajul de cunoștințe al acestora.

În concluzie, încheind un protocol de parteneriat educațional cu altă instituție se obține o colaborare între părți de o perioadă de timp mai scurtă sau mai lungă, în funcție de programul de activități extracurriculare alese. Rolul managementului realizării parteneriatelor educaționale este de a stabili o comunicare eficientă între parteneri și de a obține rezultatele așteptate.

Una dintre instituțiile cu un amplu rol comunitar o constituie Biserica. Școala și Biserica au colaborat încă din cele mai vechi timpuri. Biserica a fost cea care a înființat primele școli educând sute de generații de elevi.

În acest sens, rolul educativ al Bisericii, ca instituție în formarea cetățeanului din punct de vedere moral, este primordial. Însănătoșirea societății și formarea conștiinței, depind foarte mult de Sfânta Biserică și de slujitorii ei. Încă din sec. al XVI-lea, o serie de factori de ordin cultural și politic au condus la apariția fenomenului numit „*secularizare*”, în urma căruia societatea a redus sfera de influență a bisericii. Dacă până atunci religia era considerată „*știința supremă ce subordona toate celelalte domenii ale cunoașterii*”², în urma schimbării raporturilor dintre societate și Biserică, rolul religiei a fost limitat. Secularizarea a

---

¹ Goraș-Postică, V.; Botezatu, M. *Psihopedagogia comunicării. Suport de curs*. Chișinău: CEP USM, 2015, p. 57.

² Disponibil pe: <http://ziarullumina.ro/familia-si-biserica-in-viata-copilului-78969.html>, p. 1.

însemnat diluarea valorilor morale și religioase, „*valori ce până nu demult erau considerate generatoare de unitate socială*”¹.

Biserica a avut și va avea, în continuare, un rol important în construirea instituțiilor destinate învățământului dar și în promovarea educației de tip moral-religios. În societatea contemporană, rolul Bisericii ca instituție comunitară s-a diminuat. Cu toate acestea, putem identifica, pe o axă a influenței, valori diferite ale impactului Bisericii în comunitățile în care funcționează.

Dacă în marile aglomerări urbane, influința Bisericii este diluată, manifestările religioase ale credincioșilor sunt manifestate datorită voinței persoanelor, în mediul rural, influința Bisericii este semnificativă. Aici sistemul relațiilor interpersonale este unul strâns, instituția este vizibilă, păstrarea obiceiurilor și a tradițiilor religioase este mai evidentă.

Cu toate acestea, și în mediul rural întâlnim influențe diferite ale Bisericii asupra comunității. Acestea, indiferent de mediul la care ne raportăm, sunt puternic influențate de persoanele implicate în instituția Bisericii, țin de un anumit marketing comunitar de identificare și implicare în problemele comunității, de promovare a unei bune imagini a Bisericii în comunitatea în care funcționează.

Trebuie făcută însă o distincție între funcționarea Bisericii la nivelul comunitar și educația morală și spirituală realizată în școli.

Realizarea acestor parteneriate educaționale moral-spirituale, promovează valori precum: binele, responsabilitatea față de apropiați și față de semeni, toleranța, respectarea drepturilor omului, solidaritatea, libertatea, promovarea bogăției și identității spirituale, binele comun etc.

---

¹ Idem.

CAPITOLUL III. METODOLOGIA EFICIENTIZĂRII PARTENERIATULUI ȘCOALĂ-BISERICĂ ÎN EDUCAȚIA MORALĂ ȘI SPIRITUALĂ A ELEVILOR

3.1. Fundamente manageriale ale realizării parteneriatului Școală-Biserică

În contextul unei societăți care se află într-o continuă schimbare și transformare, învățământul trebuie să-și asume o nouă perspectivă asupra funcționării și evoluției sale. Parteneriatul educațional Școală-Biserică, în cadrul acestei perspective, ar fi bine să devină, în opinia pedagogului autohton Virgil Mândâcanu, „o proprietate a strategiilor orientate către educarea tinerilor”¹. Odată cu schimbările care se petrec în societate apar exigențele legate de orientarea copiilor într-un univers informațional dinamic, diversificat, uneori contradictoriu, și necesitatea racordării permanente a școlii la realitate.

Pornind de la aceste exigențe, asumarea și practicarea efectivă a parteneriatului trebuie „să se bazeze pe un consens axiologic al tuturor categoriilor interesate în dezvoltarea educației”².

Pentru realizarea parteneriatului Școală-Biserică construit pe baza valorilor educative e nevoie să se opereze o schimbare de valori, atitudini și comportamente la nivelul implicării acestor factori sociali de mare importanță. Aceste schimbări fundamentale care condiționează parteneriatul educațional pot fi realizate prin elaborarea și derularea efectivă a unor proiecte educaționale în regim de parteneriat.

În mod concret, fundamentarea realizării parteneriatului începe prin constituirea unui grup partenerial, care include pe lângă școală și reprezentanți ai Bisericii. Coeziunea și eficiența grupului sunt condiționate, de asumarea, de promovarea unor valori comune la nivelul acestor parteneri importanți implicați:

- asigurarea egalității șanselor în educația moral-spirituală;
- revigorarea spiritului civic-creștin și a mentalităților comunitare;
- promovarea dialogului, transparenței și a comunicării deschise;
- încurajarea inițiativei și a participării;

---

¹ Mândâcanu, V. *Pedagogia creștin-ortodoxă*. Ediția a II-a. Chișinău: Iulian, 2013, p. 23.

² Ibidem, p. 29.

- dezvoltarea cooperării și a colaborării;
- structura disciplinei și a responsabilității;
- armonizarea condițiilor specifice cu exigențele sociale.

În cadrul realizării parteneriatului educațional, școlii îi revine rolul de promotor, catalizator și intermediar, prin reprezentanții săi. În opinia pedagogului român Ioan Nicola, având trăsături caracteristice deosebite pe lângă Biserică, „*unitatea școlară poate transforma coordonatele sale specifice în atuuri*”¹, care să îi permită inițierea, dezvoltarea și arhitectura parteneriatului educațional.

Pentru a-și asuma un asemenea rol, școala trebuie să admită o serie de principii fundamentale: lărgirea caracterului participativ al managementului școlar, atragerea și sensibilizarea reprezentanților Bisericii ce pot avea o relativă disponibilitate în raport cu problemele educative-sociale a școlii și cu susținerea sa.

O educație completă, înțeleasă atât în sens afectiv, cât și instructiv, nu o pot oferi decât Școala și Biserica, împreună. Îndeplinirea cu succes a responsabilităților angajate implică respectarea unei cerințe esențiale și anume: colaborarea permanentă nemijlocită și sprijinirea în îndeplinirea funcției educative complexe la participarea activităților instruirii elevilor.

Colaborarea Școlii cu Biserica este o condiție importantă a unirii eforturilor în procesul de educație a elevilor. Comportarea elevilor în școală și în afara ei nu-i poate lăsa indiferenți pe profesorii școlari și slujitorii bisericești. Problemele tratate de profesori împreună cu fețele bisericești trebuie „*să reflecte necesitățile stringente ale vieții, ale școlii, ale instruirii și educării eficiente a elevilor*”², la soluționarea cărora sunt angajate, deopotrivă, Școala și Biserica.

De aceea, școala e bine să-și asume fundamentarea managerială ca prioritate în realizarea parteneriatului:

- atragerea și sensibilizarea slujitorilor Bisericii;
- elaborarea și aplicarea sistematică a unor acorduri de parteneriat cu fețele bisericești;
- comunicarea unor informații clare cu privire la activitățile și problemele școlare;

---

¹ Nicola, I. *Tratat de pedagogie școlară*. București: Ed. Aramis, 2000, p. 52.

² Mândăcanu, V. Op. Cit., p. 31.

- organizarea unor activități extrașcolare în regim de parteneriat;
- crearea unor asociații comune privind unirea elevilor și a cadrelor didactice.

Noi pledăm ca astăzi Biserica să dețină „*un rol important în formarea competențelor și atitudinilor moral-sociale ale copiilor din perspectiva educațională*”¹, prin realizarea proiectelor manageriale de parteneriate:

Gimnaziul „Țaul”

Tel./Fax: 025161381

Biserica „Adormirea Maicii Domnului”

Tel: 025162019

PROIECT DE PARTENERIAT

Încheiat astăzi, 01.09.2016

între **Gimnaziul „Țaul”**, cu sediul în satul Țaul, raionul Dondușeni, reprezentată de d-nul Prof. Ion

Iurcișin, în calitate de Director;

și Biserica „Adormirea Maicii Domnului”, cu sediul în satul Țaul, raionul Dondușeni,

reprezentată de Prot. Luis Serdeșniuc în calitate de Preot Paroh;

Domeniul proiectului: civic - educație pentru valorile creștine.

Denumirea proiectului: „*Spiritualitate și morală creștină pentru copii*”

Tipul proiectului: local.

DESCRIEREA PROIECTULUI

Scopul proiectului: promovarea credinței și moralei ortodoxe în rândul tinerilor, prin intermediul triadei Biserică-Școală-Familie.

OBIECTIVELE PROIECTULUI

- 1) respectarea sărbătorilor creștin-ortodoxe, a datinilor și obiceiurilor naționale;
- 2) formarea conduitei participative la viața comunității, cultivarea toleranței între semenii de toate vârstele;
- 3) implicarea tinerilor în viața liturgică și filantropică a Bisericii;
- 4) implicarea responsabilă în acțiuni de întraajutorare a semenilor aflați în dificultate;

---

¹ Bujor, N.; Mahu, I.; Stici, T. *Educația moral-spirituală: Ghid informativ*. Chișinău: Totex-Lux, 2006, p. 61.

5) conștientizarea tinerilor asupra drepturilor și îndatoririlor pe care aceștia le au față de Biserică,

școală și comunitate.

6) Prevenirea și diminuarea violenței în mediul școlar.

Beneficiarii proiectului:

- elevii și personalul ..... aprox. 135.
- comunitatea enoriașilor Bisericii .....120.

Perioada parteneriatului: septembrie 2016-iunie 2017

Echipa de lucru:

- Prot. Luis Serdeșniuc - profesor de religie și responsabil de proiect;
- Mitrică Violeta - profesor de clasele primare;
- Slutu Victoria - profesor de Educație Civică;

Tipuri de activități desfășurate în cadrul proiectului

- activități organizate în Gimnaziul „Țaul” cu impact în comunitate: deschiderea/încheierea anului școlar, Zilele Școlii, dezbateri, întâlniri, lectorate cu părinții elevilor;

- participarea elevilor la Sfintele Slujbe ale Bisericii, în cadrul cărora vor primi Sf. Spovedanie și Sfânta Împărtășanie;

- spectacole și serbări prilejuite de marile sărbători creștine: Paștele, Crăciunul, Sfânta Cuvioasă

Parascheva, Sfântul Dimitrie, Sfântul Nicolae;

- expoziții de pictură religioasă, cu lucrări realizate de elevi;

- sesiuni educaționale de informare în legătură cu problemele care apar la nivelul comunității;

- campanii de sensibilizare, acțiuni cu caracter filantropic;

- lecții publice și activități extracuriculare.

Părțile au convenit

- se va permite studenților voluntari accesul în școală, în vederea realizării obiectivelor stabilite de comun acord;
- toate părțile implicate vor facilita interacțiunea dintre beneficiari și echipa de lucru a proiectului;
- se va colabora cu Părintele Paroh în vederea stabilirii calendarului proiectului;
- toți partenerii se vor implica în evaluarea activităților de proiect.

Gimnaziul „Țaul”

Biserica „Adormirea Maicii
Domnului”

Manager Ion Iurcișin,

Preot paroh, Luis Serdeșniuc

Planificarea activităților comune

Gimnaziul Țaul și Parohia „Adormirii Maicii Domnului”

Data	Denumirea activității	Locația	Participanții
15.08.2016	Elaborarea proiectului	Gimnaziul Țaul	Preotul Managerul Cadrele didactice
01.09.2016	Slujba de deschidere a anului școlar	Gimnaziul Țaul	Copii, părinți, cadre didactice, reprezentanții comunității, preotul.
15.11.2016	Seminar raional cu genericul: Forme și metode moderne de predare a	Gimnaziul Țaul	Elevi, cadre didactice, fețe bisericești, inspectori școlari.

	<i>Religiei.</i>		
<i>07.01.2017</i>	<i>Acțiuni de caritate</i>	<i>Azilul de bătrâni din or. Dondușeni</i>	<i>Copiii voluntari, preotul, părinții elevilor, persoanele de vârstă a treia</i>
<i>18.04.2017</i>	<i>Activitate extradidactică cu genericul Sărbătoarea Sfântă a Învierii - tradiții și semnificații</i>	<i>Gimnaziul Țaul</i>	<i>Elevi, părinți, cadre didactice, preot</i>
<i>22.05.2017</i>	<i>Participarea la Sfințirea Bisericii „Adormirea Maicii Domnului”</i>	<i>Biserica Adormirea Maicii Domnului din s. Țaul, r-nul Dondușeni</i>	<i>Copii, fețe bisericești, consiliul parohial, cadre didactice, enoriașii Bisericii</i>

Profesor de religie

Prot. Luis Serdeșniuc

Fundamentarea cea mai frecventă a realizării parteneriatului Biserică-Școală se poate realiza prin:

- *organizarea unor manifestări cultural artistice comune (serbări, expoziții, spectacole etc.) cu ocazia marilor sărbători creștine: Nașterea Domnului, Paști, Florii, Ziua eroilor etc.;*
- *participarea reprezentanților Bisericii la manifestări organizate de către școală: deschiderea/închiderea anului școlar, sfințirea lăcașului școlii, lectorate cu părinții, întâlniri ale reprezentanților bisericii cu elevii;*
- *organizarea de excursii, pelerinaje la diverse așezăminte bisericești (mănăstiri, schituri);*
- *participarea reprezentanților bisericești la companii destinate eradicării: violenței, comportamentelor deviate în rândul elevilor, traficului de copii etc.*

Managerul modern în realizarea parteneriatului trebuie să ofere „*un mediu de experiență bogat care să rezoneze cât mai mult cu tendințele interne ale elevului, care-i provoacă dezvoltarea, creșterea, să înlesnească firesc și simplu contactele umane, comunicarea socială, colaborarea, știind că ele sunt condițiile favorabile exprimării libertății persoanei*”¹.

O caracteristică distinctă a școlii moderne este tocmai deschiderea acesteia către schimbarea pentru adaptare la o societate în schimbare. Capacitatea sa este de a face conexiuni autentice, corelând parteneriate eficiente și durabile, îndeosebi cu Biserica, într-o lume nouă a civilizației moderniste în bază de trecut istoric pot fi realizate, „*numai prin respect reciproc, dialog, toleranță, comunicare și colaborare în sprijinul Măriei sale Copilul*”². Centrat pe redistribuirea deciziei și a contactului, managementul educațional modern „*extinde posibilitatea copiilor de participare la delimitarea și susținerea propriului lor destin, în condițiile în care apelează cât mai puțin la constrângere și cât mai mult la cooperare.*”³.

3.2. Modelul managerial educațional de eficientizare a colaborării Școlii cu Biserica

A învăța este o prioritate în societatea noastră contemporană, este modul cel mai perfect de ascensiune în viață, căci intelectul este esența existenței, iar promotorii acesteia sunt profesorii. Școala și Biserica prin modelul managerial educațional sunt elemente foarte importante într-o societate, deoarece servesc în pregătirea elevilor pentru viață, îi formează ca personalități și le cultivă sămânța tuturor valorilor. Cu ajutorul Școlii și cu colaborarea Bisericii, educația poate fi realizată având sarcina de a instrui elevul ca element activ al vieții, de a-l învăța să fie oricând și oriunde un purtător de calități pozitive și fapte cumpătate.

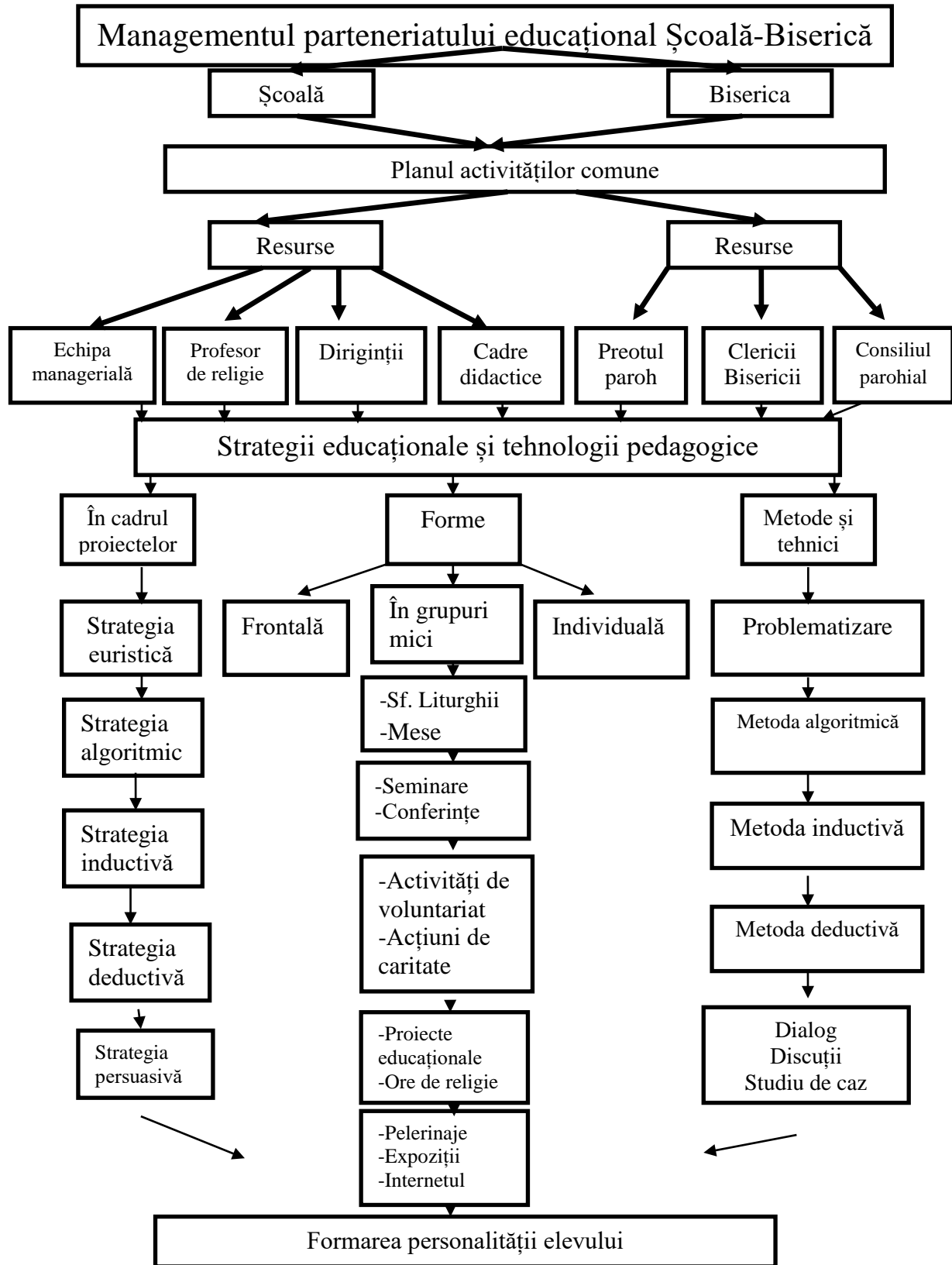
În cadrul proiectelor parteneriale Școală-Biserică, este necesară realizarea unui model managerial a colaborării din perspectiva educațională. Eficientizarea managementului parteneriatului educațional poate fi utilizat prin strategii educaționale și tehnologii pedagogice ce contribuie la modelarea atitudinilor pozitive al formării personalității elevului precum și la cultivarea modelelor comportamentale adecvate a normelor și valorilor societății din care face parte elevul:

---

¹ Iosifescu, Ș. Op. Cit., p. 21.

² Bontaș, I. *Tratat de pedagogie*. Ediția a VI-a revăzută și adăugită. București: Ed. ALL, 2000, p. 15.

³ Iosifescu, Ș. Op. Cit., p. 43.

În cadrul proiectelor parteneriale Școală-Biserică este necesar realizarea unui model managerial a colaborării din perspectiva educațională. Eficientizarea managementului parteneriatului educațional poate fi utilizat prin strategii educaționale și tehnologii pedagogice ce contribuie la modelarea atitudinilor pozitive al formării personalității elevului precum și la cultivarea modelelor comportamentale adecvate a normelor și valorilor societății din care face parte elevul.

3.3. Metodologia de implementare a modelului managerial de eficientizare a parteneriatului Școală-Biserică în educația morală și spirituală a elevilor

Școala de astăzi este concentrată pe principalul beneficiar: Măria Sa Copilul! Succesul școlii depinde de realizarea metodologiei de implementare a modelului managerial a parteneriatului Școală-Biserică aplicat în realitate. Acest succes mai depinde și de modul de înțelegere și interpretare a schimbărilor, managerilo, actorilor educației de a se concentra pe ce și cum de făcut în mod concret. Obiectivul principal al sistemelor educaționale europene este „*creșterea calității performanței educaționale a școlii*”¹, obiectiv în deplină măsură atribuit și sistemului educațional din Republica Moldova.

„*Într-o lume dinamică în schimbare și competitivă crește importanța și rolul personalității eficiente.*”². Psihologul român Mielu Zlate, semnalizează tendința de a vorbi nu despre orice personalitate, ci despre personalitatea eficientă. „*Ceea ce interesează în primul rând este nu atât ansamblul însușirilor de personalitate, cât valoarea lor comportamentală*”³.

Metodologia de implementare în practică a modelului managerial, a parteneriatului Școală-Biserică, rezidă în eficientizarea analizei metodelor și tehnicilor aplicate la realizarea și finalizarea cercetării propriu-zise, având un caracter normativ. Pe baza reflecției de cercetare a metodologiei s-a încercat atât formularea strategiei de investigare a managementului parteneriatului educațional Școală-Biserică, cât și căile de obținere a unor rezultate valide în formarea personalității elevului.

---

¹ Stahl, Paul H. *Familia și școala-contribuții la sociologia educației*. București: Ed. Paidea, 2002, p. 49.

² Ibidem, p. 52.

³ Apud, Jinga, I.; Istrate, E. *Manual de pedagogie*. Ediția a II-a. București: Ed. ALL, 2006, p. 63.

Pentru a se ajunge la formarea moral-spirituală a personalității elevului prin prisma managementului parteneriatului a acestor două instituții importante, s-a recurs la aplicarea unei metodologii complexe, vizând modul de investigare a realității și determinarea dinamicii fenomenului educațional în cauză.

În acest scop, am elaborat modelul managerial a colaborării Școală-Biserică, din perspectiva educațională al managementului implementării.

Modelul managerial al implementării include: a) planul de activitate; b) resursele umane; c) strategiile educaționale; d) formele; e) metodele realizării.

a) Planul de activitate

El reprezintă documentul strategic de proiectare a activităților pe termen mediu (4-5 ani), ținând cont de strategia educațională la nivel local, regional și național. În contextul globalizării mondiale, a creșterii concurenței, a integrării în Uniunea Europeană, a impactului de noi tehnologii este necesară o proiectare judicioasă a activităților pentru a face față noilor provocări și unei realități în continuă transformare.

În opinia pedagogului autohton Maria Braghiș, școala „*va fi deschisă pentru toți membrii comunității*”¹, care au nevoie de educație, promovând calitățile lor, în vederea unei personalități autonome și creative, satisfăcând nevoia fiecărui elev de a se simți sigur pe sine, apt pentru a face cerințelor actuale ale societății și de a avea șanse egale la educație și cultură.

Instituția „*va oferi un cadru adecvat pentru formarea și dezvoltarea deprinderilor și capacităților*”² necesare continuării studiilor în domeniile de care comunitatea are nevoie.

Echipa managerială „*va implementa politicile și programele de activitate*”³ ale învățământului preuniversitar având ca obiectiv creșterea calității serviciilor educative precum și integrarea elevilor în comunitatea locală. „*Școala se vrea un loc prietenos, în care toți copiii să beneficieze de programe educaționale îmbunătățite continuu*”⁴.

Profesorii vor acționa pentru construirea cunoștințelor și dezvoltarea competențelor prevăzute de curriculum școlar, care să le permită elevilor adaptarea eficientă în treapta

---

¹ Braghiș, M. *Aspectul polifuncțional al parteneriatului școală-familie-comunitate*. În: Didactica Pro, nr. 1 (65), 2011, p. 39.

² Idem.

³ Iosifescu, Ș. Op. Cit., p. 53.

⁴ Cristea, S. *Școala și comunitatea*. Op. Cit., p. 49.

educațională următoare și în societatea aflată în continuă schimbare, dar și pentru dobândirea capacităților, atitudinilor și valorilor fundamentale care va călăuzi pe elevi în viață.

Demersul educațional al școlii „*va promova egalitatea șanselor, responsabilizarea părinților pentru pregătirea școlară, evoluția rezultatelor elevilor și dezvoltarea colaborării parteneriatelor*”¹, de exemplu: Școală-Biserică.

Pe lângă realizarea planului de activități a școlii, este necesar de a realiza împreună și implementarea planului de activitate pastoral-misionară a Bisericii în eficientizarea parteneriatului educațional Școală-Biserică.

Experiența pastorală ne convinge, din ce în ce mai mult, că pulsul vieții unei Biserici este dat de pulsul unității de bază, care este societatea. Din punct de vedere al legislației bisericești actuale, „*Biserica este comunitatea creștinilor, clerici și mireni, situată pe un anumit teritoriu și subordonată centrului eparhial din punct de vedere canonic, juridic, administrativ și patrimonial*”², condusă de un preot paroh numit de chiriarhul eparhiei respective.

Inițiativele speciale prin care vestitorii evangheliei, trimiși de Biserică, mergând în lumea întreagă, îndeplinesc îndatorirea de a propovădui *Evanghelia* (Matei 28,19) și *de a vesti Cuvântul Domnului* la cei care încă nu cred în Hristos, se numesc în mod obișnuit „misiuni”. Ele se realizează prin activitatea pastoral-misionară și se desfășoară în societate.

Așadar, activitatea pastoral-misionară va izvorî în mod intim din însăși natura Bisericii, a cărei credință mântuitoare o vestește, a cărei unitate universală o desăvârșește lărgind-o, pe a cărei apostolicitate se bazează, al cărei simț de colegialitate ierarhică îl exercită, a cărei sfințenie o mărturisește, o răspândește și dezvoltă.

b) Resurse umane

Managementul resurselor umane reprezintă principala dimensiune a managementului instituției școlare ce se vrea a fi una de succes în realizarea formării elevului prin parteneriatul Școală-Biserică. Conducerea resurselor umane, vizează asigurarea de personal, atât din punct de vedere cantitativ, dar mai ales calitativ.

---

¹ Cucos, C. *Educația religioasă. Repere teoretice și metodice*. Iași: Ed. Polirom, 1999, p. 37.

² Buga, I. Op. Cit., p. 58.

Resursele umane ale unității școlare și ale instituției bisericești în realizarea managementului parteneriatului educațional vor fi: echipa managerială, profesorul de religie, dirigenții, cadrele didactice, preotul paroh al Bisericii, clericii bisericești și consiliul parohial.

Prin gestiunea acestor resurse umane se asigură necesarul de forță de muncă în instituție, pe categorii de personal în scopul realizării activităților și obținerea rezultatelor așteptate. Principalele funcții ale managementului resurselor umane sunt:

Planificarea resurselor umane;

Popularizarea structurilor;

Atingerea performanței dorite;

Compensarea resurselor umane;

Instruirea și dezvoltarea resurselor umane;

Îmbunătățirea abilităților profesionale;

Stabilitatea și menținerea resurselor umane;

*Comunicarea și negocierea*¹.

Managerul-persoană care „în virtutea sarcinilor, competențelor și responsabilităților circumscrise în fișa de post, exercită și un proces de management, adoptând decizii ce influențează comportamentul decizional și opțional al altor persoane”².

Realizarea procesului de conducere în aplicarea parteneriatului Școală-Biserică presupune îndeplinirea unor acțiuni specifice care pot fi grupate în câteva funcții obligatorii pentru conducător: *revederea și planificarea* (examinarea planurilor de perspectivă și elaborarea schemelor de acțiune); *organizarea* (alcătuirea structurilor organizatoare); *conducerea* (păstrarea la un nivel sporit al activității și performanțelor subordonaților); *coordonarea* (corelarea, echilibrarea, unificarea și armonizarea tuturor activităților); *controlul* (supravegherea, îndrumarea în vederea respectării normelor, regulilor și standardelor fixate).

Ca urmare a distorsiunilor sociale, participarea părinților în educarea copiilor este sub nivel, școala rămânând ca și odinioară unica responsabilă de buna creștere și educare a tinerei generații ,fenomen, care, cu regret, se adâncește, se amplifică datorită abandonului copiilor

---

¹ Iosifescu, Ș. Op. Cit., p. 41.

² Patrașcu, D.; Rotaru, T. *Cultura managerială a profesorului. Teorie și metodologie*. Chișinău: TC, 2006, p. 46.

de către părinți, care pleacă peste hotare în căutarea locurilor de muncă, iar implicarea celorlalți în acest proces se limitează doar la susținerea financiară, materială a școlii.

Responsabil de realizarea sarcinilor puse în parteneriatul educațional dintre Școală și Biserică în mare măsură îi revine celui care se numește manager sau echipei manageriale.

În opinia pedagogilor autohtoni Dumitru Patrașcu și Tudor Rotaru, elementul-cheie al interacțiunii didactice și manageriale este *comunicarea*. „*Comunicarea managerială - presupune nu numai transmiterea mesajelor, ci și schimbarea mentalității, atitudinilor, comportamentului atât a managerului, cât și a subalternilor*”¹. Astfel, comunicarea devine o filosofie a managerului și nu o acțiune mecanică.

Din cadrul echipei ce ține de resursele umane, în realizarea parteneriatului educațional Școală-Biserică, un rol important îl are profesorul de religie. El are menirea îndeplinirii unui scop de importanță crucială în istoria neamului - acela de a ne transforma pe noi înșine, și prin noi, întreaga lume pe care ne-o dorim mai bună, mai cumpătată, mai hotărâtă de a trăi în adevăr. Un profesor de religie, trebuie să fie înzestrat, în mod special, cu cele mai înalte calități morale și deschis către credință. Valorile sale morale și etice, competența, capacitățile și abilitățile comportamentale constituind latura sa rațional-axiologică.

În opinia specialiștilor în domeniu, la care ne raliem și noi, „*Personalitatea profesorului de religie în educarea și formarea personalității elevului trebuie să se deosebească de cea a unui profesor obișnuit prin interesele supreme pe care le urmărește: de a-L readuce pe Dumnezeu în sufletul elevului, de a aspira el însuși și a-i face pe alții să aspire către mântuire*”². Prin ideile pe care le promovează, prin acțiunile ce le întreprinde ca profesor de religie, el încearcă să demonstreze considerație față de Legea și Învățătura lui Dumnezeu și un angajament personal față de credință.

A fi profesor de religie și a participa la realizarea parteneriatului înseamnă a fi hotărât spre dăruire și jertfire. Atât vocația, cât și talentul unui profesor de religie trebuie considerate drept un dar divin, pentru a-l ajuta să învingă orice obstacol în:

- cultivarea spirituală a elevilor și a tinerilor;
- îmbogățirea conștiinței elevului cu convingeri spirituale;

---

¹ Patrașcu, D.; Rotaru, T. Op. Cit., p. 13.

² Sebu, S.; Opris, M.; Opris, D. *Metode a predării religiei*. Alba-Iulia: Ed. Reîntregirea, 2000, p. 7.

- orientarea morală a elevului și dobândirea virtuților;
- pocăința în fața lui Dumnezeu.

Astfel, adevărata valoare a profesorului de religie este evidențiată în parteneriatul educațional Școală-Biserică, care, în opinia pedagogilor români Dorin Opreș, Monica Opreș și Mușata Bocoș, constă în aceea că „*prin orientarea tinerii generații spre formare și desăvârșire spirituală și prin obișnuirea elevilor de a arde mereu ca o lumânare, care îi luminează pe alții, consumându-se pe ei înșiși*”¹.

Practica educativă îndelungată a demonstrat necesitatea de a încredința diriginților o întreagă activitate de coordonare a tuturor influențelor educative ce se exercită asupra unei clase. Dirigințele este un membru al colectivului pedagogic ce poate nemijlocit participa la aplicarea în practică a realizării parteneriatului educațional dintre școală și Biserică. El va fi desemnat în aceasta funcție de dirigințe și va activa în calitate de mijlocitor activ al parteneriatului după anumite criterii: o vastă experiență educativă, o evidentă autoritate morală și profesională, activitate de predare la clasa respectivă. El este numit „*de către manager și răspunde în fața conducerii școlii de întreaga activitate educativă a formării personalității elevilor clasei ce i s-a încredințat*”².

Cadrele didactice îndeplinesc o profesiune de o deosebită importanță, aceea care asigură formarea și pregătirea personalității tinerii generații și pregătirea ei profesională în cadrul instituțiilor de învățământ, ce sunt într-o indisolubilă legătură cu viața, cu activitatea socio-profesională, morală și cetățenească.

Profesiunea didactică o vom putea asocia în exercitarea parteneriatului educațional dintre Școală și Biserică cu câteva categorii fundamentale de roluri, acceptate de majoritatea sistemelor de formare a profesorilor:

- proiectare;
- managementul și organizarea activităților de învățare;
- consiliere psiho-educatională;
- managementul clasei de elevi;
- comunicare cu elevii;

---

¹ Opreș, D.; Opreș, M.; Bocoș, M. *Cercetare pedagogică în domeniul educației religioase*. Alba-Iulia: Ed. Reîntregirea, 2004, p. 8.

² Neacsu, I. *Instruire și învățare*. București: Ed. Științifică, 1990, p. 67.

- dezvoltare profesională de-a lungul vieții;
- participare la perfecționarea procesului educațional și a inovațiilor din școală;
- oferirea de servicii educaționale.

Personalitatea cadrului didactic în condițiile învățământului actual va presupune și o serie întreagă de calități, determinate de specificul și complexitatea muncii pe care o desfășoară. Cadrul didactic își va asuma o multitudine de roluri, a căror exercitare este dependentă de personalitatea lui. În școală, el este conducătorul activității didactice care se desfășoară în vederea realizării obiectivelor prevăzute în documentele școlare pentru realizarea parteneriatului.

Referitor la diversitatea rolurilor pe care le poate exercita cadrul didactic în ajutorarea realizării parteneriatului în cauză se menționează următoarele¹:

* Profesorul - ca expert al actului de predare-învățare, va putea adopta decizii privitoare la tot ceea ce se întâmplă în procesul de învățământ în legătura cu parteneriatul.

* Profesorul-ca agent motivator, va declanșa și întreține interesul, curiozitatea și dorința pentru activitate.

* Profesorul va fi un prieten și confident al elevilor, un substitut al părinților, obiect de afecțiune, sprijin în ameliorarea stărilor de anxietate.

* Profesorul, în ipostază de consilier, va fi un observator sensibil al comportamentului elevilor, un îndrumător persuasiv și un sfătuitor al acestora.

* Profesorul, ca model prin întreaga sa personalitate, prin acțiunile, comportamentul său va fi un exemplu pozitiv pentru elevi.

* Profesorul, ca manager, va supraveghea întreaga activitate din clasă, va asigura consensul cu ceilalți profesori, cu părinții și cu ceilalți factori.

Dar, pe lângă activitatea didactică, învățătorii vor desfășoară și o activitate extrașcolară sau cultural-educativă în realizarea parteneriatului Școală-Biserică. Corolarul conținutului social al acestei profesii constă în participarea la evenimentele și frământările social-culturale ale timpului în care trăiește și ale comunității din care face parte. În această ipostază, profesorul va apărea ca pedagog social, animat de grija pentru ridicarea gradului de cultură al națiunii sale.

---

¹ Sebu, S.; Opris, M.; Opris, D. Op. Cit., p. 94.

Desfășurându-și activitatea profesională în cadrul școlii în cadrul parteneriatului, dascălul nu va înceta de a fi un educator și în afara ei, urmărind, bineînțeles, obiective specifice și apelând la mijloace și forme adecvate. Numai în măsura în care cadrele didactice își vor continua misiunea și în afara cadrului profesional pe care îl oferă școala, el poate fi considerat un educator al elevilor săi. Cele două laturi ale activității sale, școlară și extrașcolară în acest parteneriat educațional de mare importanță dintre Școală și Biserică, nu numai că se presupun, dar se și întregesc și se completează reciproc, imprimând acestei profesioni un rol sporit în progresul general-educațional al elevilor.

Cadrele didactice sunt „*cele care orientează și stimulează curiozitatea naturală și interesul spontan al elevilor pentru descoperire, cele care îndrumă și încurajează activitatea de organizare și integrare a datelor culese, a cunoștințelor reactualizate în vederea aplicării lor*”¹ la soluționarea problemelor date, lăsându-le: libertatea de examinare a faptului real ori de analiză, independență în activitate, operativitate și rapiditate în reacții (cognitive, afective, motrice) și deplină responsabilitate pentru ceea ce întreprind.

În viziunea pedagogului român I. Neacșu, „*În funcție de necesități, de gradul de autonomie sau semiautonomie, el poate interveni din când în când, canalizând energiile partenerilor săi*”². Astfel, cadrul didactic, este cel care va oferi explicații, da lămuriri, răspunde la întrebări, îi va ajuta să utilizeze corect anumite materiale, instrumente sau utilaje, va căuta să-i ajute să evite devierile inutile, încercările fără obiect, eventualele erori și pierderi de timp. Cadrul didactic este și va fi cel care îi va orienta pe elevii ce au de făcut, devenind ghid al demersului lor euristic, îndreptându-i în direcția obținerii rezultatelor așteptate.

Asumându-și o multitudine de roluri, profesorul trebuie să conștientizeze că exercitarea lor depinde de personalitatea pe care și-o modelează. În acest sens, un rol deosebit în exercitarea acestei profesioni îl au anumite componente ale personalității: cultura profesională, calitățile atitudinale și cele aptitudinale. De fapt, pentru ca anumite cunoștințe să fie transmise de la o persoană la alta și acceptate, trebuie întotdeauna ca între ele să existe un schimb afectiv format din încredere și dispoziție receptivă dintr-o parte și din alta.

---

¹ Neacșu, I. Op. Cit., p. 18.

² Ibidem, p. 23.

În opinia pedagogilor autohtoni Maria Baranov, Valentina Botnaru și Maria Vrânceanu, „Educația este sprijinită de patru piloni importanți: a învăța să știi, a învăța să faci, a învăța să trăiești împreună cu alții și a învăța să fii”¹. În funcție de această optică, dar și de implicațiile globalizării asupra indivizilor, ale problematicii lumii contemporane, educatorii din cadrul învățământului urmează să îndeplinească roluri noi.

Așa, spre exemplu, prin metodologia de aplicare a acestor roluri educaționale, educatorilor din cadrul învățământului li se vor cere să creeze activități (situații) de învățare adecvate obiectivelor proiectate, ținând seama, desigur, de natura subiectului parteneriatului și de particularitățile clasei sau ale grupei de elevi. Ideea nu este nouă în pedagogie, însă rolul cadrului didactic este mai recent, el fiind astăzi formulat explicit și specificat în documentele de proiectare didactică. Evident, cu cât situațiile de învățare vor fi mai bine alese sau imaginate de profesor, cu atât mai interesantă și mai eficace în planul învățării va fi activitatea de instruire.

Un nou rol din perspectiva educațională ar putea fi acela de meditator în procesul cunoașterii sau de consiliere, alături de rolul tradițional de transmițător de informații, la care nu se renunță, dar a cărui pondere este, vizibil, în scădere în cadrul învățământului postmodern, centrat pe competențe. De asemenea, profesorul este astăzi un veritabil agent al schimbării, pregătindu-și elevii din această perspectivă, care se constituie, tot mai mult, într-o dimensiune a omului contemporan.

Nu în ultimul rând, „cadrele didactice sunt chemate să se implice în luarea deciziilor de politică educațională la diferite niveluri, precum și în procesul complex, dificil de inserție profesională și socială corespunzătoare noilor condiții”². O seamă de roluri noi derivă și din implicațiile educației permanente asupra programelor școlare. Acestea tind să se integreze atât în plan orizontal, cât și pe verticală, să fie centrate pe valori, atitudini și motivație, să cultive independența, propria responsabilitate, flexibilitatea, facilitând dezvoltarea personalității din perspectivă educațională.

---

¹ Baranov, M.; Botnaru, V.; Vrânceanu, M. Op. Cit., p. 7.

² Vasmas, E.A. Op. Cit., p. 41.

În continuare, vom încerca să explicăm rolul resurselor umane ale Bisericii și manifestarea lor în procesul de realizare a parteneriatului educațional în colaborare cu resursele umane ale școlii amintite anterior.

Ne raliem opiniei profesorilor români D. Opriș și M. Opriș, care susțin că Biserica parohială poate deveni și „*un foarte frumos laborator pentru realizarea parteneriatului*”¹. Icoanele, frescele, obiectele liturgice pot ilustra în mod concret lecțiile teoretice-practice cu tematică morală și spirituală. Acolo unde este posibil, acest avantaj poate fi valorificat și prin organizarea unor „*lecții deschise*”².

Valorile educaționale oferite de Biserică prin educația religioasă din școlile publice „*trebuie susținute și promovate de toate unitățile bisericești*”³, cu prioritate de preotul-paroh, de clerici și de consiliile de cateheză parohială, mai ales, în această perioadă de secularizare a societății, întrucât aceste valori reprezintă pentru tineri „*un reper spiritual esențial și un liant existențial între toate cunoștințele dobândite prin studiul celorlalte discipline*”⁴.

Propovăduirea Cuvântului *Evangeliei* a constituit pentru Mântuitorul Hristos o prioritate, după cum Însuși mărturisește prin cuvintele: „*Eu pentru aceasta M-am născut și pentru aceasta am venit în lume: să mărturisesc într-o adevăr; tot cel ce este dintru adevăr ascultă glasul Meu*” (Ioan 18, 37).

Această misiune atât de importantă, pe care mai apoi au preluat-o și Sfinții Apostoli: „*Drept aceea, mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă*” (Matei 28, 19-20), constituie și astăzi o datorie morală a fiecăruia dintre noi, dar, cu atât mai mult, a preotului-paroh din comunitate, deoarece „*adevărul mărturisit de Mântuitorul Iisus Hristos nu poate fi cunoscut, dacă nu este descoperit și dacă nu este cine să-l descopere*”⁵.

Preotul-paroh având această importantă misiune educativă va putea participa activ la eficientizarea parteneriatului Școală-Biserică. Astfel, având în vedere valorile creștine pe care le promovează și vocația divină, preotul paroh înrolat în parteneriat va contribui la:

---

¹ Opris, D.; Opris, M.; Bocos, M. Op. Cit., p. 38.

² Sebu, S.; Opris, M.; Opris, D. Op. Cit., p. 21.

³ Opris, D.; Opris, M.; Bocos, M. Op. Cit., p. 32.

⁴ Mladin, N.; Bucevschii, O.; Zăgrean, I. *Teologia Morală Ortodoxă*. Vol. 1 Alba-Iulia: Ed. Reîntregirea, 2003, p. 17.

⁵ Buga, I. Op.cit., p. 26.

- *educarea* cu privire la drepturile copilului și la beneficiile pe care respectarea acestora le aduce întregii comunități;

- *identificarea* nevoilor copiilor și familiilor, precum și a situațiilor de risc în care se pot afla acestea;

- *îndrumarea, informarea și orientarea* către diverse servicii;

- *medierea* în vederea restabilirii relațiilor familiare sau în vederea prevenirii abandonului copilului (medierea între mamă și tată, copil și părinți, familie și comunitate, mama singură și familia acesteia), prin promovarea reconcilierii și a iertării greșelilor celorlalți etc.;

- *sesizarea* situațiilor de abuz, neglijare și exploatare;

- *rezolvarea* problemelor prin structurile comunitare consultative ;

- *mobilizarea* comunității, pentru a sprijini familiile și copiii aflați în nevoie;

- *implicarea* în dezvoltarea unor servicii pentru copii și familii la nivelul comunității;

- *organizarea și implicarea* în manifestări culturale ale comunității și ale școlii¹.

În formarea morală și spirituală a copiilor de astăzi, școala, prin activitatea pastorală și dăruirea de sine a preotului paroh, va constitui un factor esențial, cu un mare grad de responsabilitate.

Școala este pridvorul Bisericii, locul unde preotul paroh „*va învăța și educa elevii despre trăirea creștinească în comuniune*”², locul de pregătire pentru întâlnirea cu Hristos în Biserică, prin împărtășirea din Sfintele Taine.

Preotul-paroh prin educația morală și spirituală din cadrul școlii și, totodată, prin folosirea diferitor ocazii, în realizarea parteneriatului Școală-Biserică „*va reuși să formeze și va putea forma caractere moral-religioase*”³, mult mai apropiate, uneori, de ceea ce se urmărește, și anume realizarea formării personalității .

Pe lângă ierarhia superioară a Bisericii a luat naștere, cu timpul, o nouă categorie de slujitori ai cultului numiți clerici. Aceste persoane sunt ajutoare ale preotului paroh pentru a îndeplini noile funcțiuni create. Clericii cu certitudine, pot *ajuta, contribui și pregăti* teren pentru realizarea parteneriatului Școală-Biserică în formarea personalității elevului.

---

¹ Ibidem, p. 52.

² Torralba, F. *Inteligență spirituală*, trad. Coman E.A. București: Curtea Veche Publishing, 2012, p. 8.

³ Ibidem, p. 11.

„*Consiliul parohial este organismul executiv al Adunării Parohiale din comunitate. Adunarea Parohială este cea care va alege din sânul ei pe membrii Consiliului Parohial - în număr de 7, 9 sau 12 membri - în funcție de locuitorii comunității*”¹. Membrii consiliului sunt divizați în câteva departamente. Fiecare departament va răspunde de domeniul său de activitate. Un departament important al consiliului parohial, numit al învățământului, este răspunzător de promovarea și colaborarea Bisericii cu instituția școlară din comunitate.

Consiliul Parohial va decide delegând unul sau doi membri care, în calitate de epitropi, sprijinind și susținând preotul paroh în educarea tinerii generații vor participa la formarea personalității elevilor.

c) Strategiile educaționale

Strategia educațională a realizării parteneriatului educațional Școală-Biserică va fi organizată pe baza a trei piloni: acces, relevanță, calitate. Sistemul educațional are menirea să asigure valorificarea potențialului fiecărui elev și să educă o forță de muncă competitivă. În acest context, strategia este orientată spre rezultate și abordează problemele și soluțiile atât pe trepte de învățământ, cât și pe subiecte transversale.

Procesele de implementare a strategiilor euristice, algoritmice, inductive, deductive și persuasive vor fi organizate pe baza unui Plan de acțiuni ce va include componentele operaționale ale politicilor educaționale. În contextul implementării Strategiei, vom încerca desfășurarea procesului de monitorizare a realizării acțiunilor și a rezultatelor obținute.

Obiectivele strategice educaționale propuse pentru optimizarea parteneriatului educațional implică:

- „- *perfecționarea mijloacelor de intercomunicare/comunicare sistematică eficientă;*
- *crearea mediului care permite afirmarea elevilor ca membri ai comunității;*
- *implicarea membrilor comunității în activitatea școlii*”².

Activitățile realizate de școală în parteneriat cu Biserica - ca actor comunitar au mai multe avantaje sau beneficii, printre care³:

---

¹ Buga, I. Op. Cit., p. 56.

² Băran-Pescaru, A. *Parteneriat în Educație*. Op. Cit., p. 64-65.

³ Velea, L. *Participarea elevilor în școală și în comunitate. Ghid pentru profesori și elevi*. Botoșani: Ed. Agata, 2006, p. 59-61.

* Prin unirea eforturilor putem soluționa mai ușor o problemă.

În anumite situații, nu putem acționa independent pentru rezolvarea cu succes a unor probleme și este binevenit să găsim sprijinul și susținerea în altă parte (spre exemplu, Biserica).

* Prin dialog și colaborare are loc schimbul de idei între părți și identificarea unor idei deosebite.

Parteneriatul oferă un cadru adecvat pentru o analiză amplă și din mai multe unghiuri a problematicii abordate. De asemenea, ne oferă posibilitatea de a completa punctele tari ale fiecărei părți și a descoperi diverse aspecte care nu au fost evidențiate și analizate individual.

* Prin parteneriat pot fi anticipate și prevenite anumite probleme.

Uneori ne putem confrunta cu situația, când rezolvarea unei probleme poate genera apariția altora. Parteneriatul poate preveni escaladarea altor probleme ca efecte colaterale ale intervenției noastre.

* Parteneriatul oferă o alternativă.

În unele cazuri, școala nu va putea să-și îndeplinească sarcinile dacă nu va avea sprijin din partea altor instituții (Biserica). În atare situații conlucrarea poate fi o alternativă pentru soluționarea cu succes a problemei.

* Parteneriatul susține și stimulează creativitatea și inovația.

Dat fiind faptul, că parteneriatul reprezintă o condiție prielnică pentru identificarea și analizarea soluțiilor de către mai multe persoane, șansele de prezentare a unor variante de răspunsuri creative și ingenioase cresc.

Prin parteneriat se stimulează participarea activă și responsabilă a cetățenilor la viața comunității.

Parteneriatul oferă posibilitatea cetățeanului interesat să se implice în rezolvarea unor probleme stringente din comunitate, dinamizează viața comunității, îi stimulează chiar și pe cei mai puțini interesați pentru participare, demonstrându-le că oricând este o alternativă la indiferență și pasivitate.

În această ordine de idei, pedagogii autohtoni Rodica Solovei și R. Eșanu menționează, că Biserica reprezintă o instituție importantă din comunitate cu care Școala ar

putea stabili parteneriate, realizând în comun o serie de activități și acțiuni ca strategii educaționale, precum:

- „prestarea unor servicii reciproce, în funcție de specificul activității (ca persoane-resurse la activități curriculare/extracurriculare);
- promovarea unor valori specifice;
- facilitarea relației cu părinții;
- promovarea participării elevilor în acțiuni în folosul comunității;
- proiectarea unor acțiuni comune în școală și comunitate;
- participarea la proiecte educaționale de intervenție;
- valorificarea ocaziilor de instruire reciprocă”¹.

Procesul de monitorizare are drept scop corelarea priorităților, obiectivelor și scopurilor Strategiei cu rezultatele implementării acțiunilor, astfel încât să fie realizată evaluarea corectă a rezultatelor finale obținute.

Strategiile euristice „sunt proceduri care se aplică în cazul problemelor complexe, cu mai multe variabile, care presupun adaptarea permanentă la un mediu dinamic”². Ea îl face pe elev să afle adevărul răspunzând întrebărilor. Deși se considera ca o disciplină științifică în ultimele decenii (4-6) fenomenul, ca atare, a fost folosit mai demult, în special de către psihologi în legătură cu activitățile creatoare ale conștiinței. Euristica vine din greacă de la cuvântul *heuriskein* care înseamnă a gândi, a afla, a găsi, a descoperi și sunt: generale sau specifice (dependente de un domeniu de cunoștințe).

Ca disciplină de sine stătătoare „este definită ca artă a invenției, știință a metodelor și regulilor descoperirii și inventării pe o cale nedeductivă, nerațională”³. Ea studiază cazurile reale de invenții și descoperiri și încearcă să deducă din ele principii generale ale proceselor de invenție și descoperire. Prin urmare putem spune că euristica este disciplina ce conține procedee și metode ce au menirea de a facilita descoperirea sau invenția.

Strategiile algoritmice sunt „proceduri standardizate ce cuprind un număr finit de pași până la atingerea soluției optime”⁴. Prin algoritm „se înțelege un procedeu schematic pentru

---

¹ Solovei, R.; Eșanu, R. *Școala și comunitate. Ghid metodologic*. Chișinău: Ed. Știința, 2007, p. 8.

² Sebu, S.; Opris, M.; Opris, D. Op. Cit., p. 74.

³ Opris, D.; Opris, M.; Bocos, M. Op. Cit., p. 62.

⁴ Bujor, N.; Mahu, I.; Stici, T. Op. Cit., p. 87.

rezolvarea unei categorii sau clase de probleme”¹, în care fiecare „pas” care duce la rezolvarea dorită, este definit în mod riguros și de aceea se vorbește de algoritmul rezolvării problemelor.

Algoritmica și euristica sânt formule și strategii diferite în organizarea operațiilor intelectuale în vederea realizării parteneriatului Școală-Biserică. Algoritmica este strategia gândirii care folosește algoritmi. „Algoritmii sânt serii strict ordonate de operații și interven succesiv până la rezolvarea sarcinii respective”². Ei sunt structuri operaționale standardizate care duc cu certitudine la soluții. Așa cum rezultă din definiție, strategia euristică se deosebește de cea deductivă.

Strategia deductivă înseamnă deducerea unor afirmații din altele, considerate adevărate, prin aplicarea unor reguli logice definite în mod riguros. Strategia euristică nu este o metoda riguroasă de demonstrație ci mai curând un procedeu care este de ajutor demonstrației.

Pentru a delimita euristica de metoda deductivă se va folosi noțiunea de algoritm și se va arata că deducțiile euristice nu sânt de natură algoritmică pentru că se folosește de presupuneri, analogii, ipoteze de lucru, modele de diferite feluri ceea ce deducția nu face.

Cunoașterea pe cale inductivă presupune o angajare a personalității elevului în dublu plan:

- la nivelul „*sistemului organelor de simț sau al analizatorilor*”³ (aparatură auditivă, vizuală, olfactivă, cutanată, gustativă) care oferă informații primare, exacte și detaliate despre proprietățile obiectelor și fenomenelor sub forma imaginilor senzorial-perceptive;
- la nivelul „*sistemului gândirii, care este pus în funcțiune de calitatea sistemului precedent și care permite formularea de idei, raționamente*”⁴ etc.

În concluzie, putem afirma cu certitudine, că strategiile inductive, ca și cele deductive, fie în mod individual, fie corelate (sau mixte), dețin o pondere însemnată, chiar dominantă în procesul de instruire. Importanța lor este evidențiată și prin faptul că, în setul calităților cerute de aptitudinea didactică, specialiștii includ capacitatea de a efectua

---

¹ Ibidem, p. 96.

² Sebu, S.; Opris, M.; Opris, D. Op. Cit., p. 96.

³ Goraș-Postică, V.; Botezatu, M. Op. Cit., p. 47.

⁴ Ibidem, p. 49.

raționamente deductive (tipice pentru procesul de predare), de a ordona informația în cadrul progresivității logice a expunerii sau de a găsi exemple alternative și versiuni ale aceleiași prezentări¹.

Deosebirea esențială dintre cele două tipuri de strategii vizează sensul sau ordinea, succesiunea în care sunt antrenate capacitățile perceptive și cele reflexive ale elevului, prin raportarea unora la celelalte, constituind mijloace de afirmare reciprocă.

Strategia persuasivă a evoluat atât de mult, încât a dezvoltat propria știință. Profesorul american W. Howel, în lucrarea *Persuasion: A Means of Social Control*, afirmă că persuasiunea este „o comunicare prin care se intenționează să se influențeze alegerea”², iar după pedagogul român Cristian Radu „acțiunea de a întemeia o ipoteză /opinie prin intermediul unui discurs elaborat și de a promova înaintea unui receptor/unor receptori, cu scopul de a valida prin apel onest la intelectul și la conștiința receptorului/receptorilor”³.

Prin urmare, o astfel de abordare va fi raportată la relația profesor-elev și preot-elev, din considerentul că primii reprezintă o autoritate epistemologică pentru ai doilea din urmă, întrucât dețin competențe în domeniul pe care îl cunosc. Cu referire la arta cadrului didactic și slujitorilor bisericești de a convinge elevii, de a fi persuasiv, va fi ca aceștia vor fi implicați mai mult într-un ansamblu de abilități spirituale ale profesorului și a preotului, decât a nivelului lor de pregătire din punct de vedere cognitiv.

d) Forme de organizare a activității elevilor:

- activitate frontală, activitate pe grupe și activitate individuală.

Preotul având rolul principal, va organiza, conduce și dirija activitatea elevilor, fiind denumit magistral. Predarea frontală se bazează pe principiul tratării nediferențiate, al muncii egale cu toți elevii din aceeași clasă, sală sau auditoriu. În activitatea frontală va fi predominantă și activitatea preotului. Activitatea frontală „este bazată exclusiv pe expunere, pe transmitere de cunoștințe unei clase întregi de elevi, reducându-se astfel învățarea la achiziționarea pasivă de cunoștințe și limitează foarte mult activitatea colectivă propriu-zisă”⁴.

---

¹ Apud, Velea, L. Op. Cit., p. 348-349.

² Ibidem, p. 3.

³ Ibidem, p. 4.

⁴ Sebu, S.; Opris, M.; Opris, D. Op. Cit., p. 65.

Elevii vor executa, în același timp, și în același sistem, aceleași sarcini, dar fiecare va lucra strict individual, fără a se stabili legături de interdependentă între ei. Comunicarea între colegi și posibila învățare prin cooperare sunt reduse la maximum, ele având loc numai în afara predării, în cadrul pauzelor și în timpul liber.

Superioritatea soluționării problemelor în condiții de grup, față de rezolvările individuale a fost demult confirmată de cercetările de psihologie socială.

„Activitatea de grup se folosește în vederea realizării unor observații, experiențe, lucrări practice. În funcție de condițiile materiale și de timp grupele pot executa concomitent aceeași lucrare sau lucrări diferite, dar care concură la elucidarea aceleiași probleme, deci ale căror rezultate pot fi corelate și sintetizate”¹.

De regulă, grupele sunt permanente, ele se constituie cel puțin pe durata unui an școlar. Eficiența grupelor ar crește dacă preotul, la alcătuirea lor, ar avea în vedere în mai mare măsură, particularitățile individuale ale copiilor, aptitudinile, înclinațiile și interesele acestora.

Activitatea pe grupe presupune operarea subgrupării în cadrul colectivului clasei, în funcție de obiectivele didactice. Avantajele majore sunt:

- *activizează în mai mare măsură;*
- *stimulează motivația învățării;*
- *transformă elevul în subiect al educației;*
- *permite valorificarea aptitudinilor și capacităților individuale;*
- *formează și dezvoltă spiritul de cooperare și deschidere spre interacțiune².*

Activitățile individuale vor cuprinde studiul individual, efectuarea temelor pentru acasă, studiul în bibliotecă, lectura suplimentară și de completare, întocmirea de proiecte, referate, desene, scheme, alte lucrări scrise, comunicări științifice, alte proiecte practice. Aceste activități pun accentul pe munca independentă, fără supraveghere directă și consultantă din partea preotului.

Există mai multe variante de organizare individuală a activității elevilor: cu sarcini de instruire comune pentru toți elevii, cu teme diferențiate pe grupe de nivel, cu teme diferite

---

¹ Opris, D.; Opris, M.; Bocos, M. Op. Cit., p. 76.

² Ibidem, p. 92.

pentru fiecare elev. În acest ultim caz, activitatea se numește individualizată sau personalizată, pentru că ține cont de particularitățile fizice și psihice ale fiecărui elev, de nivelul pregătirii sale, aptitudinile lui, de nevoile educaționale.

Preotul va organiza activitățile didactice astfel încât să sporească șansele de reușită a atingerii obiectivelor propuse, adoptând o varietate de activități la specificul și potențialul discipolilor săi.

Forma frontală, individuală de organizare a activității didactice favorizează formarea/dezvoltarea competențelor specifice. Astfel, pentru formarea/dezvoltarea competențelor specifice se va utiliza forma frontală, iar pentru formarea/dezvoltarea competențelor specifice se va utiliza forma frontală în combinație cu cea individuală.

Exemple:

- pentru formarea/dezvoltarea competenței specifice C.S.1.2. preotul va prezenta elevilor mai multe planșe didactice sugestive ce prezintă diferite aspecte din viața cotidiană (activitate frontală), și folosind ca metodă de învățământ dezbaterile îi va conduce pe elevi spre identificarea modalităților de relaționare cu Dumnezeu:

- pentru formarea/dezvoltarea competenței specifice C.S. 2.2. preotul le va enumera elevilor numele locurilor unde, potrivit Tradiției, au predicat Sfinții Apostoli (activitate frontală) și un elev va veni în fața clasei să identifice pe hartă acele localități indicate de preot (activitate individuală). Preotul sau cadrul didactic în caz de necesitate va putea interveni acolo unde elevul nu va reuși singur sau poate numi un alt elev pentru a-l ajuta.

Principalele forme de implicare ale profesorului de Religie în cooperarea cu clerul bisericesc pentru programe educaționale comune, vor fi următoarele¹:

1. *Participarea frecventă a profesorului de Religie la viața liturgică a comunității parohiale este o formă vie de mărturisire a credinței, lucrătoare prin rugăciune.*

Profesorul trebuie să fie un exemplu de urmat pentru copii. Copiii vor prețui mai mult ora de religie și se vor apropia mai mult de Biserică dacă vor urma pilda credinței trăite a dascălului care îi educă.

2. *Participarea elevilor la slujbele Bisericii vor avea ca finalitate atât trăirea credinței în comuniune ecleziastă, cât și educația prin participare la viața comunității. Slujbele*

---

¹ Sebu, S.; Opris, M.; Opris, D. Op. Cit., p. 123-124.

Bisericii, în mod special, Sfânta Liturghie și Sfintele Taine, pe lângă folosul duhovnicesc, vor avea, totodată, un mare rol educativ, care vin să întregască actul pedagogic al instruirii, consilierii și îndrumării elevilor. Sfintele Taine ale Mărturisirii și Împărtășaniei posedă profunde implicații catehetice-didactice sau educaționale. Grija pentru deprinderea elevilor de a se spovedi și împărtăși mai des îi revine preotului paroh și familiei, dar și profesorului de Religie, deoarece actul credinței este în același timp personal și comunitar, didactic și spiritual.

3. *Biserica din comunitate va deveni și un foarte frumos „laborator” pentru ora de Religie.* Icoanele, frescele, obiectele liturgice pot ilustra în mod concret lecțiile teoretice predate la clasă. Acolo unde va fi posibil, acest avantaj poate fi valorificat prin organizarea unor „lecții deschise.”

4. *Profesorul de Religie va aduce o contribuție mai mare la activitățile culturale și misionare ale comunității.* Fiind membri activi, lor li se va putea încredința responsabilități privind consilierea sau coordonarea activităților cu tineretul în domeniul catehetic, cultural, misionar și social-filantropic din comunitate. Astfel, ei pot sprijini preoții în implementarea programelor destinate copiilor și tinerilor. De asemenea, experiența și abnegația lor va putea fi orientată și spre organizarea bibliotecilor parohiale sau editarea *site-urilor* și foilor parohiale.

5. *Participarea profesorului de Religie la activități extrașcolare va primi, în cooperare valențele unei activități reciproc benefice.* Pelerinajele, taberele de copii, vizitele la muzee și obiective istorice, dar și organizarea de mese rotunde, simpozioane, seminare teoretico-practice, conferințe culturale, cu invitarea unor personalități duhovnicești sau culturale, activități de voluntariat, acțiuni de caritate, pot deveni *evenimente care contribuie atât la vitalizarea comunităților parohiale, cât și la educarea practică a copiilor și tinerilor.* O atenție deosebită, trebuie acordată activităților de pregătire a serbărilor și hramurilor, a vizitelor arhieresti pastorale în comunitate, cultivând copiilor, dar și celorlalți credincioși, „*sentimentul bucuriei filiației duhovnicești și al comuniunii eclesiale fraterne*”¹.

6. *O foarte mare importanță, trebuie acordată participării elevilor la ora de Religie și în cadrul diferitor proiecte educaționale.* Câștigarea statutului orei de Religie, de a se bucura de aceleași prevederi legale ca și toate celelalte materii, va presupune nu numai drepturi, ci și

---

¹ Sf. Macrie Egipteanul. *Umilii duhovnicesci*, trad. Prof. Constatin Cornitescu. În: P.S.B 34. Bucuresti: Ed. IBMBOR, 1992, p. 55.

responsabilități sporite. Evaluarea receptării orei de Religie de către elevi și implicarea în diferite proiecte educaționale în formarea personalității umane, va fi necesar să se țină seama mai ales de caracterul formativ și misionar-pedagogic al educației creștine, stimulând bucuria, interesul și receptivitatea copiilor față de Religie.

Profesorul de Religie se va remarca sau se va impune prin competență didactică, pregătire psiho-pedagogică și *apostolat educațional*, adică prin dăruire de sine cu pricepere și pasiune. El va fi nevoit să exceleze atât în relația cu echipa managerială, diriginți, preot, direcție de învățământ, cât și cu ceilalți colegi, cu elevii și cu părinții acestora, „întrucât el nu se reprezintă doar pe sine, ci reprezintă și Biserica, fiind recomandat de aceasta pentru a fi profesor de Religie”¹.

e) Metodele și tehnicile

Conform datelor psihologiei și pedagogiei, strategiile cele mai eficiente de învățare au ca metode centrale modurile active care solicită cel mai mult descoperirea noilor cunoștințe de către copilul însuși. Această intenție se concretizează într-o anumită metodă folosită pentru influențarea în sensul dorit a proceselor de învățare.

În viziunea lui C. Cucos, „*Metodologia didactică este definită ca un ansamblu de metode, procedee, tehnici și mijloace de învățământ ce urmăresc realizarea obiectivelor propuse*”².

Metoda reprezintă o modalitate cu ajutorul căreia cadrul didactic sau slujitorul Bisericii, împreună cu elevii, realizează obiectivele propuse. În semnificația originară, cuvântul metodă provine de la grecescul *methodos* și înseamnă „cale spre”, drum de urmat în vederea realizării unui scop. „*Metoda de învățământ reprezintă o manieră concretă de lucru, mersul practic de desfășurare a activității, o modalitate concretă de intervenție*”³.

---

¹ Bujor, N.; Mahu, I.; Stici, T. Op. Cit., p. 68.

² Cucos, C. *Educația religioasă. Repere teoretice și metodice*. Op. Cit., p. 29.

³ Idem.

fig.1 Metode nu doar pentru școală.

Metodele de învățământ sunt căile folosite în vederea transferării, fixării, sistematizării și evaluării cunoștințelor elevilor.

Următoarele materiale de ordin metodologic vor fi prezentate având convingerea că metodele împărtășite vor fi utile nu doar echipei manageriale sau cadrelor didactice ale școlii, ci și profesorilor de religie, preoților, clericilor, educatorilor, tuturor celor care se vor ocupa de formarea personalității elevului, prin prisma parteneriatului educațional Școală-Biserică, dar și de transmiterea informațiilor religioase (deci, de ce nu?, chiar și părinților)

Metoda problematizării este „o metoda didactica ce consta în punerea în fața elevului a unor dificultăți create intenționat, prin depășirea cărora, prin efort propriu, elevul învață ceva nou”¹. Este vorba, mai precis, de crearea unei situații conflictuale în mintea elevului. Situațiile-problemă sunt de mai multe tipuri:

- exista un dezacord între cunoștințele elevului și cerințele impuse de rezolvarea problemei;
- elevul trebuie sa aleagă dintr-un sistem de cunoștințe (uneori incomplete) doar pe acelea necesare rezolvării situației-problemei date;
- elevul e nevoit să integreze cunoștințele pe care le-a selectat într-un sistem și să conștientizeze că acesta este inefficient operațional, deci va trebui completat;
- elevul trebuie sa aplice cunoștințe asimilate anterior în condiții noi;

---

¹ Sebu, S.; Opris, M.; Opris, D. Op. Cit., p. 68.

- elevul va observa că soluția teoretică a problemei nu poate fi aplicată în practică.

Problematizarea coexistă cu metoda conversației euristice. Întrebările frontale/individuale, ce se adresează raționamentului (și nu memoriei), folosite în pregătirea introducerii unei noțiuni noi, sau în prezentarea noilor cunoștințe determină situații conflictuale.

Organizarea acestor situații de către profesor sau preot în formarea personalității trebuie să fie astfel încât întrebările să apară în mintea elevului înainte ca ele să fie formulate. Matematicianul G. Polya, considera că „*scopul predării matematicii este de a face pe tineri să gândească și mijlocul îl reprezintă rezolvarea de către elevi a unor probleme care cer un anumit grad de creație, de nerutinare*”¹.

Prin rezolvarea de probleme nu se înțelege aplicarea unor algoritmi deja învățați, ci găsirea unor soluții la problemele noi. Problemele adresate elevilor trebuie să aibă sens, să ia în calcul cunoștințele însușite de elevi, să fie clar enunțate, să trezească interesul și să solicite efort din partea elevului. Evenimentele implicate în rezolvarea de probleme pot fi (R. Gagne):

- *prezentarea problemei* (verbal, scris, prin enunțuri cursive sau tabele, grafice);
- *elevul va desprinde* din formulare o problemă formulată riguros;
- *va înțelege* toate ipotezele, cerințele și le va *exprima* în limbaj matematic;
- *elevul va oferi* ca ipoteze succesive până ce una îl va duce la rezolvarea problemei.

Așadar, putem confirma că învățarea prin descoperire folosită la realizarea parteneriatului este definită „*ca o metodă de tip euristic, care implică un ansamblu de operații privitoare la conceperea și organizarea manifestării, lecției, întrebării sau problemei*”². În cadrul ei, elevul va descoperi, fiind sprijinit de profesor, cu propriile-i forțe intelectuale explicația și semnificația unui fenomen, proces, cauzele și esența acestora.

Problematizarea, rezidă, cu certitudine, în crearea și rezolvarea unor situații problemă, adică a unei situații cu mai multe alternative de rezolvare, dintre care, uneori e valabilă una singură, alteori mai multe. Această metodă solicită din partea elevilor un efort susținut și

---

¹ Ibidem, p. 69.

² Ibidem, p. 68.

complex pentru a depista soluțiile unor probleme, pentru a le verifica și aplica. Esența acestei problematizări va consta în crearea situațiilor problemă.

Exemplu: De ce Iosif s-a arătat fraților săi doar a doua oară?

Alternative: era supărat pe ei; pentru a se răzbuna; pentru a le da o lecție.

Alt exemplu: La întrebarea lui Iisus „Cine zic oamenii că sunt Eu?” (Mt. 16, 13).

Alternative: 1) unii zic că ești Ioan Botezătorul; Ilie, unul dintre profeți.

2) Dar voi „Cine ziceți că sunt Eu?” Drept răspuns Petru a zis: „Tu ești

Hristosul, Fiul Dumnezeului celui viu” (Mt. 16, 13-16).

Etapetele învățării prin descoperire și problematizare pot fi :

I. *Punerea problemei.*

II. *Munca independentă a elevilor pentru rezolvarea problemei.*

III. *Verificarea activității de descoperire făcută de elevi.*

Manifestările, întrebările și lecțiile organizate în cadrul parteneriatului pe baza învățării prin descoperire și a problematizării solicită gândirea analitică a elevilor, le pune în mișcare imaginația creatoare, „oferindu-i elevului o satisfacție care îi tonifică potențialul cognitiv¹.

Alte surse de învățare a formării personalității elevului prin intermediul utilizării acestei metodă ar fi, de exemplu: folosirea manualului, pliantului, revistei și a broșurii. Acestea în cadrul lecțiilor și a prezentărilor vor fi o necesitate imperioasă, deoarece reprezintă alături de explicația cadrului didactic și a preotului o importantă sursă de cunoștințe. Activitatea cu manualul îl ajută pe elev să extragă ideile principale dintr-un text, să folosească dicționarul, să facă un rezumat și să facă aplicații practice. „*Un manual bun este un mijloc prețios de întregire a cunoștințelor și de formare a priceperilor și deprinderilor intelectuale*”².

În esență, învățarea unei lecții sau formarea personalității elevului, cu ajutorul manualului se va realiza astfel: „*se citește lecția în întregime pentru cuprinderea și înțelegerea întregului; citirea pe fragmente logic încheiate, cu explicarea cuvintelor necunoscute și elaborarea ideilor principale; încercarea de reproducere a celor citite în*

¹ Goraș-Postică, V.; Botezatu, M. Op. Cit., p. 46.

² Ibidem, p. 48.

succesiunea logică a acestora, sprijinindu-se de manual; reproducerea întregului conținut al lecției de câte ori este nevoie pentru ca elevul să se poată dispensa de manual”¹. Numai astfel se va putea considera că lecția a fost însușită și formarea reușită. „Cultivarea interesului pentru folosirea manualului și a cărții va rămâne mereu unul dintre obiectivele ale muncii educative”².

Alături de manual, în realizarea formării personalității elevului atât în cadrul manifestărilor, prezentărilor, cât și în cadrul orelor de religie putem folosi numeroase surse de formare și informare, cum ar fi: *Biblia*, dicționare, enciclopedii, reviste de specialitate, cărți cu viețile sfinților și alte surse etc.

Metoda algoritmică, în sens larg, reprezintă o succesiune de operații care trebuie respectate în vederea rezolvării unei probleme. Algoritmizarea este „*modalitatea de a studia un obiect, fenomen, proces sau de a rezolva o problemă de studiu, teoretică sau practică, prin intermediul unor operații precise, neschimbate, obiectivate prin reguli sau prescripții denumite algoritmi*”³.

Algoritmul este deci, o operație univocă de rezolvare a unui anumit procedeu de lucru într-un anumit domeniu de activitate, teoretică sau practică. „*Algoritmii se exprimă sub formă de rețete, prescripții, formule, coduri, reguli și chiar modele tipice de natura matematică, logică, practică (univoc - un singur sens, sau o singură direcție)*”⁴.

Algoritmizarea se aseamănă cu modelarea sau modelarea are legături cu algoritmizarea. Algoritmii sunt într-un anumit fel modele operaționale, care ajută la rezolvarea unor probleme, micșorând eforturile și timpul de efectuare a acțiunilor, mărind productivitatea muncii intelectuale sau practice în diverse domenii de activitate.

În cadrul orelor de religie în timpul prezentării unei cărți biblice, se succed următorii pași: a) *autorul*, b) *data scrierii*, c) *scopul scrierii*.

Prin însușirea unui algoritm, munca se face mai ușor și mai rapid. Economia de timp poate fi astfel folosită în activități creatoare și complementare cu cele algoritmizate. Nu toate activitățile didactice pot fi abordate în acest mod. Abuzul de algoritmizare frânează

---

¹ Sebu, S.; Opris, M.; Opris, D. Op. Cit., p. 36.

² Cucos, C. *Educația religioasă. Repere teoretice și metodice*. Op. Cit., p. 6.

³ Sebu, S.; Opris, M.; Opris, D. Op. Cit., p. 38.

⁴ Idem.

dezvoltarea gândirii creatoare. Valoarea ei va crește dacă elevii vor fi îndrumați să descopere ei însuși succesiunea operațiilor pe care le implică rezolvarea problemelor. Metoda poate fi folosită în strânsă legătură cu metodele euristice.

Pe baza celor enunțate anterior, putem spune că „*metoda algoritmizării constă în elaborarea și aplicarea unor scheme, constituite dintr-o succesiune univocă de secvențe sau operații, în vederea rezolvării unor probleme tipice și a asimilării pe această bază a cunoștințelor, concomitent cu formarea capacităților operaționale corespunzătoare*”¹.

Distingem în cadrul acestei metode doua nivele complementare, elaborarea algoritmilor și aplicarea lor în vederea rezolvării unor situații tipice. Referitor la clasificarea algoritmilor, literatura de specialitate, consemnează mai multe tipologii: algoritmi didactici și algoritmi ai învățării.

Algoritmii didactici se referă la activitatea cadrelor didactice și preoților, „*aceasta fiind descompusă într-o succesiune de etape, derularea lor producându-se în mod identic ori de câte ori urmează să realizeze o anumite categorie de sarcini*”². Elevii vor fi deprinși, prin repetare, să procedeze la fel. Prin învățare, acești algoritmi devin tehnici de muncă intelectuală.

De exemplu, algoritmul didactic general al rezolvării unei probleme, algoritmul didactic al organizării unui montaj experimental, algoritmul didactic al efectuării unei analize gramaticale etc.

Algoritmii învățării sunt implicați în conținutul celor învățate. Operațiile sau secvențele sunt impuse de înlănțuirea logică a cunoștințelor. Asemenea algoritmi se întâlnesc, cu precădere, la acele discipline în care ordonarea cunoștințelor se face după criteriul logic (inductiv sau deductiv). Putem vorbi astfel de algoritmi ai învățării matematicii, fizicii, chimiei, disciplinelor tehnice etc.

Există și alte tipologii ale algoritmicii învățării. Printre tipurile de algoritmi de învățare putem menționa³:

- *algoritmi de percepere, înțelegere, generalizare și sistematizare a cunoștințelor;*

Exemplu:(*conceptele, judecățile, raționamentele, formulele etc.*);

---

¹ Ibidem, p. 39.

² Idem.

³ Ibidem, p. 40.

- *algoritmi de recunoaștere*, așa cum sunt regulile de stabilire a unui anumit tip de probleme;

Exemplu: (*ipotetice, de calcul, de proiectare, aplicative, de investigație etc.*);

- *algoritmi de programare și dialogare* cu calculatorul, care folosesc diverse limbaje de programare și codurile de dialogare;

- *algoritmi opționali* sunt aceia care contribuie la alegerea soluției celei mai bune de rezolvare dintr-o serie de variante posibile;

- *algoritmi de repetare* care se bazează pe anumite reguli de transformare a acțiunilor în reflexe, deprinderi și chiar obișnuințe intelectuale și practice;

- *algoritmi de creație* folosiți, mai ales, în învățarea euristică în cercetarea și proiectarea inovatoare bazați pe gândirea divergentă, productivă și creatoare.

În continuare, vă prezentăm algoritmul unui proiect didactic în calitate de model:

Algoritmul proiectului didactic:

Învățător /Profesor _____

Disciplina de învățământ _____

Clasa _____

Data _____

Durata lecției _____

Modulul _____

Subiectul lecției _____

Subcompetențe _____

Obiectivele lecției: *La finele lecției elevul va fi capabil:*

O1:

O2:

O3:

O4:

Tipul lecției _____

Tehnologii didactice: _____

a. *Forme:* _____

b. *Metode:* _____

c. *Mijloace de învățământ:* _____

Evaluarea:

a) *Tipul evaluării:* _____

b) *Forme, metode, tehnici de evaluare, produse:* _____

Scenariul lecției (model)

Nr. d/o	Resurse de timp	Secvențele lecției	Obiectivele lecției	Activitatea învățătorului/ profesorului - elevului	Evaluarea (de proces)

Metoda inductivă se folosește la realizarea parteneriatului Școală-Biserică, atunci când intenționăm să predăm sau să transmitem generalități, cunoștințe abstracte și definiții teologice pornind de la cazuri cunoscute, concrete. „*Prin metoda inductivă comunicarea, asimilarea și verificarea cunoștințelor se fac parcurgându-se demersul logic inductiv, adică de la particular la general, de la concret la abstract, de la exemple la reguli, de la cunoscut la necunoscut*”¹.

În activitatea Sa, Mântuitorul Iisus Hristos, a folosit această metodă sub diferite forme, pentru a ușura înțelegerea de către Apostoli și oamenii simpli a învățăturilor Sale dumnezeiești:

- sub forma acțiunilor;

Exemplu: hrănea mulțimile și apoi spunea: „Eu sunt pâinea vieții” (Ioan 6, 5).

- sub forma individualizării;

---

¹ Opris, D.; Opris, M.; Bocos, M. Op. Cit., p. 66.

Exemplu: vorbind împotriva iubirii de arginți spunea: „Caci unde este comoara ta, acolo va fi și inima ta” (Matei 10, 21).

- sub forma parabolilor;

Exemplu: pilda semănătorului, a bogatului nemilostiv, a fiului respectuos, a samarineanului milostiv, etc.

Sfântul Ioan Casian, considera că educația religioasă trebuie să se facă treptat, de jos în sus: „După părerea noastră, este necesar în însușirea oricărei arte și învățături, să se înceapă de la cunoștințele cele mai simple și de la încercările cele mai ușoare, pentru ca mintea, hrana cu laptele acestora, să-și dezvolte încetul cu încetul și să se ridice treptat de la cele mai de jos, până la cele mai înalte cuceriri ale minții. După ce a înțeles principiile elementare și mergând mai departe i s-au deschis într-un fel porțile mărturisirii de credință, mintea poate să ajungă fără greutate la tainele și culmile desăvârșirii. De aceea și în cea mai înaltă învățatură care ne leagă pentru totdeauna cu Dumnezeu, există, fără îndoială, o temelie care trebuie bine așezată, pentru ca pe ea să se construiască toată clădirea până la vârful cel mai înalt”¹.

Metoda inductivă se utilizează în etapa comunicării noilor cunoștințe în lecția de transmitere și însușire de noi cunoștințe și în cea mixtă, iar lecția de formare a deprinderilor, în etapa efectuării activității practice, respectiv intelectuale. Ea însoțește explicațiile cadrului didactic sau preotului, mai ales, când se utilizează în lecție sau prezentare material inductiv.

Mântuitorul, urmând să vorbească mulțimilor și ucenicilor în *Predica de pe munte* le arată, mai întâi, cetatea aflată pe vârful de munte, care nu poate să se ascundă și făclia care nu se pune sub obroc, ci în sfeșnice pentru a lumina (Matei 5, 14-5). Apoi, face legătură între cele observate și generalizează: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât văzând faptele voastre cele bune să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri” (Matei 5, 16).

„În îmbinarea metodelor de învățământ cu mijloace inductive pot apărea aspecte negative, din cauza materialului inductiv, cum ar fi: distragerea atenției, supraîncărcarea lecției, prezentarea materialului intuitiv și utilizarea în mod incorect”².

---

¹ Sfântul, Ioan Casian. *Convorbiri duhovnicești*, traducere de Prof. Vasile Cojocaru și Prof. David Popescu. În: P.S.B., vol. 57. București: Ed. Institutului Biblic și de Misiunea al Bisericii Ortodoxe Române, 1990, p. 448.

² Opris, D.; Opris, M.; Bocos, M. Op. Cit., p. 137.

Exemplu: În lecția despre Sfânta Filofteia se poate utiliza icoana sfintei ca material intuitiv, în fixarea cunoștințelor.

Metoda deductivă se folosește la realizarea parteneriatului, atunci când elevii au cunoștințe religioase ample și când operează mai ușor cu noțiunile abstracte.

Prin metoda deductivă „*comunicarea, asimilarea și verificarea cunoștințelor se fac parcurgându-se demersul logic deductiv: de la general la particular, de la abstract la concret, de la reguli la exemple, de la necunoscut la cunoscut*”¹. Acest demers este invers celui inductiv.

Domnul Iisus Hristos, folosește metoda deductivă atunci când vorbește celor care „*credeau că sunt dreți și priveau cu dispreț pe ceilalți*” (Luca 18, 8) spunându-le pilda vameșului și a fariseului.

Clement Alexandrinul explică prima metodă deductivă pedagogică, cea după Dumnezeu: „*Cuvântul pedagog are mai multe înțelesuri: Este o pedagogie a celui care este educat și instruit; este o pedagogie a celui care educă și instruieste, în al treilea rând este însăși pedagogia. Pedagogia care după Dumnezeu însa este calea în linie dreaptă spre adevăr pentru contemplarea lui Dumnezeu și arătarea faptelor sfinte pentru o dăinuire veșnică. Pe scurt, toate câte le cerem în chip binecuvântat de la Dumnezeu ca să ni se dea nouă, pe acelea le dobândim dacă ascultăm de Pedagog*”².

Prin urmare, metoda deductivă va putea fi utilizată în diferite etape ale lecției sau a manifestării: în comunicare, fixarea noilor cunoștințe sau în asociere în lecția mixtă, în efectuarea activității practice respectiv intelectuale, în lecția de formare a deprinderilor.

Metoda studiului de caz, constituie modul care valorifică în învățare „cazul”, adică o situație reală, semnificativă pentru un anumit domeniu și care se cere a fi analizată și rezolvată. „Cazul” ales trebuie „*să fie autentic, reprezentativ, accesibil, să conțină o problemă de rezolvat prin adunare de informații și luarea unei decizii*”³.

---

¹ Ibidem, p. 70.

² Sfântul, Clemente Alexandrinul. *Pedagogul*, traducere de Pr. Prof. T. Bodogae, Pr. D. Fecioru și Pr. O. Caciula. În: P.S.B, vol. 4. București: Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1992, p. 197.

³ Opris, D.; Opris, M.; Bocos, M. Op. Cit., p. 72.

Studiul de caz, constituie o modalitate de a analiza, o situație specifică, particulară, reală sau ipotetică modelată sau simulată, care există sau poate să apară într-o acțiune, fenomen, sistem, de orice natură denumită caz, în vederea studierii sau rezolvării lui, în raport cu înlăturările unor neajunsuri sau a modernizării proceselor, asigurând luarea unei decizii optime în domeniul respectiv.

În cadrul utilizării metodei se vor contura următoarele *etape*¹:

- *alegerea cazului de către cadrul didactic sau preot;*
- *prezentarea lui elevilor;*
- *obținerea informațiilor necesare (cu ajutorul cadrului didactic sau în mod independent);*
- *prelucrarea informațiilor;*
- *elaborarea variantelor de rezolvare;*
- *alegerea variantei optime;*
- *verificarea deciziei adoptate.*

Valoarea metodei în cauză rezidă în faptul că favorizează investigarea unor situații reale, dezvoltând capacități de analiză, interpretare, anticipare, luare de decizii ș.a.

De cele mai multe ori, metoda studiului de caz se bazează pe activități de grup, putând fi îmbinată și cu jocul cu roluri. Ea va consta din confruntarea elevului cu o situație reală din viață, prin a cărei observare, înțelegere, interpretare, urmează să realizeze un progres în cunoaștere.

Avantajele metodei studiului de caz sunt:

a) *situarea elevului chiar în mijlocul realității concrete, înțelegerea esenței adevărilor și reținerea lor durabilă, precum și aplicarea în contexte reale;*

b) *caracterul prin excelență activ al metodei - toți elevii se pot angaja în rezolvarea cazului;*

c) *cultivă spiritul de responsabilitate în grup și capacitatea de inițiativă;*

d) *favorizează socializarea elevului și capacitatea de colaborare.*

În continuare, vă prezentăm clasificarea celor 3 etape ale metodei - studiului de caz.

---

¹ Ibidem, p. 73.

Clasificarea etapelor studiului de caz¹:

1. Etapa pregătitoare presupune:

- *împărțirea clasei pe grupe;*

- *stabilirea temei;*

- *stabilirea obiectivelor urmărite;*

- *stabilirea modalităților de documentare* (ele se pot realiza fie într-o bibliotecă, prin consultarea fișierului, fie prin intermediul Internetului);

Profesorul are un rol esențial în această situație, deoarece în funcție de nivelul clasei poate propune o bibliografie, sau poate coordona activitatea de elaborare a ei);

- *stabilirea modalității de prezentare* (de exemplu, un proiect elaborat în grupe de trei-patru elevi);

- *stabilirea termenului de finalizare.*

2. Etapa de documentare presupune:

- *explorarea materialului bibliografic;*

- *consemnarea pe fișe*, sau într-un jurnal de lectură a citatelor semnificative, comentariilor critice, opiniilor personale sau a altor materiale.

3. Etapa finală presupune:

- *realizarea proiectului;*

- *prezentarea proiectului;*

- *discuții cu toată clasa*, în care colegii pot cere lămuriri, pot comenta aspectele care li s-au părut interesante și pot evalua activitatea grupelor.

Studiile de caz vor fi repartizate grupelor de la începutul anului școlar, astfel încât elevii să aibă timp să se documenteze și să realizeze produsul.

Conversația poate fi definită „*ca o comunicare didactică realizată prin dialog*”². Ea este una dintre cele mai utilizate metode în procesul de învățământ. Conversația are două forme: conversația *catehetică* și conversația *euristică*. Conversația catehetică face parte din categoria metodelor clasice și urmărește verificarea, consolidarea și sistematizarea cunoștințelor însușite de elevi. Conversația euristică reprezintă dialogul educațional prin care

---

¹ Sebu, S.; Opris, M.; Opris, D. Op. Cit., p. 134.

² Patrașcu, D.; Rotaru, T. Op. Cit., p. 78.

se urmărește sprijinirea elevilor în procesul de descoperire de noi adevăruri. Ea face parte din categoria metodelor activ-participative.

În formularea întrebărilor, cadrele didactice sau preotul, va avea în vedere ca acestea să îndeplinească anumite cerințe:

- să fie precis formulate;
- să fie concise ca formă și exprimate cu claritate;
- să fie corect formulate gramatical;
- să fie accesibile, înțelese de toți elevii;
- să nu sugereze răspunsul;
- să fie adresate întregii clase.

Un răspuns bun dat de elevi trebuie să redea esența, să fie corect din punct de științific, precis, corect din punct de vedere gramatical, dat în mod conștient și independent. Pentru a fi folosită eficient, această metodă necesită din partea cadrului didactic sau a preotului o adevărată artă în a formula întrebările și a conduce discuția în vederea realizării obiectivelor propuse în formarea personalității elevului. Adresate frontal sau individual, întrebările trebuie să creeze starea de comunicare.

Utilizată în toate formele de activitate, conversația se combină cu majoritatea celorlalte metode. În raport cu obiectivele, operaționale, conversația își asigură o multitudine de funcții, ceea ce îi conferă valoarea unui prețios instrument didactic.

Expunerea constă „în prezentarea orală a unei teme, într-o organizare logică, fiind caracterizată prin densitate, pregnanță și fluență”¹. Metoda în cauză se folosește în predarea tuturor obiectelor de învățământ. Expunerea se realizează sub următoarele forme: povestirea, explicația, prelegerea și parabola.

Povestirea înseamnă „o narare cu caracter intuitiv, accesibil și emoțional”². Această metodă se folosește cu precădere în învățământul preșcolar și primar, dar și la alte niveluri. Povestirea provoacă trăiri emotive care reprezintă prilejuri de educare a unor sentimente nobile (dragostea de adevăr, simțul dreptății) și de modelare a unor importante trăsături de

¹ Bujor, N.; Mahu, I.; Stici, T. Op. Cit., p. 78.

² Patrașcu, D.; Rotaru, T. Op. Cit., p. 80.

caracter. În *Sfânta Scriptură* povestirea este frecvent utilizată ca metodă de educație în formarea personalității umane. La orele de religie ea se poate realiza și în interacțiune cu alte metode de învățământ, sporindu-i valoarea educativă.

În expunerea valențelor educative-religioase se vor utiliza povestiri cu caracter moralizator din evenimentele biblice, din viețile sfinților care să contribuie la atingerea obiectivelor propuse. Se vor evita povestirile care deformează adevărul religios și produc îndoieli în sufletul copiilor.

O bună povestire trebuie să îndeplinească anumite condiții:

- să aibă caracter intuitiv (această condiție se poate realiza prin folosirea unor materiale intuitive care zugrăvesc cele prezentate);

- să fie redată într-un limbaj accesibil, care implică utilizarea unor cuvinte simple, cunoscute elevilor;

- să asigure un climat emoțional, prin folosirea unui ton și a unei gestici corespunzătoare.

Explicația constituie o formă a expunerii, prin care se reprezintă esența lucrurilor, cauzele unor fenomene și relațiile dintre ele. Ea se folosește pentru a lămuri diferite nume proprii, o poruncă, o parabolă, un verset din Sfânta Scriptură. Explicația trebuie să fie¹:

- clară, la nivelul de înțelegere al elevilor;

- să fie corectă din punct de vedere doctrinar;

- să fie clară pentru a nu crea confuzii în gândirea elevilor;

- să fie convingătoare, argumentată, făcută cu căldură, nu ca o simplă informație.

Cadrelor didactice și, în mod special, preotului trebuie să cunoască nivelul intelectual al elevilor și să găsească modalitățile cele mai potrivite pentru a-i ajuta pe aceștia să asimileze ceea ce li se predă. Cel care nu va înțelege în mod corect sintagma „sărac cu duhul” (Mt. 10, 5) va evita să își formeze o importantă virtute moral-religioasă. Explicația trebuie privită, astfel, prin dubla sa funcție instructivă și educativă (formativă).

---

¹ Sebu, S.; Opris, M.; Opris, D. Op. Cit., p. 85.

Prelegerea reprezintă o altă formă a metodei expunerii. Expunerea este o modalitate de a prezenta o temă, un subiect în mod continuu și sistematic în fața unui auditoriu matur. În funcție de interacțiunea cu alte metode de predare, se disting¹:

- *prelegeri magistrale*, respectiv expunere continuă de lungă durată, centrată pe profesor;

- *prelegeri cu întrebări retorice*, astfel de întrebări invită auditoriul la reflecție personală;

- *prelegeri cu material demonstrativ* care suscită interesul și atenția elevilor (se pot folosi fragmente din film, diferite proiecții)

- *prelegeri cu oponent*. Prin oponent se înțelege o teză opusă celei afirmate anterior, cu scopul de a argumenta o afirmație și de a face unele diferențieri.

Exemplu: la Istoria Bisericii, la o lecție în care se abordează problema predestinării omului, expunerea cu oponent este absolut necesară.

În cadrul metodologiei, **parabola** constituie „o formă a expunerii, alegorică în care se explică cu text biblic cu scopul de a desprinde o învățătură morală sau un îndemn pe baza unei pilde semnificative”². Cu toate că este alegorică, parabola conține întotdeauna un substrat real și are rolul de a ilustra un caz particular sau un adevăr central. Prin pildă, sunt folosite fapte sau evenimente din mediul înconjurător pentru a clarifica o anumită învățătură.

Iisus, învățătorul a folosit des pildele pentru a-i învăța pe ucenici și pe oameni. Din unele reies în mod cât se poate de simplu și clar diferite adevăruri.

Exemplu: pilda samariteanului milostiv în care ni se dă un exemplu concret de iubire a aproapelui. Folosind un exemplu viu, Iisus ne-a dat o minunată lecție de morală.

Alteori parabola îmbracă o formă alegorică ce impune o interpretare. Acesta este cazul pildei semănătorului. Cu privire la modul Său de a vorbi în pilde, Iisus le spune ucenicilor: „de aceea le vorbesc în pilde, pentru că ei măcar văd, nu văd, și măcar că aud, și nu aud, nici nu înțeleg” (Lc. 14, 18). Folosirea parabolei necesită o documentare temeinică pentru a-i valorifica corect semnificația. Este necesar ca în folosirea parabolei să se respecte toate condițiile unei bune expunerii și anume: să aibă caracter științific, să aibă caracter sistematic,

---

¹ Ibidem, p. 76.

² Opris, D.; Opris, M.; Bocos, M. Op. Cit., p. 75.

să fie clară, accesibilă, corectă din punct de vedere gramatical, să se realizeze într-un mod atractiv și activ, pe cât posibil prin problematizare și dialog.

Demonstrația constă în prezentarea unor lucruri, procese și fenomene din lumea reală sau a substitutelor acestora. Funcțiile demonstrației sunt: „*perceperea mai clară a lucrurilor, facilitarea înțelegerii relațiilor dintre fenomene, facilitarea formării convingerilor științifice*”¹. Prin demonstrație se urmărește nu doar transmiterea de cunoștințe, ci și formarea de convingeri. Formele demonstrației pot fi: *cu obiecte și fenomene naturale; cu ajutorul substitutelor obiectelor/tablouri; cu ajutorul mijloacelor moderne* (casete, video, filme).

Exercițiul didactic constă în executarea repetată, sistematică și conștientă a unor activități, fizice sau intelectuale, în vederea formării unei priceperi și deprinderi, a unor calități intelectuale, morale, motrice. Toate obiectele de învățământ care se predau în școală, necesită exercițiul didactic cum ar fi de *Exemplu*: exerciții de căutare a unor cărți, versete, capitole din *Biblie*.

Jocul didactic este definit ca „*o metodă activă de predare-învățare bazată pe stimularea unei funcții, relații, activități*”². La clasele primare, jocul de rol are un larg câmp de manifestare și constituie un excelent mijloc de activizare a elevilor. Jocul reprezintă, de asemenea, un mijloc important de manifestare și de formare a emoțiilor și sentimentelor social-morale (prietenie, competiție). În acest sens, manualele de religie oferă numeroase posibilități.

Exemplu: elevii sunt împărțiți în echipe de câte trei și joacă rolul soarelui, al norului și al firicelului de iarbă.

Jocul de rol se va putea desfășoară în următoarele etape: *pregătirea și distribuirea rolurilor, jocul propriu-zis și analiza interpretării rolului*.

O importanță deosebită se va acorda supravegherii jocului de către cadrul didactic și preot pentru a asigura respectarea tuturor regulilor și cerințelor. Totodată, se va putea realiza nenumărate jocuri de rol (*exemplu: Iosif și frații săi*). O atenție deosebită se va acorda analizei jocului, modului în care au înțeles rolul personajului interpretat, modul în care au

---

¹ Jinga, I.; Istrat, E. *Manual de pedagogie*, ediția a II-a. București: Ed. ALL, 2006, p. 54.

² Diaconu, M.; Jinga, I. (coord.) *Pedagogie*. București: Ed. ASE, 2004, p. 62.

interpretat rolul respectiv (*mimică, limbaj, mișcare*). Folosirea frecventă a jocului în cadrul lecțiilor ar face ca multe lecții și manifestări să nu mai fie aride și plictisitoare.

CAPITOLUL IV. VALIDAREA EXPERIMENTALĂ A MODELULUI MANAGERIAL ȘI A METODOLOGIEI ELABORATE

4.1. Experimentul pedagogic privind eficientizarea parteneriatului ȘCOALĂ- BISERICĂ în domeniul educației spirituale și morale a elevilor

Gimnaziul „Țaul”, este situat în satul Țaul raionul Dondușeni, Republica Moldova. Gimnaziul a fost fondat în anul 1947 cu statut de școală, dar școala în sat după documentele existente a existat din anul 1910 numindu-se „Școala Preotului”. Între anii 2008-2010 instituția a primit statut de Liceu Teoretic „Evrîca”, dar din anul 2010 a fost reorganizat în Gimnaziul „Țaul”.

Elevii școlii sunt repartizați în 9 clase, astfel toate 9 clase sunt cu limbă română de predare. Colectivul didactic al școlii cuprinde un număr de 15 cadre didactice care activează de bază și 4 cadre didactice activează prin cumul.

Etapele cercetării. Experimentul pedagogic s-a desfășurat în trei etape în Gimnaziul „Țaul” din raionul Dondușeni, pe un eșantion de 120 elevi: 30 elevi din clasa V-a, 27 elevi din clasa VI-a, 21 elevi din clasa VII-a, 24 elevi din clasa VIII-a, 18 elevi din clasa IX-a; 15 cadre didactice din instituție; 102 părinți: 78 de părinți ai claselor V-a, VI-a, VII-a, 24 părinți ai elevilor din clasa VIII-a și a IX-a.

1. Experimentul de constatare s-a desfășurat în perioada 01 octombrie 2016-08 ianuarie 2017. În această perioadă am cules informații referitoare la desfășurarea experimentului legat de formarea personalității elevilor prin realizarea parteneriatului Școală-Biserică și aplicarea constatării prin chestionare a cadrelor didactice, părinților elevilor și elevilor. S-a efectuat chestionarea lor cu scopul de a determina atitudinea cadrelor didactice, a părinților și a elevilor față de parteneriatul educațional Școală-Biserică.

Întrebările din chestionar vizează atitudinea respondentului față de realizarea acestui parteneriat important dintre Gimnaziul „Țaul” și Biserica cu hramul „Adormirea Maicii Domnului”. Chestionarele conțin fiecare câte 10 întrebări, având 5 variante de răspuns. Respondentul urmează să aleagă cea variantă care exprimă părerea lui proprie, sau coincide

cu realitatea în cea mai mare măsură și o altă variantă care este departe de părerea lui, sau de realitate:

Chestionar pentru cadrele didactice

Chestionarul urmărește cunoașterea opiniei Dumneavoastră cu privire la realizarea parteneriatului educațional Școală-Biserică. Cu cât răspunsurile vor fi mai sincere și obiective, cu atât va crește și măsura în care se va realiza scopul acestei investigații.

1. Cât de frecvent participați la evenimente religioase?

foarte des   des   episodic   rar   deloc

2. În ce măsură, considerați că este necesară colaborarea între Școală-Biserică?

foarte mult   mult   puțin   foarte puțin   deloc

3. În ce măsură, această colaborare contribuie la creșterea motivației de învățare?

foarte mult   mult   puțin   foarte puțin   deloc

4. În ce măsură, Vă încurajează sufletește participările la activitățile religioase?

foarte mult   mult   puțin   foarte puțin   deloc

5. în ce măsură, influențează asupra dezvoltării DVS personale activitățile religioase?

foarte mult   mult   puțin   foarte puțin   deloc

6. Ar fi necesar de a îmbunătăți colaborarea dintre Școală și Biserică?

foarte mult   mult   puțin   foarte puțin   deloc

7. Poate ajuta colaborarea dintre Școală-Biserica la rezolvarea problemelor din familie?

foarte mult   mult   puțin   foarte puțin   deloc

8. În ce măsură activitățile comune ale Școlii și Bisericii sunt în folosul elevilor?

foarte mult   mult   puțin   foarte puțin   deloc

9. Cunoașteți modalitățile pe care le realizează Școala în parteneriat cu Biserica?

foarte mult   mult   puțin   foarte puțin   deloc

10. Ce propuneți aveți pentru îmbunătățirea colaborării dintre Școală și Biserica?

Vă mulțumim pentru colaborare!

Chestionar pentru părinți

Chestionarul urmărește cunoașterea opiniei Dumneavoastră cu privire la realizarea parteneriatului educațional Școală-Biserică. Cu cât răspunsurile vor fi mai sincere și obiective, cu atât va crește și măsura în care se va realiza scopul acestui sondaj de opinie.

1. Cât de frecvent participați la evenimente religioase?

foarte des   des   episodic   rar   deloc

2. În ce măsură, considerați că este necesară colaborarea între Școală-Biserică?

foarte mult   mult   puțin   foarte puțin   deloc

3. În ce măsură, această colaborare contribuie la creșterea motivației de învățare?

foarte mult   mult   puțin   foarte puțin   deloc

4. În ce măsură, Vă încurajează sufletește participările la activitățile religioase?

foarte mult   mult   puțin   foarte puțin   deloc

5. În ce măsură, influențează asupra dezvoltării DVS personale activitățile religioase?

foarte mult   mult   puțin   foarte puțin   deloc

6. Ar trebui de îmbunătățit colaborarea dintre Școală și Biserică?

foarte mult   mult   puțin   foarte puțin   deloc

7. Poate ajuta colaborarea dintre Școală-Biserica la rezolvarea problemelor din familie?

foarte mult   mult   puțin   foarte puțin   deloc

8. În ce măsură, activitățile comune ale Școlii și Bisericii sunt în folosul elevilor?

foarte mult   mult   puțin   foarte puțin   deloc

9. Cunoașteți modalitățile pe care le realizează Școala în parteneriat cu Biserica?

foarte mult   mult   puțin   foarte puțin   deloc

10. Ce propuneți pentru îmbunătățirea colaborării dintre Școală și Biserica?

Vă mulțumim pentru colaborare!

Chestionar pentru elevi

Dragi elevi! Vă solicităm să răspundeți cât mai sincer și obiectiv la întrebările de mai jos. Cu cât răspunsurile vor fi mai sincere și obiective, cu atât va crește și măsura în care se va realiza scopul acestei investigații.

1. Cât de frecvent participi la evenimente religioase?

foarte des   des   episodic   rar   deloc

2. În ce măsură, consideri că este necesară colaborarea între Școală-Biserică?

foarte mult   mult   puțin   foarte puțin   deloc

3. În ce măsură, această colaborare contribuie la creșterea motivației de învățare?

foarte mult   mult   puțin   foarte puțin   deloc

4. În ce măsură, te încurajează sufletește participările la activitățile religioase?

foarte mult   mult   puțin   foarte puțin   deloc

5. În ce măsură, influențează activitățile religioase asupra dezvoltării tale personale?

foarte mult   mult   puțin   foarte puțin   deloc

6. Ar trebui de îmbunătățit colaborarea dintre Școală și Biserică ?

foarte mult   mult   puțin   foarte puțin   deloc

7. Poate ajuta colaborarea dintre Școală-Biserică la rezolvarea problemelor din familie?

foarte mult   mult   puțin   foarte puțin   deloc

8. În ce măsură, activitățile comune ale Școlii și Bisericii sunt în folosul elevilor?

foarte mult   mult   puțin   foarte puțin   deloc

9. Cunoașteți modalitățile pe care le realizează Școala în parteneriat cu Biserica?

foarte mult   mult   puțin   foarte puțin   deloc

10. Ce propui pentru îmbunătățirea colaborării dintre Școală și Biserica?

Vă mulțumim pentru colaborare!

Chestionarele au vizat întrebările referitoare la atitudinea cadrelor didactice, părinților, elevilor privind sistemul școlar și atitudinea față de realizarea parteneriatului cu Biserica. Analizând chestionarele s-a ajuns la următoarea concluzie: că toți respondenții susțin în mod pozitiv activitățile comune planificate ale parteneriatului Școală-Biserică. În urma implementării chestionarului în cadrul gimnaziului s-a desfășurat seminarul metodic cu învățătorii cu genericul: „Parteneriatul Școală-Biserică în educația comunitară”.

La seminar au participat 15 cadre didactice, dintre care 13 învățători, 1 manager și 1 manager adjunct. În cadrul acestui seminar participanții au fost familiarizați cu prevederile *Codului Educației al Republicii Moldova* referitor la **principiile fundamentale ale educației** la litera o) **principiul participării și responsabilității comunității, a părinților și a altor actori comunitari interesați**, conform căruia în viitor se va pune în aplicare.

În conformitate cu planului de realizare a experimentului a urmat ședința cu părinții - o ședință de informare persuasivă a lor. Părinții au fost informați despre rezultatele sondajului, cu prevederile *Codului Educației al Republicii Moldova* referitor la activitățile comune a parteneriatului Școală-Biserică.

2. Experimentul de formare s-a desfășurat în perioada 10 martie - 8 aprilie 2017. În această perioadă au fost aplicate în practică activitatea extradidactică cu genericul: Sărbătoarea sfântă a Învierii - tradiții și semnificații. În cadrul experimentului au participat 27 de elevi din clasa VI-a.

Au fost utilizate următoarele **metode de instruire**: observarea spontană și dirijată, povestirea, explicația și conversația euristică, demonstrația, jocul, problematizarea, învățarea prin descoperire, recitalul, coșulețul pascal, știu/vreau să știu/am învățat, cântecul, lectura în lanț, asistare de calculator.

Mijloace de instruire: *suporturi-slaid, *film, *imprimări audio și video, etc.
*mijloace tehnice: aparat de proiecție, notes-book, decor specific pascal.

Parcursul didactic a fost următorul:

1. Evocarea:

- Recitarea poeziei *Hristos a înviat* de Alexei Mateevici.
- Cuvântul introductiv al profesorului.
- Reactualizarea prin Știu/Vreau să știu/Am învățat.

B. Rezultatele chestionării părinților elevilor la experimentul de constatare:

	Foarte mult	Mult	Puțin	Foarte puțin	Deloc
1	22%	32%	14%	15%	17%
2	23%	25%	29%	10%	13%
3	24%	17%	18%	25%	16%
4	23%	12%	20%	21%	24%
5	5%	22%	28%	27%	18%
6	4%	11%	26%	32%	27%
7	8%	15%	26%	21%	30%
8	13%	20%	27%	25%	15%
9	4%	18%	31%	25%	12%

Rezultatele chestionării părinților la experimentul de control:

	Foarte mult	Mult	Puțin	Foarte puțin	Deloc
1	44%	38%	14%	2%	2%
2	46%	35%	12%	4%	3%
3	51%	33%	7%	5%	4%
4	53%	37%	3%	4%	3%
5	48%	39%	8%	3%	2%
6	43%	34%	13%	6%	4%
7	49%	38%	5%	4%	4%
8	52%	39%	4%	3%	2%
9	54%	37%	6%	2%	1%

C. Rezultatele chestionării elevilor la experimentul de constatare:

	Foarte mult	Mult	Puțin	Foarte puțin	Deloc
1	22%	32%	14%	15%	17%
2	23%	25%	29%	10%	13%
3	24%	17%	18%	25%	16%
4	23%	12%	20%	21%	24%
5	5%	22%	28%	27%	18%
6	4%	11%	26%	32%	27%
7	8%	15%	26%	21%	30%
8	13%	20%	27%	25%	15%
9	4%	18%	31%	25%	12%

Rezultatele chestionării elevilor la experimentul de control:

	Foarte mult	Mult	Puțin	Foarte puțin	Deloc
1	58%	36%	2%	2%	2%
2	53%	39%	3%	3%	2%
3	48%	47%	2%	2%	1%
4	49%	46%	3%	1%	1%
5	54%	39%	4%	2%	1%
6	47%	45%	4%	2%	2%
7	51%	43%	3%	2%	1%
8	49%	43%	3%	3%	2%
9	52%	43%	2%	2%	1%

Chestionarea respondenților a avut loc la experimentul de constatare și la experimentul de control:

- Rezultatele chestionării cadrelor didactice, părinților elevilor și elevilor la experimentul de constatare.

- Rezultatele chestionării cadrelor didactice, părinților elevilor și elevilor la experimentul de control.

Răspunsurile chestionării ale cadrelor didactice, părinților elevilor și elevilor după experimentul de control au fost pozitive îndeit în procente și puse în tabele pentru a le compara. Majoritatea respondenților au fost implicați activ în activitatea extradidactică realizată de Școală în parteneriat cu Biserica.

În continuare, după Concluzii și recomandări, vă prezentăm activitatea extradidactică cu ocazia sărbătorilor pascale, realizată în Gimnaziul „Țaul” conform experimentului de formare.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

1. Cercetarea efectuată, ne denotă faptul că problema interacțiunii sistemului educațional al Statului cu Biserica este foarte actuală în contextul educației morale și spirituale a tinerii generații. Importanța problemei abordate în acest studiu este confirmată de evenimentele din mediul socio-cultural, prin încercarea multor savanți și cadre didactice de a căuta forme adecvate ale educației spirituale și morale a generației în creștere. Rezolvarea lor este posibilă prin dezvoltarea interacțiunii dintre Școală și Biserică ce reprezintă instituțiile abilitate pentru crearea unor parteneriate durabile în vederea cultivării valorilor morale general-umane și a spiritualității elevilor. Formarea convingerilor, obișnuințelor și deprinderilor de conduită morală reclamă un proces complex de educație din partea atât a Școlii, cât și a Bisericii.

2. În accepțiunea cercetătorilor, parteneriatul educațional este definit ca o formă de comunicare, cooperare și colaborare în sprijinul copilului la nivelul procesului educațional. În acest context, este necesar să menționăm că parteneriatul educațional se desfășoară în paralel cu procesul instructiv-educativ și că acestuia, trebuie să i se confere un caracter prospectiv și continuu.

3. Tipurile de parteneriat educațional și managementul realizării acestora se bazează pe acea premisă, că părțile interesate au un fundament comun de acțiune și un spirit de reciprocitate care le permite să se unească. Pe profesori și părinți îi unește dorința de a-i susține pe copii în dezvoltarea lor spirituală. De aceea, instituirea spiritului de reciprocitate, astfel încât eforturile depuse să aibă semnificație pentru toți cei implicați, este percepută drept o provocare. Cunoscându-se, partenerii se identifică cu nevoile și aspirațiile copilului, pentru a-l sprijini, cu tact, înțelegere și dragoste, în a atinge un scop cu o finalitate pozitivă.

4. Școala, instituție a cunoașterii și a luminii, alături de Biserică, contribuie din punct de vedere moral și spiritual la educarea integrală a omului, la aprofundarea principiilor fundamentale ale umanității, înscrise de Dumnezeu în sufletul fiecărui copil, precum binele, adevărul și frumosul.

5. Managementul realizării parteneriatului Școală-Biserică a fost elaborat printr-o schemă (hartă conceptuală). Ea pune în evidență realizarea parteneriatului Școală-Biserică și

prezintă modelul managerial de eficientizare dintr-o perspectivă educațională. Modelul managerial educațional a colaborării acestor două instituții este necesar într-o comunitate, deoarece servește în procesul de pregătire a formării personalității elevului pentru viață, cultivându-i cultivă valorile moral-spirituale.

6. Metodologia de implementare în practică a modelului managerial a parteneriatului Școală-Biserică, rezidă în eficientizarea analizei metodelor și tehnicilor aplicate la realizarea și finalizarea cercetării propriu-zise. Pe baza cercetării metodologiei în cauză s-a încercat atât formularea strategiilor de investigare educațională, cât și căile de obținere a unor rezultate valide în viitor.

7. Strategiile educaționale și tehnologiile pedagogice se cuprind în: strategiile educaționale (*euristică, algoritmică, inductivă, deductivă, persuasivă*); formele de organizare a activității elevilor: activitate frontală, pe grupe și individuală (*sf. Liturghii, mese rotunde, seminare, teoretico-practice, conferințe, simpozioane, activități extrașcolare, activități de voluntariat, acțiuni de caritate, proiecte educaționale, ore de religie pelerinaje, expoziții, festivaluri pascale, internetul, taberele de copii, vizitele la muzee*); metode (*problematizării, algoritmică, inductivă, deductivă, studiu de caz, conversația, explicația, parabola, prelegerea, demonstrația, joc de rol*).

8. Rezultatele obținute în urma sondajului au pus în evidență faptul că majoritatea cadrelor didactice, părinții și elevii consideră că Școala ar trebui să colaboreze cu Biserica în vederea soluționării și diminuării problemelor educaționale prin desfășurarea activităților comune.

În procesul efectuării acestor investigații pot fi înaintate și unele **recomandări**:

1. Pentru eficientizarea parteneriatului Școală-Biserică este necesar de a organiza activități de informare și formare pentru pedagogi, părinți și elevi, privind modalitățile de conjugare a eforturilor ambelor instituții, întru materializarea cauzei comune - educația morală și spirituală a elevilor.

2. Educația moral-spirituală a elevilor este forma cea mai înaltă în munca de modelare și formare a caracterului și personalității copiilor și tinerilor. Din acest motiv, educația morală și spirituală ar trebui să fie prioritatea fundamentală a oricărei societăți care dorește progresul spiritual și bunăstarea materială a poporului.

3. Activitatea educativă trebuie să existe într-o acțiune permanentă și unitară asupra formării personalității elevului, care este beneficiarul direct al acestui demers. Eforturile de promovare a reușitei adaptării elevului în școala au dus la atragerea familiei în interiorul școlii pentru a aprofunda cunoașterea spirituală și moral-eficientă a elevilor, a activității lor, a înțelege cerințele și dificultățile cu care se confruntă aceștia.

4. Este necesar de a asigura bibliotecile școlare cu literatura care se referă la etică, morală și cultura spirituală, să fie prezentate periodic în școală lecții cu tematică etico-morală și spirituală cu participarea preotului.

5. Este oportună deschiderea unor școli duminicale pe lângă Biserică, pe bază de voluntariat, care ar contribui în mod cert la dezvoltarea moralității și a culturii spirituale a elevilor.

ANEXĂ

Gimnaziul „Țaul”
Biserica „Adormirii Maicii
Domnului”

Tradiții pascale

С ПАСХОЙ!

Motto: Prin Învierea Sa, Domnul Iisus Hristos a biruit moartea pentru totdeauna și a dovedit că El este Fiul lui Dumnezeu. Sfântul Ioan Gură de aur.

I. Date generale.

Instituția de învățământ – Gimnaziul „Țaul”.

Biserica „Adormirii Maicii Domnului” din satul Țaul.

Profesor – Curicheru Tamara.

Prot. - Luis Serdeșniuc.

Data - 10 aprilie 2017.

Timp rezervat – 60 min.

Subiectul - Tradiții pascale.

Argument

Implicarea elevilor în derularea acestei activități va conduce la conștientizarea faptului că tradițiile trebuie păstrate și transmise mai departe. Doar prin ele putem exista ca neam.

II. Competențe specifice:

- cunoașterea obiceiurilor și tradițiilor creștinești de Paști, descrierea și identificarea elementelor religioase specifice sărbătorilor pascale;
- stimularea curiozității, a interesului de cunoaștere față de tradițiile și obiceiurile de Paște.

III. Obiectivele lecției:

 La finele lecției elevii vor fi capabili:

- 01: să explice semnificația creștină a sărbătorilor religioase: Paștele și Ispasul;
- 02: să denumească tradiții specifice de Paște;
- 03: să comenteze simbolurile pascale;
- 04: să conștientizeze tehnica coacerii pascăii;
- 05: să exploreze vopsitul și încondeiatul ouălor - semnificația culorilor;
- 06: să participe afectiv la sărbătorile religioase ale familiei și ale comunității.

IV. Resurse:

a) bibliografice:

1. Crețu, L. *Religie creștin-ortodoxă*. Manual pentru clasa a II-a. Chișinău: Ed. Camno-Grup, 2012.
2. Crețu, L. *Religie creștin-ortodoxă*. Manual pentru clasa a III-a. Chișinău: Ed. Camno-Grup, 2012.
3. Crețu L. *Să ne cunoaștem credința*. Suport pentru cadrele didactice, părinți și elevi la disciplina Religie, clasele V-IX. Chișinău: Casa editorial-poligrafică *Bons Offices*, 2010.

Surse Internet.

a) audio: www.youtube.com;

www.fisierulmeu.ro

b) umane: elevii grupei gimnaziului

Țaul și părinții acestora.

Sala de clasă este împodobită deosebit. Trei rânduri de bănci sunt așezate în semicerc, la care vor sta elevii, îmbrăcați de sărbătoare, fetele vor

purta basmale albe. Pe fiecare bancă este o compoziție din: față de masă, un platou cu pască, ou roșu, lumânare în sfeșnic/candelă aprinsă, cruce/icoană ce reprezintă Învierea lui Iisus. Alături este un ghiveci cu iarbă, simbolul primăverii, alte simboluri pascale.

Pe tablă sunt atârinate gazete de perete realizate de elevi, ce au tematică pascală.

În stânga va sta ecranul, iar în dreapta – o expoziție de carte și revistă cu subiect pascal.

Masa profesorului va fi pregătită pentru a se putea lucra cu aluat, din care se va pregăti pasca cu brânză.

Lângă ecran stă așezat prot. Luis Serdeșniuc

Părinții și alți invitați vor sta în spatele elevilor.

EVOCARA (recitalul va fi ilustrat prin slide-uri).

Elev: *Se așternuse piatra pe proaspătul mormânt
Și noaptea coborâse, acoperind cetatea.
Se liniștise neamul vânzării. Pe pământ
Era o taină mare... minune-apropiată.*

Elev: *Au stat tăcuți de pază cei doi ostași străjeri
Ne-atingi de măreția adâncurilor firii,
Nepresimțind venirea minunii celei mari
Ce-avea să schimbe fața și rostul omenirii.*

Elev: *Și iată miezul nopții, de stele-mpodobit:
Un tunet lung s-aude, pământu-n el vuieste.
Adânci puteri îl mișcă, izbindu-l. Zguduit
Mormântul se deschide: scriptura se împlinește.*

Elev: *Lumini lucesc la gura mormântului deschis,
Întunecimea pierе o clipă-n toată firea...
Hristos învie!... Paznici, să fie vouă vis
Lumina vă orbește, v-a înlemnit uimirea!*

Elev: *Lumina din lumina cerescului cuprins
Lucește-acum pe chipu-i. Îl-nalță biruința.
Și, lepădând pământul, îi lasă foc nestins
Pe calea mântuirii: nădejdea și credința.*

Elev: *Cu moartea Sa, pe cruce murind nevinovat,
Ne-a dat El nouă pilda a Marei jertfi de Sine,
Cu moartea Sa pe moarte călcând a înviat
Spre învierea vieții în faptele de bine.*

Elev: *Cântați cu bucurie acelu Ce-a scăpat
Pe om și omenirea de moarte sufletească.
E Paștele! Viața! Hristos a înviat!*

Iubire între oameni și pace să domnească.

(Alexei Mateevici - *Hristos a înviat*)

Profesoara: Hristos a Înviat, dragi elevi și oaspeți, multstimate părinte. Această activitate se va desfășura sub semnul parteneriatului Școală-Biserică, la care a insistat părintele. Sper ca această experiență să o promovăm prin alte activități asemănătoare. Este pentru prima oară, când, în experiența mea de profesor realizez o activitate nu numai cu participarea elevilor, dar și a părinților. Emoțiile sunt duble.

După cum ați înțeles din poezia de debut, vom vorbi astăzi despre Sărbătoarea Învierii - Paștele. Sfântul Ioan Gură de aur spunea că *prin Învierea Sa, Domnul Iisus Hristos a biruit moartea pentru totdeauna și a dovedit că El este Fiul lui Dumnezeu*. Ne va ajuta să înțelegem unele lucruri preotul satului Țaul - părintele Luis.

Dar până a începe, vă rog să-mi spuneți ce cunoașteți voi despre această sărbătoare și ce ați vrea să cunoașteți la această lecție, lucrând după tehnica **Știu/Vreau să știu/Am învățat**:

Știu	Vreau să știu	Am învățat
- e ziua în care a înviat Hristos; - se sărbătorește după un post îndelungat; - - se vopsesc ouă; - se coace pască; - se merge la sfințit pasca; - se salută <i>Hristos a înviat!</i> și se răspunde <i>Adevărat a înviat!</i> Etc.	- cum se stabilește data sărbătorii; - care este semnificația religioasă a ei; - de ce se vopsesc ouă roșii; - cum se încondeiază ouă; - care este semnificația simbolurilor pascale; - cum se coace o pască etc.	

REALIZAREA SENSULUI

Elev: Cuvântul „Paște” este de origine ebraică și înseamnă „**trecere**”: trecerea din robia păcatului la libertatea iubirii aduse de Hristos prin Sfânta Cruce. Pentru evrei, cuvântul semnifică trecerea din robia egipteană la libertate - trecerea prin Marea Roșie.

Diriginte: Despre modul în care se stabilește data Paștelui, despre semnificația religioasă a sărbătorii, despre cântarea *Hristos a Înviat* (se va interpreta), dar și despre sărbătoarea Înălțării (Ispasul) ne va vorbi preotul Luis.

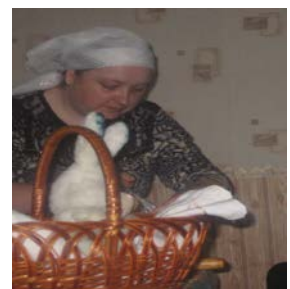
Vorbește **preotul** satului Țaul, prot. Luis Serdeșniuc.

Profesoara: Țin în mână coșul tradițional cu care fiecare gospodină merge la sfințit pasca. Pentru unii din voi, acesta poate deveni unul al surprizelor. Ce pun mamele și bunicile voastre în el?

Elevii: (semnificația este prezentată pe slide, iar atributul pascal este extras din coș).

Pasca. Se coace de către gospodinele creștine numai o dată pe an, de Sfintele Paști. Ea are o formă rotundă, pentru că se crede că scutecele lui Hristos au fost rotunde.

Ouăle roșii. Ouăle simbolizează mormântul purtător de viață al Domnului nostru Iisus Hristos, care s-a deschis la Învierea Sa din morți. Cunoașteți obiceiul

ciocnitului ouălor, care se face „cap” la „cap” și „dos” la „dos”. Există credința că cei care ciocnesc se întâlnesc pe lumea cealaltă.

Profesoara: Să cunoaștem legenda religioasă a oului roșu.

Elevii vor lectura în lanț *Legenda ouălor roșii* (lectura va fi însoțită de slide): *Se spune că în Vinerea Patimilor, când Domnul nostru Iisus Hristos era răstignit pe cruce și suferea pentru păcatele noastre, în cetatea Ierusalimului venise Maria Magdalena cu un coș cu ouă. Pe când ea trecea prin oraș, a auzit că Iisus Hristos a fost osândit la moarte și dus să fie răstignit pe dealul Golgota. Așa cum era, purtând coșul plin cu ouă, a alergat într-un suflet la Golgota. Când a ajuns, l-a văzut pe Mântuitorul răstignit și pe soldați păzindu-l. Din mâinile și picioarele sfinte ale Domnului sângele curgea șiroi și stropsea țărâna de sub cruce. Femeia și-a așezat coșul cu ouă acolo jos, sub crucea Domnului și, aruncându-se la pământ, se ruga plângând de durere și frângându-și mâinile:*

- Doamne Iisuse Hristoase, mâinile Tale care au făcut numai bine, picioarele Tale care au umblat numai să măntuiască, iată oamenii răi le-au străpuns...! Binefăcătorul meu și Izbăvitorul meu, cum se poate ca Tu să fii răstignit? Tu, care ai făcut numai bine tuturor oamenilor... O, Dumnezeule meu, Tu Te duci acum de la noi. Te rugăm, iartă-ne și lasă-ne un semn, ca să ne amintim întotdeauna de Patimile Tale pentru noi!

Când s-a ridicat femeia de jos, ouăle din coș erau roșii de sângele care picurase peste ele din rănilor Domnului. În dimineața Învierii a mers și ea, cu alte femei și cu Apostolii, la mormântul Domnului, pe care l-au găsit gol. Atunci și-au spus cu bucurie unii altora: Hristos a înviat! Plină de lumina Învierii, femeia arăta tuturor ouăle roșii din coșul ei, semn al Patimilor pe care Domnul i-l lăsase.

De atunci, înroșirea ouălor, a devenit o tradiție (după L. Crețu).

Profesoara: Astăzi, ouăle se vopsesc în diferite culori, se înfrumusețează cu diferite materiale: hârtie, pânză, panglici etc. (slide). Pe vremuri, gospodinele însă, încondeiau ouă, obicei păstrat pe alocuri în unele localități până astăzi. Vă propun să urmăriți un filmuleț despre acest obicei.

Se derulează **filmulețul** *Încondeierea ouălor în Bucovina*.

Mielul. După tradiție, în zilele de Paști se mănâncă carne de miel. Mielul îl simbolizează pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos, care S-a jertfit pentru păcatele lumii și a murit pe cruce ca un miel nevinovat. Mielul reprezintă triumful înnoirii, victoria ciclică a vieții supra morții.

Lumânarea aprinsă în noaptea de Învierie este simbolul biruinței vieții asupra morții, a luminii lui Hristos împotriva întunericului, păcatului. Se spune că această lumânare are puteri miraculoase. Dacă ajungi de la biserică cu ea până acasă, atunci ți se vor împlini toate cele puse în gând. Ea se aprinde în fața icoanei pe timp de furtună și la alte ocazii.

Profesoara: Ce s-a numit mai sus sânt componentele obligatorii, aprobate de biserică. Sunt însă și altele pe care putem să le găsim în coșul pascal (slid, de pe care elevii citesc):

- **Prescura**, care adusă în acea zi, se va lua câte o părticică.

- **Busuiocul** sfințit se folosește la sfințirea caselor.

Profesoara: Vedeți aici și un iepuraș, și el e un simbol pascal. Acesta nu este o inovație modernă. Iepurașul aducător de ouă roșii provine de pe meleaguri germane și simbolizează fertilitate.

REFLECȚIA

Profesoara: Un atribut caracteristic sărbătorii pascale este pasca cu brânză, pe care, însă, nu trebuie să o confundăm cu cozonacul. Astăzi vom încerca să o preparăm. Aluatul pentru ea este unul deosebit. În afară de făină, sare și drojdie, gospodinele adaugă lapte și ouă. Eu l-am frământat, l-am lăsat să dospească bine și deja este gata pentru a lucra cu el. La început, vom pregăti tavele în care se vor coace. Invit alături de mine pe cineva dintre voi și părinții voștri, pentru a pregăti coptura.

Pe melodia Paulei Seling *Așa vorbește Domnul slavei* [www.fisierulmeu.ro], **profesoara demonstrează tehnica coacerii păscuței, comentând etapele de realizare:** 1) din aluat se face o turtă care se pune pe fundul tavei de copt; 2) se împletește o cosiță din două vițe, care se așează în jurul acesteia; 3) la fel din două vițe se împletește crucea care se pune în mijloc; 4) în spațiul care se formează se adaugă din belșug brânză de vaci, este amestecată cu ou și sare, după care se lasă la dospit timp de o oră, iar înainte de a se da în cuptor; 5) se unge cu ou bătut. Înainte de a fi pusă la cuptor, gospodina rostește cuvintele: „Cruce-n casă,/ Cruce-n piatră, / Dumnezeu cu noi la masă,/ Maica Precistă pe fereastră”.

Câțiva elevi și părinții acestora vor realiza conform etapelor descrise păscuțe, pe care le vor prezenta în final.

EXTINDEREA

Elev: *Hristos a Înviat! Ce vorbă Sfântă!*

*Îți simți de lacrimi calde ochii uzi
Și-n suflet parcă serafimii-ți cântă
De câte ori creștine o auzi.*

Elev: *Hristos a Înviat în firul ierbii,
A înviat Hristos în Adevăr;
În poienița-n care zburdă cerbii,
În florile de piersic și de măr.*

Elev: *În stupii de albină fără greș,
În vântul care suflă mângâios,
În ramura-nflorită de cireș,
Dar vai, în suflet ți-nviat Hristos?*

Elev: *Ai cântărit cu mintea ta creștine
Cât bine ai făcut sub cer umblând,
Te simți măcar acum pornit spre bine
Măcar acum te simți mai bun, mai blând?*

Elev: *Simți tu topită-n suflet vechea ură?
Mai vrei pieirea celui plin de Har?
Ți-ai pus zăvor pe bârfitoarea-ți gură?
Iubirea pentru semeni o simți jar?*

Elev: *O, dacă-aceste legi de-a pururi sfinte
În aur măcar azi te-au îmbrăcat
Cu serafimii-n suflet imn fierbinte
Ai drept sa cânti: Hristos a Înviat! (Vasile Militaru - Hristos a înviat).*

Profesoara: Da, esența acestei sărbători e de a aduce pacea, liniștea sufletească, împăcarea cu sine și cu ceilalți, smerenia, gândurile bune și faptele frumoase. De aceea, în fiecare an, în ajunul acestei sărbători vă îndemnăm ca să dați o mână de ajutor celor mai triști ca voi - copiilor rămași fără mângâierea și dragostea părinților. Eu vă îndemn ca pe niște creștini adevărați să fiți buni întotdeauna, iar bunătatea să se vadă în faptele voastre. Să generalizăm cele învățate azi, completând **Știu/Vreau să știu/Am învățat**. Rând pe rând **elevii** completează cu cele învățate:

Știu	Vreau să știu	Am învățat
- e ziua în care a înviat Hristos; - se sărbătorește după un post îndelungat; - se vopsesc ouă; - se coace pască; - se merge la sfințit pasca; - se salută <i>Hristos a înviat!</i> și se răspunde <i>Adevărat a înviat!</i> Etc.	- cum se stabilește data sărbătorii; - care este semnificația religioasă a ei; - de ce se vopsesc ouă roșii; - cum se încondeiază ouă; - care este semnificația simbolurilor pascale; - cum se coace o pască etc.	- semnificația oului roșu, lumânării, păscuței, mielului; - de ce se vopsesc ouă roșii și cum se încondeiază ele; - cum se coace o pască; - cum se stabilește data sărbătorii; - care este semnificația religioasă a ei;

Elevii Gimnaziului Țaul prezintă un mini-program de cântece și poezie pascală.

Profesoara: Vă mulțumesc pentru colaborare și vreau să primiți câte o bucațică din pască coaptă și ouă roșii, împărțând astfel bucuria Învierii (se servește cu pască și ouă roșii invitații și elevii).

Prot. Luis Serdeșniuc a mulțumit asistenței pentru participare și răbdare, iar profesoarei pentru activitatea desfășurată, oferindu-i în dar *Biblia*.

Experimentul de control s-a efectuat în perioada 19 aprilie–22 mai, etapă în care s-au realizat activități de verificare privind atitudinea cadrelor didactice, părinților precum și elevilor. A avut loc iarăși chestionarea cadrelor didactice, părinții elevilor și elevilor. De data aceasta, au fost mai receptivi de a răspunde la cele 10 întrebări referitoare la

parteneriatul Școală-Biserică. Majoritatea au apreciat pozitiv realizarea activităților comune a școlii cu Biserica. Experimentul realizat a fost finalizat cu succes și cu mulțumiri atât din partea cadrelor didactice, cât și a elevilor.

BIBLIOGRAFIE

1. *Constituția Republicii Moldova*. Cu modificările și completările din 5 iulie 2000. Chișinău: Moldpres, 2000.
2. *Codul Educației al Republicii Moldova* Nr.152 din 17.07.2014. În: Monitorul Oficial Nr. 319-324.
3. *Lege privind cultele religioase și părțile lor componente* nr. 125-XVI din 11.05.2007. În: Monitorul Oficial nr. 127-130/546 din 17.08.20.
4. *Biblia sau sfânta scriptură*. București: Ed. Institutului Biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1991.
5. Adina, E. *Consilierea și educația părinților*. București: Ed. Aramis, 2002.
6. Antonesei, L. *Paideia. Fundamentele culturale ale educației*. Iași: Ed. Polirom, 1996.
7. Baranov, M.; Botnaru, V.; Vrânceanu M. *Ghidul cadrelor didactice - pentru educația timpurie și preșcolară*. București: Ministerul Educației și Tineretului-UNICEF, 2011.
8. Băran-Pescaru, A. *Parteneriat în educație: familie-școală-comunitate*. București: Ed. Aramis, 2004.
9. Barzea, C. *Arta și știința educației*. București: EDPD, 1995.
10. Bontaș, I. *Pedagogie*. București: Ed. All Educațional, 1996.
11. Bontaș, I. *Tratat de pedagogie*. Ediția a VI-a revăzută și adăugită. București: Ed. ALL, 2000.
12. Băran-Pescaru, Em. *Familia azi. O perspectivă sociologică*. București: Ed. Aramis, 2004.
13. Băran-Pescaru, A. *Parteneriat în Educație*. București: Ed. Aramis, 2004.
14. Bălan, I. *Călăuză Ortodoxă în familie și societate*. Orhei, 1994.
15. Bistruceanu, C. *Sociologia familiei*. București: Ed. Fundației „România de mâine”, 2005.
16. Boenciuc, A. *Educația religioasă în învățământul din Republica Moldova. Așteptările familiei, școlii și societății*. În: Școala și Biserica: parteneriat pentru educație: 1700 de ani de la proclamarea Edictului de la Milan – model de toleranță și de conlucrare între Stat și Biserică”, seminar metodologic republican (2; 2013; Chișinău). Școala și Biserica – parteneriat pentru educație: 1700 de ani de la proclamarea Edictului de la Milan – model de toleranță și de conlucrare între Stat și Biserică: Seminar metodologic republican, Ed. a 2-a, 27-28.06.2013 / coord. șt.: Octavian Moșin. Chișinău: Cuvântul-ABC, 2013, p. 13-17.
17. Bocoș, M. *Didactica disciplinelor pedagogice*. Ediția a III-a. Pitești: Ed. Paralela, 2008.
18. Braghiș, M. *Aspectul polifuncțional al parteneriatului școală-familie-comunitate*. În: Didactica Pro, nr. 1 (65), 2011.
19. Bujor, N.; Mahu, I.; Stici, T. *Educația moral-spirituală: Ghid informativ*. Chișinău: Totex-Lux, 2006.
20. Buga, I. *Pastorala - Calea Preotului*. Ediția a II-a, revăzută și adăugită. București: Ed. Sfântul Gheorghe-vechi, 1999.
21. Capcelea, V. *Reflecții privind raportul dintre religie și drept*. În: Legea și viața, 2006, nr. 12, p. 10-13.
22. Capcelea, V. *Normele sociale*. Chișinău: Ed. ARC, 2007.
23. Capcelea, V. *Locul și rolul normelor morale în reglementarea relațiilor sociale*. În: Materialele Conferinței Naționale „Dezvoltarea învățământului filosofic universitar în Republica Moldova” 12-13 iunie 2008. Chișinău: CEP USM, 2008, p. 154-159.
24. Capcelea, V. *Etica și conduita umană: man. pentru instit. de învăț. superior*. Chișinău: Ed. ARC, 2010.
25. Capcelea, V. *Esența și rolul tradiției în existența socială*. Chișinău: Ed. ARC, 2011.
26. Capcelea, V. *Tranziția moldovenească: fazele, elementele structurale, dimensiunile, paradoxurile, eșecurile și avatarurile ei*. Chișinău: Ed. ARC, 2012.
27. Capcelea, V. *Locul și rolul educatorului în formarea moralității tinerii generații în spiritul moralei creștine*. În: Educația din perspectiva valorilor: idei, concepte, modele / ed.: Virgil Mândăcanu, Ioan Scheau, Dorin Opriș. Tom 3. Theologiae. / ed.: Dorin Opriș, Ioan Scheau, - Cluj Napoca: Eikon, 2012, p. 82-85.
28. Capcelea, V. *Decalogul și predica de pe munte - repere în constituirea moralității tinerii generații*. În: Educația din perspectiva valorilor: idei, concepte, modele / ed.: Virgil Mândăcanu, Ioan Scheau, Dorin Opriș. Cluj-Napoca: Eikon, 2012. Tom 5: Summa Theologiae / ed. Octavian Moșin, Ioan Scheau, Dorin Opriș. – 2014, p. 33-37.
29. Capcelea, V. *Etica în fața provocărilor societății post-moderne*. Bălți: Indigou Color, 2016.
30. Capcelea, V. *Semnificația valorilor morale în devenirea tinerii generații*. În: Educația din perspectiva valorilor / Ioan Scheau, Dorin Opriș. Tom 9. Summa theologiae. / ed. Octavian Moșin, Ioan Scheau, Dorin Opriș. - Cluj Napoca: Eikon, 2016, p. 98-103.
31. Capcelea, V. *Etica și comportamentul civilizat*. București: Ed. PRO Universitaria, 2016.
32. Cerghit, I. *Didactica*. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1993.
33. Cerghit, I. *Prelegeri pedagogice*. Iași: Ed. Polirom, 2001.
34. Costin, Gr. *Repere psihopedagogice pastorale ale educației pentru formarea personalității elevului prin prisma parteneriatului educațional*. În: „Școala și Biserica: parteneriat pentru educație: 1700 de ani de la proclamarea Edictului de la Milan – model de toleranță și de conlucrare între Stat și Biserică”, seminar metodologic

- republican* (2; 2013; Chișinău). Școala și Biserica – parteneriat pentru educație: 1700 de ani de la proclamarea Edictului de la Milan – model de toleranță și de conlucrare între Stat și Biserică: Seminar metodologic republican, Ed. a 2-a, 27-28.06.2013 / coord. șt.: Octavian Moșin. Chișinău: Cuvântul-ABC, 2013, p. 18-28.
35. Cucos, C. *Educația religioasă. Repere teoretice și metodice*. Iași: Ed. Polirom, 1999.
  36. Cucos, C. *Pedagogie*. Iași: Ed. Polirom, 2006.
  37. Cristea, S. *Școala și comunitatea*. În: *Didactica Pro...*Nr. 4/2005.
  38. Cristea, S. *Dicționar de pedagogie*. Chișinău-București: Ed. Litera Internațional, 2000.
  39. Cuciureanu, M.; Velea, S. (coord). *Educația moral-religioasă în sistemul de educație din România*. București: Institutul de Științele ale Educației, Laboratorul Teoria Educației, 2008.
  40. *Curriculum la Religie* (creștin-ortodox) clasele I-IX. Ordinul ME nr. 761 din 08.09.2011.
  41. Dandara, O.; Sclifos, L. *Pedagogie. Suport de curs*. Ediția a II-a. Chișinău: CEP USM, 2011.
  42. David, E. *Introducere în sociologie*. Sibiu: Ed. Psihomedica, 2004.
  43. Diaconu, M.; Jinga, I. (coord.) *Pedagogie*. București: Ed. ASE, 2004.
  44. Dima, S. *Cei Șapte ani de acasă*. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1996.
  45. Eliade, M. *Istoria credințelor și ideilor religioase*. Vol. II. București: Ed. ESE, 1986.
  46. Eliade, M. *Sacral și profanul* /Traducere din franceză de Rodica Chira. București: Ed. Humanitas, 1992.
  47. Ellison, G.Cr.; Sherkatt, E.D. *Is Sociology the Core Discipline for the Scientific Study of Religion?* In: *Social Force*, volume 73; 1995, nr. 4, june, pp. 1236-1267.
  48. Goraș-Postică, V.; Botezatu, M. *Psihopedagogia comunicării*. Suport de curs. Chișinău: CEP USM, 2015.
  49. Guțu, Vl.; Vicol, M. *Tratat de pedagogie. Între modernism postmodernism*. Iași: Ed. Performantica, 2014.
  50. Holbeu, Gh. Pr.; Pr. Lect. Dr. Opreș, D.; Lect. Dr. Opreș, M.; Lect. Dr. Diac Jambore, Gh. *Apostolat educațional: Ora de religie – cunoaștere și devenire spirituală*. București: Ed. Basilica, 2010.
  51. Hayes, N.; Orrell, S. *Introducere în psihologie*, ediția a III-a. București: Ed. Bicall, 2003.
  52. Iosifescu, Ș. (coord.) *Managementul educațional pentru instituțiile de învățământ*. București: Tipogrup Press, 2001.
  53. Ionescu, M. *Colaborarea dintre familie, școală și comunitate – succes școlar*. În: *Învățătorul*, an. III, nr. 3 (19), Iunie, 2012, p. 25.
  54. Ivan, C.; Cristei A. *Implicarea părinților în mediul școlar – factor determinant în asigurarea oportunităților egale în educație*. În: *Didactica Pro*, nr. 4 (68), 2011.
  55. Jelescu, P.; Racu, Ig.; Bolboceanu, Ag. *Psihologia generală*. Chișinău: Ed. Univers Pedagogic, 2007.
  56. Jinga, I.; Istrate, E. *Manual de pedagogie*. Ediția a II-a. București: Ed. ALL, 2006.
  57. Jung, C.G. *Imaginea omului și imaginea lui Dumnezeu*; traducere de Maria-Magdalena Angheliescu. București: Ed. Teora, 1997.
  58. Ionescu, N. *Filosofia religiei*. Prefață de Nicolae Tatu, Postfață de Mircea Vulcănescu. Ediție îngrijită de Marin Diaconu. București: Ed. Eminescu, [?].
  59. Keast, John (Edit.): *Religious diversity and intercultural education: a reference book for schools*. Council of Europe, 2007.
  60. Kolakowski, L. *Religia: Dacă nu există Dumnezeu: despre Dumnezeu, Diavol, Păcat și alte necazuri ale așa numitei filosofii a religiei*; traducere de Sorin Mărculescu. București: Ed. Humanitas, 1999.
  61. Jinga, I.; Istrate, E. *Manual de pedagogie*. Ediția a II-a. București: Ed. ALL, 2006.
  62. Macavei, E. *Pedagogie. Teoria educației*. București: Ed. Aramis, 2001.
  63. Mara, D. *Educație pentru Educație*. Sibiu: Ed. ALMA MATER, 2006.
  64. Mândăcanu, V. *Pedagogia creștin-ortodoxă*. Ediția a II-a. Chișinău: Iulian, 2013.
  65. Mladin, N.; Bucevschii, O.; Zăgrean, I.; *Teologia Morală Ortodoxă*. Vol. 1. Alba-Iulia: Ed. Reîntregirea, 2003.
  66. Mitrofan, I.; Mitrofan, N. *Familia de la A la Z*. București: Ed. Științifică, 1991.
  67. Momanu, M. *Introducere în teoria educației*. Iași: Ed. Polirom, 2002.
  68. Neacsu, I. *Instruire și învățare*. București: Ed. Științifică, 1990.
  69. Nicola, I. *Tratat de pedagogie școlară*. București: Ed. Aramis, 2000.
  70. Noveanu, E.; Potolea, D. *Științele educației, Dicționar enciclopedic*. București: Sigma, volumul I, II, 2007, 2008.
  71. Opreș, D.; Opreș, M.; Bocos, M. *Cercetare pedagogică în domeniul educației religioase*. Alba Iulia: Ed. Reîntregirea, 2004.
  72. Opreș, D.; Opreș, M. *Religia și educația de mâine. Repere pedagogice*. Cluj Napoca, 2013.
  73. Panainte, O. *Prin joc spre viață*. Ediția a 2-a. Alba Iulia: Ed. Reîntregirea, 2011.
  74. Patrașcu, D.; Rotaru, T. *Cultura managerială a profesorului. Teorie și metodologie*. Chișinău: TC, 2006.
  75. Pălărie, V. *Pedagogie*. Chișinău: Ed. Univers Pedagogic, 2007.
  76. Plugaru, L. *Introducere în sociologia educației*. Sibiu: Ed. Psihomia, 2004.
  77. Popovici, P. *Formarea caracterului*. București: Ed. Kerigma, 1996.

78. Potâng, A.; Bolocan, L. *Empatie și Creativitate*. În: Studia Universitatis. Revistă științifică a Universității de Stat din Moldova, 2009, nr. 9.
79. Popescu-Neveanu, P.; Zlate, M. *Psihologie școlară*. București: Ed. Universității, 1987.
80. Russel, B. *Problemele filosofiei*: Traducere de Mihai Ganea: studiu introductiv de Mircea Flonta. București: Ed. BicALL, 2004.
81. Rădulescu, E.; Târcă, A. *Adaptarea cubiculum-ului la contextul rural*. București: MEC, 2007.
82. Râmbu, N. *Filosofia valorilor*. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1997.
83. Sebu, S.; Opris, M.; Opris, D. *Metode a predării religiei*. Alba-Iulia: Ed. Reîntregirea, 2000.
84. Solovei, R.; Eșanu R. *Școala și comunitate. Ghid metodologic*. Chișinău: Ed. Știința, 2007.
85. Stahl, Paul H. *Familia și școala-contribuții la sociologia educației*. București: Ed. Paideia, 2002.
86. Stupacenco, L. *Pedagogie*: în 3 vol. Bălți: Ed. Presa Univ. Bălțeană, 2008.
87. Silistraru, N. *Vademecum în pedagogie* (Pedagogie în tabele și scheme). Material didactic. Chișinău: UST, 2011.
88. Sfântul Ioan Scărarul. *Scara*. În: Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii, nr. 9. București: Humanitas, 2002.
89. Sfântul Ioan Casian. *Convorbiri duhovnicești*, traducere de Prof. Vasile Cojocaru și Prof. David Popescu. În: P.S.B., vol. 57. București: Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1990.
90. Sf. Clemente Alexandrinul. *Pedagogul*, traducere de Pr. Prof. T. Bodogae, Pr. D. Fecioru și Pr. O. Caciula. În: P.S.B, vol. 4. București: Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1992.
91. *Sf. Macrie Egipteanul. Umilii duhovnicești*, trad. Pr. Prof. Constatin Cornitescu. În: P.S.B 34. București: Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1992.
92. „Școala și Biserica: parteneriat pentru educație: 1700 de ani de la proclamarea Edictului de la Milan – model de toleranță și de conlucrare între Stat și Biserică”, seminar metodologic republican (2; 2013; Chișinău). Școala și Biserica – parteneriat pentru educație: 1700 de ani de la proclamarea Edictului de la Milan – model de toleranță și de conlucrare între Stat și Biserică: Seminar metodologic republican, Ed. a 2-a, 27-28.06.2013 / coord. șt.: Octavian Moșin. Chișinău: Cuvântul-ABC, 2013.
93. Ștefan, M. *Lexicon pedagogic*. București: Ed. Aramis, 2006.
94. Teofil al Antiohiei. *Către Autolic*. În: Apologeti de limba greaca, trad. Pr. T. Bodogoe și colectivul. București: Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române Ed. 1997.
95. Torralba, F. *Intelligență spirituală*, trad. Coman E.A. București: Curtea Veche Publishing, 2012.
96. Țarcovnici, V. *Pedagogia generală*. Timișoara: Ed. Făclia, 1973.
97. Velea, L. *Participarea elevilor în școală și în comunitate. Ghid pentru profesori și elevi*. Botoșani: Ed. Agata, 2006.
100. Vasmus, E.-A. *Consilierea și educația părinților*. București: Ed. Aramis, 2002.
101. Vintilescu, P. *Sfânta Împărtășanie și spiritualitate creștină*. În: „Studii teologice”, V (1953), nr. 5-6.
102. Zăgrean, I. *Desăvârșirea vieții creștine prin Sfintele Taine*. În: „Mitropolia Ardealului”, IX (1964), nr. 1-2.
103. Zolotariov, E. *A vedea cu inima, manual-suport pentru promovarea reperelor spiritual-morale în practica învățământului modern*. Vol. I. Chișinău: SA „Tipografia Reclama”, 2014 („Tipografia Reclama”).
104. Zolotariov, E. *A vedea cu inima, manual-suport pentru promovarea reperelor spiritual-morale în practica învățământului modern*. Vol. II. Chișinău: SA „Tipografia Reclama”, 2014 („Tipografia Reclama”).
105. Zolotariov, E. *Educația spiritual/morală în școala postmodernă: exigențele unei noi viziuni*. În: „Știința în Nordul Republicii Moldova: realizări, problem, perspective”, conferință națională (2; 2016 ; Bălți). Conferință națională cu participare Internațională „Știința în Nordul Republicii Moldova: realizări, problem, perspective”: consacrată aniversărilor de 70 de ani de la constituirea Instituțiilor de cercetare Științifică din Moldova, 55 de ani de la fondarea Academiei de Științe a Moldovei, (Ed. A 2-a), 29-30 septembrie 2016, Bălți / col. Red.: Valeriu Carpelea (coord.) [et al.]. Bălți: S. n., 2016 (Tipog. Foxtrot”), p. 244-248.
106. Королькова, И.В. *Взаимодействие государственной системы образования и Русской Православной Церкви в сфере духовно-нравственного воспитания подрастающего поколения*. Автореферат дисс. канд. психол. наук. Москва, 2012.
107. Маслов, С.И. *Дидактические основания духовно-нравственного воспитания*. В: Педагогика, 2008, № 9, с. 46-51.
108. Сухомлинский, В.А. *О воспитании совести*. В: Педагогика, 1995, № 6, с. 49-51.
109. Уланов, В. *Школа и церковь: социально-педагогическое партнерство*. Disponibil pe: <https://sites.google.com/.../skola-i-cerkov-socialno-pedagogiceskoe-partnerstvo>.
110. Концепция духовно-нравственного развития и воспитания личности гражданина России. А.Я.Данилюк, А.М.Кондаков, В.А.Тишков. Москва, 2009.
111. *Школа и церковь: партнерство в области образования и воспитания*. Disponibil pe: gagauzyeri.md/.../849-video-na-seminare-v-komrate-obsudili-partnerstvo-shkoly-i-ce...

SUMMARY

The value of partnership between School and Church in the moral and spiritual development of students is a study that addresses a new approach to the problems of moral and spiritual education of students. Problems related to the connection between the state and religion, are elucidated in the conditions of the transition from totalitarian society to the democratic one and the spiritual-moral education of young generations; types and forms of educational partnerships in forming the pupil's personality; the methodology of making School-Church partnership more effective in the moral and spiritual education of students. At the same time, the essence of the pedagogical experiment on the efficiency of the Church-School partnership is elucidated in the field of moral-spiritual education of pupils and its results. Also, the questions of the content of the sociological survey used in the process of questioning teachers, parents and students are presented with the purpose of determining their attitude towards the School-Church educational partnership, demonstrating the urgent need for collaboration between them in order to solve and diminish educational issues by carrying out joint activities in partnership.

In the Annex, the extradidactic activity on the occasion of the Easter holidays, performed in the „Цаул” Gymnasium, according to the experiment of moral and spiritual training of the pupils, is reflected.

The work in question is intended for pedagogues, psychologists, church faces, ethics and sociologists. This work is of interest and can be useful to a large circle of readers, especially those who want to know and get into the need for moral and spiritual education of students through the partnership between School and Church.

РЕЗЮМЕ

Значение партнерства между Школой и Церковью в моральном и духовном становлении учащихся, представляет собой исследование, которое трактует проблемы морального и духовного воспитания учащихся через новую трактовку. В работе освещаются проблемы, которые относятся к взаимодействию между государством и религией в процессе перехода от тоталитарного к демократичному обществу и вопросы духовно-морального воспитания молодого поколения; типы и формы воспитательных партнерств при формировании личности ученика; методология эффективности партнерства Школа-Церковь в моральном и духовном образовании учеников. В то же время, излагается суть педагогического эксперимента, направленного на повышение эффективности партнерства Школа-Церковь в духовно-нравственном образовании учеников и его результаты. Также, представлены вопросы, которые содержатся в социологическом опросе, использованные при опросе учителей, родителей и учеников относительно воспитательного партнерства Школа-Церковь, который доказывает насущную необходимость сотрудничества между ними в процессе решения и сокращения количества воспитательных проблем через осуществление совместных действий в партнерстве.

В рамках Приложения показано экстрадидактическая деятельность в связи с пасхальными праздниками, осуществленная в Гимназии «Цаул», согласно эксперимента направленного на моральное и духовное воспитание учащихся.

Данная работа предназначена учителям, церковнослужителям, представителям этики и социологии. Она представляет интерес, и может быть полезной, широкому кругу читателей, в особенности, для тех, которые хотят познать и проникнутся необходимостью морального и духовного воспитания учащихся через партнерство между Школой и Церковью.

Mitropolia Moldovei, Episcopia de Edineț și Briceni,
Departamentul Învățământ Religios și Activitate Pastorală.
Tipografia Indigou Color / mun. Bălți, Pușkin 38 / Comanda nr. 591 / Tiraj 200 ex.
Tel. 0 231 3 99 79 / 0 79 33 99 79 / indigoucolor@mail.ru